

Faculteit Letteren en Wijsbegeerte
Academiejaar 2009 – 2010

Dialectverlies in Sint-Niklaas
Een correlatieve sociolinguïstisch onderzoek

Robyn Emma

Promotor: Prof. Dr. Jacques Van Keymeulen
Vakgroep Nederlandse Taalkunde

Leescommissarissen: Dr. Gunther De Vogelaer
Julie Van Bogaert

**Masterproef ingediend tot het behalen van de graad van Master in de Taal- en
Letterkunde: Nederlands - Spaans**

Voorwoord

Deze scriptie werd geschreven om de graad Master in de Taal- en Letterkunde: Nederlands – Spaans te behalen. Voor deze masterproef heb ik het dialectverlies in de stad Sint-Niklaas onderzocht. Het onderwerp van deze masterproef behoort tot de Nederlandse Taalkunde. Het onderzoek en het schrijven van de masterproef was een heel leerrijke ervaring. Het onderzoek was gebaseerd op een vragenlijst. Om die vragenlijst op te stellen, kon ik gebruik maken van interessante bronnen die werden aangereikt door mijn promotor professor dr. Jacques Van Keymeulen. Ik zou mijn promotor uitvoerig willen bedanken voor de informatie over dialectonderzoek en voor het nalezen en verbeteren van mijn werk.

De vragenlijst werd afgenomen bij zesendertig informanten. Daarom wil ik alle informanten bedanken voor hun tijd en meewerking.

Verdere dank gaat uit naar dr. Gunther De Vogelaer voor alle hulp en uitleg in verband met SPSS. Ook mijn vriend Bart Provost wil ik bedanken voor het helpen bij de statistische analyses.

Tenslotte bedank ik ook mijn ouders voor hun grote hulp bij het zoeken van geschikte informanten.

Inhoudsopgave

1. Inleiding en structuur van het onderzoek	6
2. Situering van het onderwerp	7
2.1. De positie van de Nederlandse dialecten in een continuüm.....	7
2.2. Het dialect aan het begin van de 21e eeuw	8
2.3. Dialectverlies	12
2.3.1. Bij wie?	12
2.3.2. Wat?.....	12
2.4. Korte schets van de situatie in het Waasland	14
2.5. Iets meer over de grenszone tussen het Oost-Vlaams en het Brabants	15
3. Dialectverlies in Sint-Niklaas: het onderzoek	16
3.1. Geografische afbakening	16
3.2. Onderzoeksopzet	17
3.3. De informanten: parameters en keuzes.....	19
3.4. Dialectnorm van Sint-Niklaas	20
3.5. Onderzoeksmethode	21
3.5.1. Apparant time – methode	21
3.5.2. Voorbereiding: het groepsgesprek.....	21
3.5.2.1. De informanten van het groepsgesprek.....	22
3.5.2.2. Het gesprek	23
3.5.2.3. Conclusie van het groepsinterview	25
3.5.3. Directe (mondelijke) enquête.....	26
3.5.4. De dialectelementen.....	28
3.6. De verwerking van de gegevens in SPSS en de Chi-Kwadraattest van Pearson	29
4. De resultaten	32
4.1. Morfologie	32
4.1.1. Diminutiefvormen	32
4.1.2. De meervoudsvorming	34
4.1.3. De werkwoordsvervoeging	38
4.1.4. Het werkwoord ‘doen’	41
4.1.5. De imperatief	42
4.1.6. De werkwoorden ‘zouden’ en ‘duwen’	42
4.1.7. De adjectieven	43

4.2. Syntaxis.....	45
4.2.1. Subjectverdubbeling	45
4.2.2. Toevoeging van een <i>dat</i> – <i>element</i> aan woorden die een bijzin inleiden	45
4.2.3. Combinatie van de voornaamwoorden <i>die</i> en <i>da</i>	46
4.2.4. De dubbele negatie	46
4.2.5. Hij is weesten vissen	47
4.2.6. De afwezigheid van het reflexieve voornaamwoord <i>zich</i>	47
4.2.7. Adjectief + substantief	48
4.2.8. Het lidwoord en het bezittelijk voornaamwoord.....	49
4.3. Fonologie	52
4.3.1. Klinkers	52
4.3.1.1. De uitspraak van de lange <i>o</i> (de scherplange <i>oo</i>)	53
4.3.1.2. Een meer gesloten uitspraak van de korte <i>e</i>	54
4.3.1.3. Oude <i>a</i> → <i>e</i> vóór <i>r+m</i>	54
4.3.1.4. Oude <i>a</i> → <i>e</i> vóór <i>-rt/rd</i>	55
4.3.1.5. Uitspraak van de <i>aa</i> als <i>èè</i> of <i>jèè</i>	55
4.3.1.6. Verdonkering van de korte <i>a</i>	56
4.3.1.7. Verdonkering van de lange <i>aa</i>	57
4.3.1.8. <i>Ieë</i> , zoals in <i>ieë</i> en <i>ieëmer</i>	58
4.3.1.9. Uitspraak van de korte <i>e</i>	59
4.3.1.10. De <i>eu</i> in <i>meulen</i> en <i>meugelijk</i>	60
4.3.2. De medeklinkers	60
4.3.2.1. Velarisering van <i>n</i> vóór <i>d</i>	60
4.3.2.2. Toevoeging van <i>k</i> aan het wordeinde.....	61
4.3.2.3. Deletie van de intervocalische <i>-j-</i> (geschreven <i>i</i>) en <i>-w-</i>	62
4.3.2.4. Metathesis <i>-sp</i> → <i>-ps</i>	62
4.3.2.5. Insertie van de <i>r</i>	63
4.4. Het lexicon.....	64
4.4.1. Fietszadel.....	65
4.4.2. IJsje.....	66
4.4.3 Regenworm	67
4.4.4 Chocoladen beeldje	68
4.4.5. Spatbord	68
4.4.6. Knikker	70

4.4.7. Mier	71
4.4.8. Vork	72
4.4.9. Etenbord	72
4.4.10. Kikker	73
4.4.11. Appelmoes	74
4.4.12. Egel	75
4.4.13. Een kale man.....	75
4.4.14. Boodschappen doen.....	76
4.4.15. Een sullige persoon.....	76
4.4.16. Krieken	77
4.4.17. Vroedvrouw	78
5. Bespreking van de resultaten	79
5.1. De verschillende conditionerende factoren	79
5.1.2. Gender	81
5.1.2.2. Gender en morfologie.....	82
5.1.2.3. Gender en syntaxis	83
5.1.2.4. Gender en fonologie	84
5.1.2.5. Gender en lexicon	84
5.1.2.6. Vergelijking taalcomponenten onder invloed van gender.....	86
5.1.3. Opleiding	87
5.1.3.1. Opleiding en morfologie.....	88
5.1.3.2. Opleiding en syntaxis	89
5.1.3.3. Opleiding en fonologie	90
5.1.3.4. Opleiding en lexicon	91
5.1.3.5. Vergelijking taalcomponenten onder invloed van de opleiding.....	92
5.1.3.6. De invloed van de opleiding bij de jongste generatie	93
5.1.4. Leeftijd	94
5.1.4.1. Leeftijd en morfologie	95
5.1.4.2. Leeftijd en syntaxis.....	96
5.1.4.3. Leeftijd en fonologie.....	97
5.1.4.4. Leeftijd en lexicon	98
5.1.4.5. Vergelijking taalcomponenten onder invloed van leeftijd.....	100
5.2. Hypothesen over de evolutie van het lexicon	102
5.2.1. Lexicon gaat sneller verloren dan morfologie, syntaxis en fonologie	102

5.2.2. De gebruiksfrequentie van de dialectwoorden	103
6. Algemeen besluit.....	107
7. Bibliografie.....	109

1. Inleiding en structuur van het onderzoek

Het doel van deze masterscriptie is nagaan of er dialectverlies optreedt in Sint-Niklaas en wat de conditionerende factoren daarvoor zijn. Er wordt onderzocht of de leeftijd, de opleiding en het gender een bepalende rol spelen in het eventuele dialectverlies. Het eerste onderdeel van de scriptie bestaat uit een inleidend deel (2.) en het tweede onderdeel bevat het eigenlijke onderzoek (3.). In het inleidende deel wordt het dialect in een continuüm gesitueerd dat gaat van dialect over regiolect naar standaardtaal. Over elk van die drie taalvariëteiten wordt kort uitleg gegeven. In verband met de standaardtaal wordt er ook uitgeweid over het standaardiseringproces van het Algemeen Nederlands om de positie van het dialect nog preciezer af te bakenen. Daarna volgt een beschouwing over de plaats van het dialect in de huidige samenleving. Het valt weliswaar op dat er dialectverlies optreedt, maar het is niet op alle taalniveaus even duidelijk waar te nemen, vooral niet voor niet-taalkundigen. Daarom komen ook de aspecten ‘wat’, ‘bij wie’ en ‘waar’ van dialectverlies aan bod. Wat het aspect ‘waar’ betreft, gaat het in deze scriptie in het bijzonder om de stad Sint-Niklaas, de hoofdstad van het Waasland. Die streek heeft een speciale positie in het Oost- Vlaamse dialectlandschap want het is een overgangsgebied. Op die positie wordt verder ingegaan in de paragraaf ‘**2.4. Korte schets van de situatie in het Waasland (p. 14)**’.

Daarna volgt het eigenlijke onderzoek. Het onderdeel van het onderzoek bestaat uit verschillende delen. Als inleiding wordt er eerst een geografische afbakening gegeven van de stad Sint-Niklaas. Na die geografische situering volgt een beschrijving van de onderzoeksopzet en de gehandhaafde hypothesen. Daarna komt de keuze van de informanten aan bod en wordt er informatie gegeven over de dialectnorm en de bepaling daarvan. Vervolgens wordt er uitleg gegeven over de onderzoeksmethode en over de verwerking van de gegevens in SPSS. Na die informatieve delen, worden de verkregen resultaten weergegeven in gescheiden onderdelen zoals morfologie, syntaxis, fonologie en lexicon. In het volgende onderdeel worden de resultaten besproken en wordt er nagegaan wat de impact is van de drie conditionerende factoren. De impact van die factoren wordt onderzocht aan de hand van een aantal hypothesen die vermeld worden bij de onderzoeksopzet. Tenslotte volgt er een algemeen besluit en een bibliografie.

De vragenlijst, de gegevens van de informanten en de analyse van de resultaten in SPSS kunnen worden teruggevonden in de bijlage. De resultaten werden door middel van SPSS in tabellen gezet.

2. Situering van het onderwerp

2.1. De positie van de Nederlandse dialecten in een continuüm

De Nederlandse dialecten hebben niet het statuut van een taal, zoals het Algemeen Nederlands of zoals het Fries. Toch is het dialect, net zoals het Algemeen Nederlands, een volwaardig taalsysteem. Met andere woorden, er is vanuit linguïstisch standpunt geen principieel verschil tussen een dialect en een taal [TAELEDAMAN, 2005: 6]. Het verschil tussen dialect en taal is terug te vinden in de functionaliteit van de taalvariëteit. Een dialect heeft namelijk een veel beperktere functionaliteit dan een standaardtaal; het wordt in veel minder situaties geaccepteerd en gebruikt. Een dialect is de taal van een kleine gemeenschap, terwijl de standaardtaal de overkoepelende taal is van alle inwoners van een taalgebied. Hieruit vloeit voort dat het dialect geen geschreven vorm heeft en de standaardtaal wel.

Het onderscheid tussen dialect en standaardtaal kan worden voorgesteld aan de hand van een continuüm. In dat continuüm vormen de dialecten de ene pool en de standaardtaal de andere pool, met daartussen verschillende vormen van tussentaal en regiolect [TAELEDAMAN, 1991: 34]. Het dialect staat daarbij verder van de standaardtaal dan het regiolect en het vertoont een sterkere lokale en regionale variatie. Het regiolect of de omgangstaal bevat zowel dialectische elementen als standaardtalige elementen, maar dan wel elementen die als niet té dialectisch of als niet té standaardtalig ervaren worden. Zo ondervindt de uitspraak veel aanpassingen, maar de syntaxis en de grammatica niet, omdat die veel minder uitgesproken zijn en minder opvallen. Zo belanden we dus van dialect via regiolect of omgangstaal bij de standaardtaal. Het Standaardnederlands is de officiële taal van Nederland en België en is gereguleerd in grammatica's, spraakkunsten en woordenboeken. De ontwikkeling van de standaardtaal was een bewust proces, geleid door een culturele en maatschappelijke bovenlaag. Enerzijds werd er aan corpusplanning gedaan, dat wil zeggen dat de taal werd vastgelegd en gereguleerd in grammatica's en woordenboeken, en anderzijds deed men aan statusplanning om de taal geschikt te maken om in verschillende situaties gebruikt te worden. De eenheid van het Standaardnederlands geldt vooral in het geschreven taalgebruik want in het gesproken taalgebruik zijn er een aantal verschillen tussen Nederland en België. Dat is vooral te wijten aan het feit dat de verspreiding van het Algemeen Nederlands zich in België pas zeer laat heeft doorgezet, namelijk in de jaren zestig van de vorige eeuw. Niettemin bestaat het verschil tussen standaardtaal en dialect als sinds de Renaissance, meer bepaald vanaf de opkomst van de drukpers [TAELEDAMAN, 2005: 6]. Sindsdien ontstond er een verschil tussen de gesproken dialecten, die onderling veel verschillen vertoonden, en een meer uniforme

geschreven taal, die beantwoordde aan de behoefte om op een adequate manier te communiceren met mensen uit verschillende regio's. Een standaardtaal wordt doorgaans geselecteerd vanuit een dialect, in het geval van het Nederlands was dat het toonaangevende dialect van de Randstad Holland. Daardoor is er vanuit linguïstisch oogpunt geen formeel verschil tussen een dialect en een standaardtaal, maar enkel een functieverval. De standaardtaal kan in veel meer situaties gebruikt worden dan een dialect. Daarvoor is het echter noodzakelijk dat een variant ook door de gemeenschap aanvaard wordt als standaardtaal. Dat was in de vorige eeuw veel meer het geval in het huidige Nederland dan in het huidige België. Bovendien was de meeste prestigieuze taal in België lange tijd niet het Nederlands, maar het Frans. Daarnaast bestond er in Vlaanderen veel dialectgebruik. In de negentiende eeuw had de Nederlandse taal veel moeite om zich in Vlaanderen te handhaven; ze stond onder grote druk van het Frans. Vanaf de twintigste eeuw kwam hierin echter verandering. Met de opkomst van het onderwijs, kwam een veel bredere laag van de bevolking in contact met het Standaardnederlands en ontstonden er veel initiatieven ter promotie van de standaardtaal. Toch kan men pas vanaf de jaren zestig spreken van een brede sociologische basis voor het Standaardnederlands, door de media, de democratisering van het hoger onderwijs en de verhoging van het onderwijspeil [TAELEMAN, 2005: 8]. Dat is geruime tijd na de standaardisering van het Nederlands in Nederland.

2.2. Het dialect aan het begin van de 21e eeuw

De afgelopen decennia hebben verschillende taalkundigen (Taeldeman, Devos, Van Keymeulen, Hinskens, Hoppenbrouwers, Willemyns, ...) geconstateerd dat er een terugloop van de dialecten aan de gang is. Het gebruik van een dialect wordt dikwijls vervangen door het gebruik van een taalvariëteit die dichter aanleunt bij het Standaardnederlands. Die taalsoort resulteert in een regiolect. Steeds meer mensen verkiezen die omgangstaal in steeds meer situaties boven het dialect en zo lijdt het dialect aan systeem – én functieverlies. Er treedt namelijk zowel een aantasting van de structuur op als een vermindering van het gebruik. De opkomst van een meer regionale omgangstaal wil echter niet zeggen dat er enkel een verschuiving optreedt van dialect naar standaardtaal, een dialect kan immers ook aangepast worden onder invloed van een ander dialect. Die verschuiving van het ene dialect naar het andere kan bijvoorbeeld waargenomen worden in het gebied van het Waasland in Oost-Vlaanderen. In deze streek verschuift het Oost-Vlaamse dialect zowel in de richting van het Standaardnederlands als in de richting van het Brabants.

Er treden verschillende factoren op die verantwoordelijk zijn voor het verlies van het dialectgebruik. Dialectverlies wordt veroorzaakt door de negatieve houding tegenover het dialectgebruik, de toegenomen mobiliteit, de lagere functionaliteit van het dialect, de toegenomen standaardisering, de sociale klasse, situatie, leeftijd, gender en geografie.

De verschuiving van dialect naar standaardtaal heeft veel te maken met de attitudes tegenover dialectgebruik. Hoewel de meeste mensen het jammer vinden dat onze dialecten aan het verdwijnen zijn, willen ze hun kinderen er toch niet in opvoeden. De meeste ouders denken dat het de kansen van hun kind zou beperken indien het thuis in het dialect zou worden grootgebracht. Volgens TAELEDAMAN zien die ouders, nu tussen vijftientig en vijftig jaar oud, dialecten als onvolwaardige taaltjes met een lage sociale status [TAELEDAMAN, 2005: 90]. Ze proberen zich dan meer te richten op de standaardtaal, maar toch niet volledig, want de kloof tussen Standaardnederlands en dialect is voor velen onder hen nog te groot. Uit die gedeeltelijke oriëntatie op de standaardtaal ontstaat een soort tussentaal, een taalvariëteit die noch dialect is, noch Standaardnederlands. Die variëteit heeft een bredere verspreiding dan de lokale dialecten en beantwoordt dus aan de behoefte om duidelijk te communiceren met mensen uit andere regio's.

In verband met de houding tegenover het dialect wijst TAELEDAMAN op een typisch Vlaams verschijnsel: een steeds ongelijkere subjectieve waardering van dialect en standaardtaal [TAELEDAMAN, 1991: 37]. Deze onderwaardering van het eigen dialect treedt vooral op bij Oost-Vlamingen. Velen beschouwen het dialect als niet beschaafd en niet prestigieus genoeg en kiezen daarom voor de omgangstaal. Ze zijn zich ervan bewust dat ze het Standaardnederlands niet goed genoeg beheersen, maar in de plaats van die gebrekkige beheersing aan allerlei historische factoren toe te schrijven, wijten ze dat aan het bestaan van de dialecten [TAELEDAMAN, 1991: 38].

Algemeen genomen, associëren Vlamingen positieve eigenschappen, zoals verstaanbaarheid en beschaafdheid of gepastheid, vooral met Standaardnederlands en negatievere eigenschappen vooral met dialectgebruik. Enkel als het aankomt op gezelligheid kiest men meer voor het dialect dan voor de standaardtaal. Dialectgebruik wordt meer geassocieerd met geborgenheid en gemoedelijkheid en Standaardnederlands meer met formaliteit en afstandelijkheid.

Het is ook deels door de toegenomen mobiliteit dat mensen hun dialect verlaten. TAELEDAMAN (1991: 37) noemt dit een verlies van het dialect om objectieve verstaanbaarheidsredenen. Mensen voelen zich steeds meer verplicht om hun dialect te laten vallen in steeds meer situaties. Die situaties worden ook alsmear formeler, waaruit

TAELEDAMAN afleidt dat het niet enkel om de verstaanbaarheid gaat, maar ook om de gepastheid van de taalvariëteit. Een variëteit die meer overeenstemt met de standaardtaal wordt immers als gepaster aangevoeld als het dialect. Hiermee hangt ook de functionaliteit van het dialect samen. Dialecten vertonen een lagere functionaliteit dan de standaardtaal doordat ze een geringere verstaanbaarheid hebben en dus in minder situaties geaccepteerd worden.

Een doorslaggevende factor is de verspreiding van het Algemeen Nederlands in België, een proces dat pas heel laat op gang kwam, namelijk in de jaren '60 van de twintigste eeuw. Volgens WILLEMYNS (1996: 11) heeft die langzame opbouw en uitbreiding gezorgd voor een bilinguale situatie, namelijk het gebruiken van de standaardtaal naast het dialect. Die situatie kwam vooral voor bij de sociaal beter gesitueerde klasse, zodat ze zich door middel van het taalgebruik konden onderscheiden van de lagere klassen. Dat leidde er dan weer toe dat dialectgebruik geassocieerd werd met de lagere sociale groepen, waardoor nu veel mensen hun dialect liever niet meer in alle situaties gebruiken.

Hieruit kan men afleiden dat ook de sociale klasse een factor is voor het dialectgebruik.. Omdat het heel moeilijk is om met de notie sociale klasse te werken, wordt er gekeken naar het verschil dat de (genoten) opleiding van de informanten teweegbrengt. Hoe lager het opleidingsniveau, hoe hoger het dialectgebruik en omgekeerd. Toch moet men hier een contradictie aantonen: niettegenstaande dat de lagere klasse meer dialect gebruikt, uiten zij negatievere reacties tegen dat dialect, terwijl de hogere klasse meestal een positievere houding aanneemt, maar wel minder dialect gebruikt [TAELEDAMAN, 2005: 93]. HINSKENS (1985: 136) heeft opgemerkt dat er tussen taalgedrag en sociale identiteit een hechte relatie bestaat. Mensen gebruiken hun taal immers vaak om een bepaalde identiteit uit te drukken. Maar ook het tegengestelde kan optreden: men kan een taal ook gebruiken om zijn sociale achtergrond te verhullen. HINSKENS ziet hiervoor de neutraliteitsstrategieën als een uitstekend middel. Dat zijn strategieën die kunnen worden toegepast om het verschil in sociale achtergrond tussen spreker en toegesprokene te verzachten.

Het dialectgebruik is ook situationeel bepaald. Hoe informeler de situatie, hoe hoger het dialectgebruik. Mensen zijn het meest geneigd om dialect te praten met de ouders en met hun partner, omdat er dan geen sprake is van sociaal prestige. Volgens WILLEMYNS (1996: 13) verdwijnt binnen een sociale klasse het dialect niet in een keer. Langzaam zou het echter bepaalde functies verliezen, waardoor het voor sommige situaties niet meer gepast is.

Verder is de leeftijd een bepalende factor voor dialectverlies. De jongere generaties zijn duidelijk gevoeliger voor dialectverlies dan de oudere. Dat komt ten eerste doordat veel

ouders vanaf de opkomst van de media ervoor gekozen hebben hun kinderen niet in het dialect op te voeden. Niettemin werden die kinderen niet in de standaardtaal opgevoed, maar in een omgangstaal. De ouders van die kinderen behoren tot de middelste groep en vertonen de minste waardering van het dialectgebruik. Volgens TAELEDAMAN is dat toe te schrijven aan twee factoren: ten eerste is die generatie het meeste gericht op hun carrière, een domein dat in hoge mate behoort tot de standaardtaal, en ten tweede is het net die generatie die veel aandacht heeft voor de opvoeding en de toekomst van hun kinderen, waarvoor ze de standaardtaal als onontbeerlijk beschouwen. De oudste generatie is duidelijk de meest dialectvaste van de drie omdat zij opgevoed zijn in een tijd toen dialect spreken normaler was dan standaardtaal spreken.

In verband met het gender van de sprekers, kan men vaststellen dat dit een nogal dubieuze factor is. Enerzijds gaat men ervan uit dat vrouwen meer waarde hechten aan hun taalgebruik en dus gevoeliger zijn voor dialectverlies ten voordele van de standaardtaal, maar anderzijds bleven vrouwen vroeger veel meer thuis, waardoor ze normaal nog een hogere dialectkennis zouden moeten hebben. Toch is het bekend dat vrouwen het gebruik van de standaardtaal in hogere mate waarderen dan mannen. Mannen zouden het dialect een beter middel vinden om hun mannelijkheid uit te drukken dan de standaardtaal [TAELEDAMAN, 1991: 41]. Een andere veelgebruikte verklaring is dat vrouwen in onze samenleving meer beoordeeld worden op hun voorkomen dan mannen, en zeker het taalgebruik is een onderdeel van dat voorkomen [TAELEDAMAN, 2005: 93].

Ten laatste is dialectgebruik ook geografisch bepaald. In Oost-Vlaanderen treedt er beduidend meer dialectverlies op dan in Antwerpen of West-Vlaanderen. Een verklaring hiervoor kan zijn dat het dialectlandschap in Oost-Vlaanderen veel meer gedifferentieerd is dan elders en dat kan de onderlinge verstaanbaarheid in het gedrang brengen. Hiermee hangt samen dat verstaanbaarheid een belangrijk verband vertoont met de waardering van een dialect [TAELEDAMAN, 2005: 92].

2.3. Dialectverlies

2.3.1. Bij wie?

Zoals reeds vermeld, treedt dialectverlies vooral op bij jongeren omdat zij, in tegenstelling tot de oudere generaties, niet meer opgevoed zijn in het dialect, maar in een meer regionale omgangstaal. De laagste graad van dialectverlies is te zien bij Trudgill's NORM-representanten, namelijk de "Non-mobile Older Rural Males". In klassiek dialectologisch onderzoek zijn het de NORM-representanten die het vereiste sociale profiel hebben. Dat profiel beantwoordt aan verschillende subjectieve en objectieve criteria. Onder de subjectieve criteria denkt men vooral aan interesse voor het onderzoek, intelligentie, sociale vaardigheid en het introspectieve vermogen met betrekking tot taal. De objectieve criteria hebben te maken met een relatief hoge ouderdom, laag opleidingsniveau, honkvast en weinig contact met andere dialecten. Door die criteria te handhaven kwam men meestal uit bij de oude mannelijke boerenbevolking. Als men echter aan vergelijkend onderzoek wil doen, zijn die criteria niet voldoende. Omdat ik ervoor heb gekozen om een klassiek correlationeel sociolinguïstisch onderzoek te voeren, heb ik drie verschillende generaties als uitgangspunt genomen. Op die manier kan ik de groep zestigplussers vergelijken met een middengroep; meestal veertigers en vijftigers met kinderen, en een jongere groep. Hierdoor is het mogelijk om een onderzoek in schijnbare tijd uit te voeren zodat men kan zien wat er van het dialect van de oudste generatie is overgebleven bij de jongste.

Tenslotte wordt het taalgebruik van mannen en vrouwen vergeleken om na te gaan of ook het gender invloed heeft op de antwoorden van de informanten.

2.3.2. Wat?

Wat er van een dialect het eerste verdwijnt, hangt af van de mate waarin het element is ingebed in de structuur van de taalvariëteit. De weinig gestructureerde componenten, zoals de woordenschat, komen meer dan de andere componenten, zoals morfologie, in contact met de standaardtaal en vertonen daardoor meer de tendens om te verdwijnen en vervangen te worden door standaardtalige elementen. Toch zijn het niet alleen die weinig gestructureerde elementen die snel verdwijnen, maar ook de elementen die het meeste opvallen, de zogenaamde *primaire dialectkenmerken* van Schirmunski (1930). Die elementen beginnen steeds meer op te vallen door het toegenomen onderlinge verkeer tussen verschillende regio's.

Daardoor vormen ze hinderpalen in de onderlinge verstaanbaarheid. Het zijn die kenmerken die het eerst vervangen worden door meer regionale of zelfs standaardtalige elementen.

Naast de *primaire dialectkenmerken* bestaan er ook *secundaire dialectkenmerken*. Dat zijn elementen die een grotere verspreiding kennen en dus minder hinderlijk zijn voor de onderlinge verstaanbaarheid. Doordat ze minder opvallen, worden ze ook minder snel vervangen door standaardtalige elementen.

In een taal is de woordenschat het minst gestructureerde deel en dus het meest onderhevig aan verlies. Dat verlies kan zich uiten op twee verschillende manieren. Ten eerste kan het gaan om het verdwijnen van woorden samen met de zaken die ze benoemen. In dat geval spreekt men van culturele innovatie [HOPPENBROUWERS, 1990: 137]. Ten tweede kan een dialectelement ook vervangen worden door een standaardtalig element zonder dat de zaak die het benoemt, verdwijnt. In het onderzoek dat volgt, zal vooral hierop ingegaan worden. Een belangrijke factor in dit soort woordenschatvervanging is de frequentie van het woordgebruik. Een woord dat gebruikt wordt om een weinig voorkomende zaak te benoemen, zal veel sneller vervangen worden door een woord uit de standaardtaal. Volgens TAELEDMAN (2005: 99) speelt ook de gebruikssfeer een rol in het al dan niet vervangen. Woorden uit de schoolsfeer zullen sneller verdwijnen dan woorden uit de huis-, tuin- en keukensfeer. De huis-, tuin- en keukensfeer is een meer informele leefsfeer dan die van de schoolwereld en biedt het dialectwoord meer overlevingskansen.

Een tweede aspect van het dialect dat nivellering ondergaat in de richting van de standaardtaal is het klanksysteem. Hierbij dient opgemerkt te worden dat niet alle klanken even snel vervangen worden. Wat betreft het klanksysteem wordt dikwijls een onderscheid gemaakt tussen primaire, secundaire en tertiaire dialectkenmerken [TAELEDMAN, 2005:100]. Zoals reeds vermeld, vormen de primaire kenmerken de grootste hinderpalen in de bovenregionale communicatie en verstaanbaarheid. Het zijn de meest typerende, platte uitspraken van een dialect, waardoor ze het snelst overboord worden gegooid. De dialectsprekers zijn zich sterker bewust van deze klanken dan van de secundaire en de tertiaire. De primaire dialectkenmerken staan dan ook veraf van de standaardtaal, waardoor ze door de middengroep zelfs meestal niet meer werden doorgegeven aan de kinderen. De secundaire klankenmerken hebben al een meer regionale verspreiding dan de primaire en worden dus minder bewust gerealiseerd. Daardoor gaat een dialectspreker ze ook minder snel laten vallen wanneer hij zijn taal wil kuisen. In tegenstelling tot de primaire kenmerken zorgen de secundaire veel minder voor een identiteitsgevoel. De tertiaire klankelementen worden het minste aangepast, zij vormen de

basis en worden meestal geheel onbewust gerealiseerd. Deze kenmerken worden ook wel het ‘accent’ van een dialect genoemd [TAELEDMAN, 1996: 16].

Het derde en laatste onderdeel dat genivelleerd kan worden, is de grammatica. Dit is de meest onbewust gerealiseerde component van een taal; het is meer een abstract domein. Het meest opvallende aspect van de grammaticaverandering is de meervoudsvorming, maar ook de verkleinwoorden ondergaan dikwijls verandering. Net zoals bij de woordenschat, speelt ook hier de frequentie van het woord een bepalende rol.

2.4. Korte schets van de situatie in het Waasland

Het Waasland is een streek in het noordoosten van Oost-Vlaanderen. De Schelde begrenst de streek in het oosten en in het zuiden; de Durme doet dat in het zuiden en in het westen. In het noorden grenst het Land van Waas aan Nederland. Het speciale aan deze streek is dat het een overgangsgebied vormt tussen enerzijds het echte Oost-Vlaams en anderzijds het Brabants. Daardoor kan men spreken van een enigszins verbrabantst Waasland [TAELEDMAN, 2005: 33]. TAELEDMAN ziet die overgangspositie in drie aspecten:

- Ten eerste heeft het Brabantse dialect veel meer invloed op de Wase dialecten dan op de andere Oost-Vlaamse. Daardoor is er in de Wase dialecten geen swja- element meer aan het einde van veel substantieven, bijvoorbeeld *katte* werd *kat*.

Een ander Brabants verschijnsel dat optreedt aan het wordeinde is het wegvallen van de medeklinkers *w* en *j*, zoals in *blauw* → *blau* en *hooi* → *oeë*, *taai* → *t(w)oa*. In verband met dit verschijnsel verwijst TAELEDMAN (2005: 35) naar een oud rijmpje dat Waaslanders gebruiken om naar Sinaai te verwijzen: *moager en t(w)oa lèèk de bokken van s(i)noa*.

Ook de lange *aa* is aangepast tot *jèè* onder Brabantse invloed, bijvoorbeeld in *paard* → *pjèèrd*.

Die drie aanpassingen zijn niet te zien in de overige Oost-Vlaamse dialecten.

- Ten tweede vertonen de Oost-Vlaamse dialecten een aantal kustverschijnselen die niet terug te vinden zijn in de Wase dialecten. Men spreekt er niet over een *puppe*, maar over een *pop* en niet over een *veugel*, maar over een *vogel*. Ook de typische westelijke/Saksische meervoudsvorm op *-s* is niet doorgedrongen tot in de Wase dialecten, maar wel in de Oost-Vlaamse. Men vindt in het Waasland geen *broeks*, maar *broeken*.

- Ten derde onderscheidt het Oost-Vlaams zich van het Wase dialect door middel van enkele typische Oost-Vlaamse kenmerken die geen verspreiding kenden in het Waaslands. Een voorbeeld hiervan is het wegvallen van de intervocalische *-g-*. Dat verschijnsel komt niet voor in het Waasland, men zegt er *negen*, niet *ne-en*.

De verbrabantsing van het Waasland is een vrij recent verschijnsel. Doordat de Schelde een natuurlijke scheidingslijn vormt tussen het Waasland en Antwerpen is de verbrabantsing pas de afgelopen vijftig jaar op gang gekomen. Als men kijkt naar de Denderstreek, ziet men daar die al in hogere mate verbrabantst is omdat er daar al langer contact is met de provincie Vlaams-Brabant.

Binnen de Wase dialecten vormen Sint-Niklaas en haar deelgemeenten zelf nog een apart gebied met betrekking tot de uitspraak van de *oo*. De woorden met een lange *oo*, zoals *brood* en *boom*, worden daar met een *oeë* uitgesproken. In Sint-Niklaas praat men over *broeëd*, terwijl men in de rest van het Waasland over *bruuëd* praat. De Sint-Niklase *oeë* wordt gevormd onder invloed van het Antwerps (TAELEDMAN, 2005: 35).

Veel oudere mensen zien zelfs binnen het dialect van Sint-Niklaas enige variatie. Volgens hen spreken de mensen van Tereken, een wijk aan de rand van de stad, een dialect dat zich meer richt naar dat van Temse. De oudste mensen in Tereken ontronden de *uu*. Zij zeggen niet *schuur* of *zuur*, maar *schier* of *zier*.

2.5. Iets meer over de grenszone tussen het Oost-Vlaams en het Brabants

Tussen de Oost-Vlaamse en de Brabantse dialecten ligt een grenszone waar zich enerzijds geleidelijke overgangen voordoen en anderzijds abruptere. TAELEDMAN (2005: 42) geeft aan dat die grenszone zich bevindt op de raakvlakken van de invloedssferen van verschillende steden. De zone valt samen met het raakvlak tussen de Brusselse invloedssfeer, met de Dendersteden en Sint-Niklaas, en de Genste invloedssfeer, met zijn satellietstadjes Wetteren en Zottegem. Daardoor valt de oostgrens van deze zone samen met de westgrens van het Waasland en de Dender zorgt verder voor een lineaire grens tussen Aalst en Dendermonde.

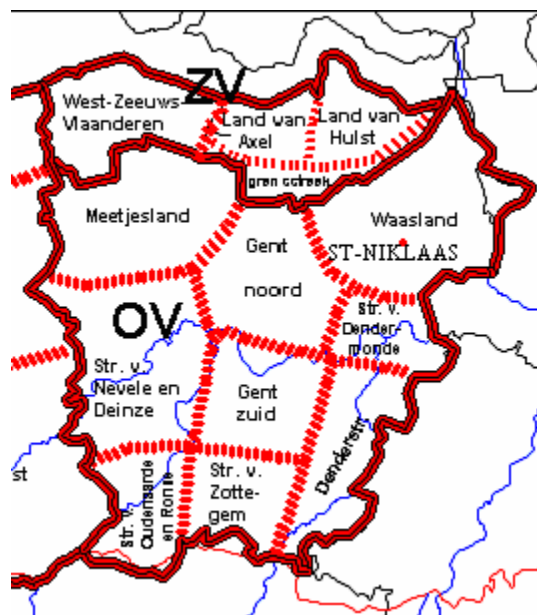
De grenszone tussen het Oost-Vlaams en het Brabants wordt gekarakteriseerd door verschillende kenmerken. De zone vormt enerzijds de oostgrens van een aantal typische Oost-Vlaamse taalverschijnselen, denk aan de wegval van de intervocalische *-g-*, anderzijds vormt ze de westgrens van enkele eigenschappen uit het Brabants, zoals het wegvallen de van de doffe eind *-sjwa*. Zoals wel meer het geval is in overgangsdialecten, komen er ook in deze

grenszone tussenvormen voor en is er ook sprake van overname van Zuid-Brabantse specialismen. Hoewel het op deze manier lijkt alsof er zich een geleidelijke overgang voordoet tussen Oost-Vlaams en Brabants, zijn er ook een paar voorbeelden van abrupte overgangen, bijvoorbeeld in Ottergem en Vlekkem. Omdat die gemeenten geen deel uitmaken van het onderzoek, wordt er hier niet verder op ingegaan.

3. Dialectverlies in Sint-Niklaas: het onderzoek

3.1. Geografische afbakening

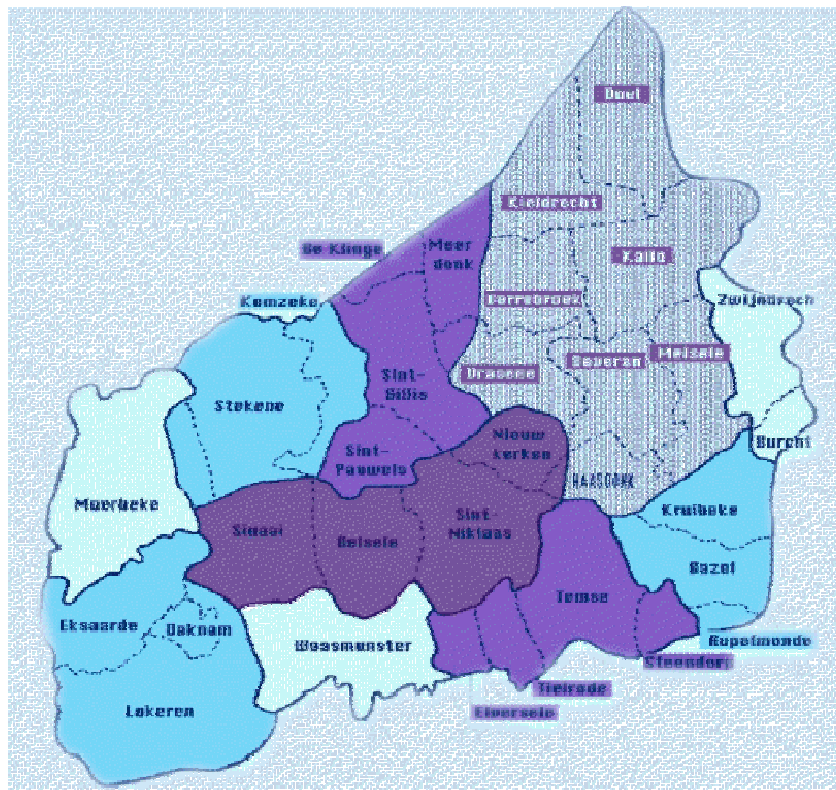
Sint-Niklaas, een middelgrote provinciestad aan de linkerkant van de Schelde, ligt in Oost-Vlaanderen tussen Antwerpen en Gent. Volgens Goossens (1993: 6) is haar positie vergelijkbaar tussen die van Aalst tussen Brussel en Gent, met het verschil dat Sint-Niklaas veel geleidelijker gegroeid is. Ze kreeg pas onder Napoleon het statuut van een stad en is dus waarschijnlijk veel later deel gaan uitmaken van een stedennetwerk. Sint-Niklaas wordt gezien als de hoofdstad van het Waasland en is lang een belangrijke stad geweest voor de textielnijverheid. Die nijverheid kwam na de Tweede Wereldoorlog echter terecht in een crisis en verdween uiteindelijk op het einde van de twintigste eeuw.

Kaart 1: Gebiedsafbakening Oost-Vlaams en Waasland (REWO)

Sint-Niklaas als stad heeft drie deelgemeenten: Belsele, Nieuwkerken – Waas en Sinaai – Waas. Groot Sint-Niklaas bestaat uit ongeveer 83,90 km² en telt 70.429 inwoners. Het onderzoek is echter gericht op enkel de stad Sint-Niklaas en die is 31,74km² groot en telt

ongeveer 50.000 inwoners. Het gaat om een correlatieel sociolinguïstisch monotopisch onderzoek naar de taalvariatie in een afgebakend gebied bij sociaal verschillende sprekers.

Kaart 2: Ligging van groot Sint-Niklaas in het Waasland

Sint-Niklaas en haar omgeving vormen een interessant gebied voor dialectonderzoek omdat ze een overgangsgebied vormen tussen het echte Oost-Vlaamse dialect en het Brabants. Zo zal men zien dat sommige Oost-Vlaamse innovaties in het Waasland teruggedrongen zijn onder invloed van het dominante Brabantse dialect. Een voorbeeld hiervan is de Oost-Vlaamse palatale diftongering van de scherplange *oo* naar *uuë* die in het Waasland opnieuw gevelariseerd is naar *oeë* onder invloed van het Brabantse dialect.

3.2. Onderzoekopzet

Het doel van deze masterscriptie is nagaan of er in de stad Sint-Niklaas sprake is van dialectverlies in de richting van het Algemeen Nederlands. Er wordt onderzocht wat de invloed is van de leeftijd, de opleiding en het gender als sociale variabelen. Het dialectverlies is onderzocht aan de hand van zeven morfologische, acht syntactische, vijftien fonologische en achttien lexicale kenmerken. Deze kenmerken werden elk bij zesendertig informanten

opgevraagd. De informanten werden gekozen op basis van een aantal parameters die nog aan bod komen in de paragraaf over de **'3.3. De informanten: parameters en keuzes (p. 18)'**.

De aard van het onderzoek behoort tot de klassieke correlationele sociolinguïstiek. Het is een formeel, monotopisch en diastratisch onderzoek. Dat wil zeggen dat er een vergelijkend onderzoek is gevoerd naar bepaalde taalelementen bij sprekers van eenzelfde dialect, maar met een verschillend sociaal profiel. Over de bepaling van het sociale profiel wordt meer gezegd in het onderdeel **'3.3. De informanten: parameters en keuzes (p. 18)'**.

Om na te gaan in welke mate er dialectverlies optreedt in Sint-Niklaas, werden er een aantal hypothesen als uitgangspunt genomen. Die hypothesen werden aan de hand van een gedetailleerde vragenlijst gecontroleerd op hun waarschijnlijkheid en daaruit werden conclusies getrokken met betrekking tot de situatie in Sint-Niklaas.

De eerste hypothese is dat vrouwen minder dialectvast zijn dan mannen [TAELEDAMAN, 1991: 41]. Er wordt nagegaan of het gender een bepalende factor is in verband met dialectverlies. In de meeste onderzoeken naar dialectresistentie zoekt men de oudste taallaag op, de 'ideal native speakers'. Dat wordt gedaan via de subjectieve en objectieve criteria die eerder in deze scriptie aangehaald zijn. Er zijn echter een aantal vragen in verband met die 'ideal native speakers'. Aangezien dat meestal oude, laagopgeleide mannen zijn, worden vrouwen vaak buiten beschouwing gelaten. Men kan zich echter afvragen of het niet eerder vrouwen zijn die een betere kennis van het dialect hebben. In het traditionele rollenpatroon van de vorige eeuw waren zij immers veel honkvaster en lager opgeleid dan de mannen. Bovendien gingen ze meestal niet uit werken, waardoor ze veel minder in contact kwamen met andere dialecten. Een argument tegen de gedachte dat vrouwen dialectvaster zouden zijn, is dan weer dat vrouwen zich zouden richten naar de beste taal, dus naar de standaardtaal.

De tweede hypothese is dat het dialectgebruik afhangt van de sociale klasse van de informant. Zo zou de lagere klassen nog een hogere graad van dialectgebruik vertonen dan de hogere klasse [WILLEMYNS, 1996: 11].

De derde hypothese is dat het dialect het sterkst achteruit gaat bij de jongste generatie en het meest standvast is bij de oudste generatie. De middengroep heeft wel een goede dialectkennis, maar hun dialectgebruik zou er dan weer erg op achteruit gaan [TAELEDAMAN, 1998: 18].

De vierde hypothese tenslotte, is dat lexicale elementen sneller verloren gaan dan morfologische en fonologische en dat frequent gebruikte woorden grotere overlevingskansen hebben dan minder frequent gebruikte. De veel gebruikte woorden zouden zich meer in de huis-, tuin- en keukensfeer bevinden, terwijl de minder frequente woorden eerder tot formelere situaties zoals de schoolsfeer behoren [TAELEDAMAN, 2005: 99].

Een belangrijke opmerking in verband met de omvang van het onderzoek is dat het om een relatief beperkt onderzoek gaat, omdat ik met een academiejaar de tijd had om het uit te voeren. Mijn bachelorproef handelde over een ander onderwerp, namelijk de vorming van neologismen in het Spaans en kon dus geen basis vormen voor mijn masterproef.

3.3. De informanten: parameters en keuzes

Voor dit onderzoek is er een beroep gedaan op zesendertig informanten. De informanten zijn gekozen op basis van een aantal specifieke parameters. Zo moesten ze allen geboren zijn en wonen in Sint-Niklaas. De ouders van de informanten moesten, indien mogelijk, ook uit Sint-Niklaas komen. De gebruikte parameters zijn leeftijd, gender en opleiding of sociale klasse.

In verband met de leeftijd van de informanten heb ik gekozen om met drie generaties te werken. De oudste generatie heeft een leeftijd van zestig jaar en ouder; de middengroep gaat van vijfendertig tot zestig jaar; en de jongste generatie is tussen achttien en vijfendertig jaar oud. Door middel van deze opsplitsing in leeftijdsgroepen heb ik kunnen werken met de ‘schijnbare tijd- methode’ waarover nog meer wordt vermeld onder de paragraaf ‘**3.5. Onderzoeksmethode (p. 17)**’.

De sociale klasse van de informanten werd bepaald op basis van hun genoten opleiding en/of het beroep dat ze uitoefenen. Ik maak een onderscheid tussen hoogopgeleiden en laagopgeleiden. Dat onderscheid is echter verschillend voor de drie generaties. Het opleidingsniveau hangt namelijk nauw samen met de leeftijd. Zo hebben de representanten van de oudste generatie beduidend minder kansen gekregen dan die van de jongste generatie. Daarom behoren de representanten van de oudste generatie tot de hoogopgeleiden als ze naar school zijn gegaan tot en met het zesde middelbaar, ongeacht het niveau. De laagopgeleiden van die generatie hebben de middelbare school niet afgemaakt.

De hoogopgeleiden van de middelste generatie hebben tenminste een opleidingsniveau van algemeen secundair onderwijs, terwijl de laagopgeleiden ten hoogste een opleidingsniveau hebben van beroeps secundair onderwijs. De laagopgeleiden van de middelste generatie kunnen dus ook vroege schoolverlaters zijn.

De informanten van de jongste generatie hebben in tegenstelling tot de oudere generaties veel meer kansen om verder te studeren dankzij de democratisering van het hoger onderwijs. Daarom hebben de hoogopgeleiden van deze generatie tenminste een diploma hoger onderwijs of zijn ze nog bezig met hun voortgezette studies. De laagopgeleiden van de jongste generatie hebben een opleidingsniveau van beroeps secundair onderwijs.

In verband met het geslacht van de informanten heb ik evenveel vrouwen als mannen aan het woord gelaten. Zo kan ik nagaan of er wel degelijk een verschil bestaat tussen mannen en vrouwen als men kijkt naar dialectkennis en dialectgebruik.

Aan de hand van de drie parameters leeftijd, sociale klasse en gender, kon ik de informanten opdelen in zes cellen. Elke cel bestaat uit zes informanten, telkens drie vrouwen en drie mannen. Een opsomming van de verschillende cellen en de informanten is:

- Jongste generatie (18-35), laagopgeleid (drie vrouwen, drie mannen)
- Jongste generatie (18-35), hoogopgeleid (drie vrouwen, drie mannen)

- Middelste generatie (35-60), laagopgeleid (drie vrouwen, drie mannen)
- Middelste generatie (35-60), hoogopgeleid (drie vrouwen, drie mannen)

- Oudste generatie (60, +), laagopgeleid (drie vrouwen, drie mannen)
- Oudste generatie (60, +), hoogopgeleid (drie vrouwen, drie mannen)

3.4. Dialectnorm van Sint-Niklaas

Om te onderzoeken of er in een bepaalde stad of dorp dialectverlies optreedt, moet men eerst weten wat de dialectnorm van die stad of dat dorp is. Die dialectnorm kan worden nagegaan aan de hand van het taalgebruik van de oudste sprekers. Dat heb ik geprobeerd aan de hand van een groepsgesprek met zeven informanten van de oudste generatie. Over dat gesprek wordt meer gezegd in de paragraaf ‘**3.5.2. Voorbereiding: het groepsgesprek (p. 21)**’. De resultaten van dat gesprek heb ik daarna getoetst aan andere bronnen. Ten eerste heb ik de Dialectatlas van Noord-Oost-Vlaanderen en Zeeuwsch-Vlaanderen van E. Blanquaert geconsulteerd in verband met de fonologie. Die atlas behoort tot de Reeks Nederlandse Dialectatlassen (RND) met gegevens opgevraagd tussen 1925 en 1976. De opvraging in Sint-Niklaas dateert van 1930 en er werd rekening gehouden met vijf zegslieden. Hoewel de RND een belangrijke bron zijn voor taalkundig onderzoek, vertonen ze toch een aantal gebreken. Ten eerste is de fonetische betrouwbaarheid niet optimaal; ten tweede is er weinig aandacht voor lokale variatie en ten derde bevatten ze veel onnatuurlijke zinnen en leemtes. Om deze nadelen op te vangen, heb ik nog een tweede bron nagekeken in verband met de fonologie van het Sint-Niklase dialect, namelijk de Fonologische Atlas van de Nederlandse Dialecten (FAND). De morfologie van het Sint-Niklases heb ik teruggevonden in de Morfologische Atlas van de Nederlandse Dialecten (MAND); de syntaxis in de Syntactische Atlas van de

Nederlandse Dialecten (SAND). Een andere belangrijke bron voor de fonologie, de morfologie en de syntaxis was ‘Taal in stad en land: Oost-Vlaams’ van TAELEDAMAN (2005). Voor het lexicon heb ik verschillende bronnen gebruikt. Ik heb vooral het Woordenboek van de Vlaamse Dialecten (WVD) geconsulteerd, maar ook het Waas idioticon van A. Joos. Dat laatste heb ik met de nodige voorzichtigheid nagekeken omdat er geen duidelijke plaatsaanduiding in wordt gegeven.

3.5. Onderzoeksmethode

3.5.1. Apparant time – methode

Volgens VAN BREE (1985: 205) is de “apparant time – methode” van Labov de beste manier om dialectverlies en dialectresistentie na te gaan omdat men zo de meeste mogelijkheden krijgt om vragen in verband met functieverlies en structuurverlies te beantwoorden. Aan deze methode ligt een belangrijke hypothese ten grondslag: er wordt aangenomen dat het taalgebruik na het twintigste levensjaar nauwelijks nog verandert. Die hypothese is van groot belang omdat men zo verschillende generaties met elkaar kan vergelijken. Zestigplussers vandaag zouden immers nog steeds op dezelfde manier spreken als veertig jaar geleden en veertigers zoals twintig jaar geleden. Door die hypothese aan te nemen kan men het taalgebruik van zestigplussers en veertigers vergelijken met dat van twintigers nu. Toch vertoont deze methode een aantal gebreken volgens VAN BREE (1985: 205). Ten eerste moet men rekening houden met het feit dat ook de taal van volwassenen nog kan evolueren. Ten tweede kunnen er specifieke leeftijdsgebonden invloeden zijn op het taalgebruik. Veertigers zijn bijvoorbeeld extra gevoelig voor de standaardtaal. Die gevoeligheid staat waarschijnlijk in verband met de opvoedende rol van die generatie: wanneer ze zich tot hun kinderen richten, proberen ze zoveel en zo goed mogelijk Algemeen Nederlands te spreken, om het goede voorbeeld te geven. Bovendien is het net die leeftijdsgroep die aan een carrière werkt. De ambitie om promotie te maken op het werk, werkt het gebruik van de standaardtaal in de hand.

3.5.2. Voorbereiding: het groepsgesprek

Om de dialectnorm van Sint-Niklaas te bepalen en om een zo adequaat mogelijke vragenlijst op te stellen, werd er eerst een onderzoek gedaan naar het taalgebruik van de oudste generatie. Dat onderzoek kreeg de vorm van een groepsinterview, met het oog op alle voordelen die dat soort onderzoek oplevert, zoals het verdwijnen van de onderzoekersparadox. Aan het

groepsgesprek deden zowel vrouwen als mannen mee. Het was mogelijk om dat te doen omdat de informanten elkaar kenden. Het ging namelijk om drie koppels en een vrouw die tot dezelfde familie behoren. Het was een bewuste keuze om mensen te selecteren die elkaar goed kennen, omdat dat de spontaneïteit van het gesprek ten goede komt. Een bijkomend en bewust gekozen voordeel was dat het om koppels gaat die familie zijn van mij. Daardoor verliep het gesprek nog vlotter dan wanneer het geen familie zou zijn. Deze mensen kennen me namelijk al heel mijn leven, waardoor ze niet de neiging hadden om op een formelere wijze te praten. Het groepsinterview was een positieve ervaring omdat de informanten oprecht geïnteresseerd waren in het onderzoek en er zelfs zichtbaar plezier aan beleefden. Voordat het groepsgesprek startte, werd bij de betrokken informanten een voorlopige vragenlijst afgenomen. Die vragenlijst werd tijdens het groepsgesprek nog verder uitgebreid, waardoor ik tot een definitieve enquête kwam. Daardoor vormt het groepsgesprek een belangrijke basis van het hele onderzoek. Er werden immers veel resultaten en informatie uit dat groepsgesprek worden verwerkt in de definitieve vragenlijst, die daarna bij alle overige informanten werd afgenomen. Het doel van het groepsgesprek was materiaal verzamelen om een definitieve vragenlijst op te kunnen stellen.

De tweede en meest intensieve onderzoeksmethode die werd gebruikt voor deze masterproef is de mondelinge enquête. Daarbij werd aan de hand van een mondelinge vragenlijst gepeild naar de dialectkennis van de informanten. Daardoor werd er een beroep gedaan op de talige introspectie van de informanten. Maar net doordat er wordt gesteund op de talige introspectie van de informanten wordt er een contradictorische situatie gecreëerd. Hoewel men als onderzoeker uit is op spontaan taalgebruik, geeft men aanleiding tot een onnatuurlijke sfeer die invloed kan hebben op de antwoorden. De keerzijde van de mondelinge enquête in verband met de spontaneïteit van de antwoorden vormt het grootste probleem bij de oudere informanten. Ze willen vooral de juiste antwoorden geven, waardoor ze er te lang over gaan nadenken. Toch is dat probleem niet zo groot als bij de schriftelijke enquête, waarbij de informanten nog meer tijd hebben om over hun antwoord na te denken.

3.5.2.1. De informanten van het groepsgesprek

In het groepsinterview gaat het om informanten die tot de oudste generatie behoren en dus de dialectnorm van Sint-Niklaas weergeven in hun spontaan taalgebruik. Ze zijn immers allen gesocialiseerd voor de jaren 1960. Daardoor lag hun taalgebruik al vast voor de ingrijpende maatschappelijke veranderingen die hebben geleid tot aanzienlijk dialectverlies. Deze mensen

zijn zelf nog opgevoed in het dialect. Ze hebben hun kinderen ook nog opgevoed in het dialect, omdat ze nog niet met de standaardtaal in contact kwamen. Verder zijn ze allen honkvast; ze hebben nooit ergens anders gewoond dan in Sint-Niklaas, net zoals hun ouders en partners. Zelfs de meeste van hun kinderen zijn in Sint-Niklaas gebleven. Bovendien zijn al deze informanten laaggeschoold en behoorden ze in hun jongere jaren tot de lagere klasse. Al die opgesomde criteria leiden bijna tot Trudgill's 'Non Mobile Old Rural Male'. Het enige verschil is dat het hier niet om landbouwers gaat, maar om arbeiders.

Zoals reeds vermeld, behoren ze allen tot dezelfde familie, waardoor ze elkaar heel goed en al lang kennen. De informanten komen ongeveer wekelijks samen om te 'koffiekletsen', wat er voor zorgde dat het uitgevoerde groepsgesprek helemaal niet vreemd aanvoelde. Het gesprek had immers veel weg van een middagje 'koffiekletsen', met gewoon het feit dat een van de vele kleinkinderen op bezoek was. Tijdens zulke middagen wordt er gewoonlijk over de laatste nieuwtjes gesproken, en dat werd gedurende het groepsgesprek ook wel gedaan. De mensen konden vrij praten over wat hen interesseerde en tussen die gesprekken door werd er gediscussieerd over het dialect van Sint-Niklaas. Het ging dus niet om strak geleide discussies. De respondenten zijn geboren tussen 1926 en 1935 en hebben allemaal kunnen genieten van de sociale opgang. Geboren en getogen in de arbeiderswijken van Sint-Niklaas, konden ze in hun volwassen levensjaren verhuizen naar de tuinvijken of andere, hoger gewaardeerde buurten. Zoals men zal zien in de conclusies, is die sociale opgang een heel belangrijke oorzaak van het dialectverlies.

3.5.2.2. Het gesprek

Nadat elke informant individueel de mondelinge enquête had gedaan, werd er plaats genomen aan de eettafel. Ter bevordering van de sfeer was er gebak en kregen de informanten koffie of thee. Op die manier ontstond er snel een gemoedelijke sfeer. Door die gemoedelijke sfeer verhoogde de graad van spontaneïteit van de antwoorden. Zo komt men bij het belangrijkste voordeel van het groepsgesprek: de onderzoekersparadox van de mondelinge enquête verdwijnt (VAN KEYMEULEN, 2003: 196). Behalve dat belangrijke voordeel zijn er nog een aantal voordelen verbonden aan het groepsinterview. Volgens VAN KEYMEULEN (2003, 196) zijn de informanten ten eerste meer zelfverzekerd. Dat is een gevolg van het feit dat de onderzoeker in de minderheid is. Ten tweede hebben de informanten minder de neiging om hun taal aan te passen; ze praten en overleggen in de taalvariëteit die ze spontaan gebruiken. Dat komt vooral omdat ze het gewoon zijn om in die bepaalde variëteit met elkaar

te praten. En ten slotte hebben de informanten op die manier de mogelijkheid om elkaar te verbeteren, wat de betrouwbaarheid van de informatie verhoogt.

Met dit groepsonderzoek worden twee soorten informatie verkregen. Enerzijds verwerft de onderzoeker ‘primaire materiaal’ en anderzijds ‘spontaan materiaal’ [VAN KEYMEULEN 2003: 296]. De vragen van de enquête leiden tot het primaire materiaal, de data die beoogd zijn door de onderzoeker zelf. In tegenstelling tot de mondelinge enquête worden er echter niet enkel antwoorden gegeven op de vragen die de onderzoeker stelt, maar praten de informanten ook met elkaar. Daardoor geven ze onbewust en niet intentioneel bijkomende informatie die zeer nuttig kan zijn voor de onderzoeker, het spontane materiaal. Volgens VAN KEYMEULEN (2003: 196) zorgt de ongestructureerde aard van het groepsinterview ervoor dat onderzoeker nieuwe, ongekende informatie zal ontdekken.

Wat snel opviel, was dat de mannen zich meer lieten horen dan de vrouwen. De mannen gebruiken ook nog meer dialectwoorden dan de vrouwen. De vrouwen kenden wel bijna alle dialectwoorden, maar ze gebruiken die niet altijd meer. Het interessantste deel bestond bovendien uit het lexicon.

Door prentjes te tonen en te vragen naar de dialectische benamingen, herinnerden de respondenten zich veel dialectwoorden die ze in hun huidige taalgebruik vervangen hebben door standaardtalige woorden. Ook kwamen er heel veel dialectwoorden naar boven die niet opgevraagd werden aan de hand van prentjes, maar waar ze gewoon aan moesten denken omdat ze aan hun dialect herinnerd werden. Zo kwam het vaak voor dat de informanten over een gebeurtenis uit hun jeugd begonnen te vertellen omdat ze bepaalde dialectwoorden met die periode associëren. Er werd bijvoorbeeld verteld over een vrouw van nog een generatie ouder die vaak sprak in dialectische zegswijzen. Ze verwees naar de inwoners van de wijk Tereken met “Teriëkn, das woarda de katte deur de vengster zieëkn”. De inwoners van Stekene stonden vroeger bekend als de “messevechters” en die van Temse als de “azijnzieëkers”. Tegen kousen zei ze “voetelingen” en tegen kruitwagens “kurrewoagen”. Dat laatste woord wordt ook nog door deze informanten gebruikt, maar “voetelingen” niet meer. Toen ik naar het dialectwoord voor knikker vroeg, kreeg ik als reactie op het prentje: “das e sort knikker, das e pieke. Der zin oeëk slikken, cardouschn en pissekes. Da zin allemaal verschillende sorten merrembolln”. Door allerlei verhalen te vertellen, herinnerden ze zich steeds meer verloren gegane dialectwoorden.

Op het einde van het gesprek hadden ze me dus zoveel woorden gegeven, dat ik er een selectie uit moest maken om in de vragenlijst te verwerken. Toch heb ik een aantal van de

woorden die niet in de vragenlijst voorkomen ook voorgelegd aan de overige respondenten. De meeste woorden kenden ze echter niet meer. Hieronder volgt een lijst met dialectwoorden die verloren zijn gegaan:

Saroop (siroop), spie (salami), piemane (kale man), panneschijter (bangerik), bohemer (zigeuner), non (jongenstol), djumbal (grote trom), cardousch, pieke, slik, pissekes (verschillende soorten knikkers), kaloens kijken(loensen), marreblaren (kersen van de mirabellensoort), kerrelke (zaadje), juzemienen (jasmijnen), pottekarree (verzameling potten en pannen), kazzebeze (verzameling kersen), lombal (ballon).

3.5.2.3. Conclusie van het groepsinterview

Door de vraagstelling herinnerden de respondenten zich tal van dialectwoorden die ze in de loop der jaren steeds minder tot nooit gebruiken. Ze herinnerden zich het taalgebruik uit hun jonge volwassenheid. Het taalgebruik van deze informanten is geleidelijk aan meer gepolijst en gestroomlijnd geraakt. Dat verschijnsel is te wijten aan de sociale opgang en aan de vermeende verplichting om netjes te praten met hun kleinkinderen. De oudere informanten vertonen een sterke aanpassing aan het taalgebruik van de kleinkinderen. Dat is begrijpelijk, net omdat die kleinkinderen de dialectwoorden niet meer kennen en bijgevolg niet verstaan. De kleinkinderen werden en worden door hun ouders opgevoed in een meer regionale omgangstaal. Die omgangstaal vertoont een sterke tendens tot nivellering in verband met de meest typische elementen van het dialect en vooral met betrekking tot de woordenschat. Daardoor zijn de grootouders bijna verplicht om ook tot die omgangstaal over te gaan als ze willen communiceren met hun kleinkinderen. Die omgangstaal wordt dan geleidelijk aan veralgemeend en op die manier gaat het dialect, en vooral de woordenschat, steeds meer verloren. Wanneer ze echter met leeftijdsgenoten praten, gebruiken ze veel meer dialectelementen dan met hun kleinkinderen.

Verder kwamen de oudste informanten steeds meer in aanraking met formele situaties, waardoor ze meer en meer op hun taalgebruik begonnen te letten. Bovendien konden ze de arbeiderswijken waar ze opgegroeid zijn, verlaten. Ze kregen die mogelijk doordat ze erin slaagden hun sociale positie aanzienlijk te verbeteren. Omdat ze in die betere wijken terecht kwamen, gingen ze ook meer aandacht besteden aan hun taalgebruik.

Eigenlijk geeft het groepsgesprek deels een vertekend beeld van het taalgebruik van de geobserveerde informanten. Door de vraagstelling duiken veel woorden op die ondertussen al

vergeten waren. Door over hun dialect te praten, herinnerden ze zich steeds meer woorden die ze vroeger gebruikten, maar die nu vervangen zijn door standaardtalige woorden.

Een belangrijke opmerking is dat het verlies zich het meeste laat zien in verband met de woordenschat. De dialectklanken, -syntaxis en -morfologie zijn veel beter bestand tegen de tijd. Tijdens het interview werd er dan ook het langst stilgestaan bij en gediscussieerd over de dialectwoordenschat. Dat alles heeft veel te maken met de graad van bewustzijn bij de realisatie van de verschillende componenten. Klanken, syntaxis en morfologie worden veel minder bewust gerealiseerd en hebben daardoor blijkbaar grotere overlevingskansen.

De weinig positieve conclusie van dit groepsinterview luidt als volgt: als de generatie van deze informanten sterft, zal er een heel groot deel van de dialectwoordenschat verloren gaan. Ze kennen immers nog alle woorden, maar ze gebruiken die niet meer. Daardoor worden de oudste en meest specifieke dialectwoorden niet meer doorgegeven aan de jongere generaties. Men kan dus vaststellen dat het dialectgebruik al in sterke mate verloren is gegaan, zelfs bij de oudste generatie, die weliswaar nog een heel uitgebreide dialectkennis heeft.

3.5.3. Directe (mondelijke) enquête

Ik heb ervoor gekozen om bij dit onderzoek gebruik te maken van de directe of mondelinge enquête om de nodige gegevens te verzamelen. Bij alle zesendertig informanten werden dezelfde syntactische, morfologische, fonologische en lexicale kenmerken opgevraagd zodat alle resultaten later met elkaar konden worden vergeleken. De enquête werd steeds ingeleid met een aantal contextuele vragen naar de interesses van de zegslieden, hun sociale achtergrond, hun opleidingsniveau en/of beroep, hun afkomst, de afkomst van hun ouders en partner. Ik deed ook navraag of ze veel in contact kwamen met sprekers van andere dialecten, door bijvoorbeeld te pendelen of door een tijd elders te wonen. Verder werd er ook van de zegslieden gevraagd om zo spontaan mogelijk te antwoorden. Spontane taal heeft voor dit soort onderzoek de hoogste bewijswaarde.

Toch zijn er net in verband met die spontane taal een aantal problemen. Ten eerste heeft men te maken met de onderzoekerparadox van Labov. Hoewel de onderzoeker uit is op zo natuurlijk mogelijke taal, creëert zijn komst dikwijls een onnatuurlijke sfeer die invloed kan hebben op de antwoorden van de informanten. Volgens VAN BREE (1985: 211) wordt de informant te zeer tot taalbeschouwer gemaakt omdat de onderzoeker hem of haar zinnen of vormen laat maken of beoordelen. Hierdoor wordt de informant zich te bewust van zijn taalgebruik en neemt de spontaneïteit in grote mate af.

Een tweede nadeel van de directe enquête is dat het nogal tijdrovend is. Men moet er rekening mee houden dat niet alle informanten over hetzelfde opleidingsniveau beschikken en dat men voor sommigen trager moet gaan dan voor anderen. Sommige informanten hebben meer verduidelijking nodig, wat ook het risico op een onnatuurlijke sfeer verhoogt.

Een derde nadeel is dat de informanten uit vriendelijkheid te welwillend kunnen zijn, wat resulteert in verlegenheidsantwoorden, die geen representatieve waarde hebben. Bovendien kan er een afstand kan bestaan tussen dialectkennis en dialectgebruik. De meeste informanten zijn niet in staat om zelf dat onderscheid te maken. Daarom moet de onderzoeker gerichte vragen stellen, wat dan weer leidt tot een minder spontane sfeer. Toch is het voor het onderzoek heel belangrijk om een onderscheid te maken tussen kennis en gebruik. Een dialectelement kan tot de kennis van de informant behoren en gebruikt worden, de ideale situatie. Maar het kan ook zijn dat de informant het dialectelement nooit spontaan gebruikt. Verder kan het zelfs zijn dat de informant het woord wel kent, maar er tijdens het interview niet op kan komen. Daarom moet men ook een onderscheid maken tussen passieve en actieve kennis. Wanneer de informant het element spontaan opgeeft, behoort het tot zijn actieve kennis. Een element behoort tot de passieve kennis wanneer de informant het woord wel herkent als de onderzoeker het opgeeft, maar het nooit gebruikt. Verder kan een element ook afwezig zijn in de actieve of passieve kennis van de informant. Hij herkent het woord dan zelfs niet als de onderzoeker het opgeeft. Het is de taak van de onderzoeker om uit te maken wat tot de actieve en wat tot de passieve kennis behoort.

Voor het onderzoek van het lexicon heb ik verschillende labels gebruikt om de verschillende kennisniveaus aan te duiden. Het label 'spontaan' geldt voor alle dialectwoorden die de informant zelf opgaf, zonder dat er supposities aan te pas kwamen. Die woorden behoren ook tot het eigenlijke taalgebruik van de informant. 'Actieve kennis' heb ik gebruikt om te verwijzen naar elementen die de informant wel kent, en zelf opgeeft, maar niet of nauwelijks gebruikt. 'Passieve kennis' verwijst naar de woorden die de informant wel herkent nadat ze vernoemd zijn door de onderzoeker, maar niet in staat is om ze zelf op te geven en ze zeker niet spontaan gebruikt. Het was ook mogelijk dat de informant het dialectwoord niet eens herkende. In dat geval werd het label 'Niet kennen/herkennen' gebruikt.

Naast de vernoemde nadelen van de mondelinge enquête bestaan er ook belangrijke voordelen. Ten eerste krijgt de onderzoeker de mogelijkheid om de interviewsituatie nauwkeurig te observeren. Zo kan de onderzoeker aarzelingen opmerken die men met een schriftelijke enquête niet kan zien. De observatiemogelijkheid kan belangrijk zijn om het onderscheid tussen spontaan gebruik en actieve kennis gemakkelijker te maken. Ten tweede kan de

onderzoeker de gegevens nauwkeurig noteren of opnemen, wat handig kan zijn bij de analyse in een later stadium van het onderzoek. Bij een schriftelijke enquête echter, kan de informant vragen openlaten of weinig nauwkeurige antwoorden geven, uit haast of uit desinteresse. Een derde voordeel is dat de onderzoeker de vragen kan verduidelijken als de informant het niet begrijpt, waardoor het aantal bruikbare antwoorden kan stijgen. Een neveneffect van die bijsturing is echter dat het antwoord misschien te veel gesuggereerd wordt en de informant verleid wordt tot het geven van een verlegenheidsantwoord.

Ten vierde kan de onderzoeker bij de mondelinge enquête rekenen op directe feedback van de informant, wat logischerwijze niet mogelijk is bij de schriftelijke enquête.

De vragenlijst zelf bestaat uit twintig pagina's over vier verschillende onderdelen: morfologie, syntaxis, fonologie en lexicon. De fonologie en het lexicon waren het gemakkelijkste om na te gaan, terwijl er voor het onderdeel over syntaxis soms wat problemen waren. Vooral bij oudere mensen duurde het lang voor ze begrepen waarover het ging. Gemiddeld duurde een interview twintig minuten. De vragen in verband met de morfologie, fonologie en lexicon waren onomasiologisch van aard. Het aanbod was een prentje waar de informant de benaming van moest opgeven. Op die manier verliep het verzamelen van de gegevens het vlotste. Die methode kon ik echter niet gebruiken om de syntaxis van het dialect te toetsen. Om de syntaxis na te gaan, was het nodig om heel gerichte vragen en/of bijvragen te stellen. Vertaalvragen waren ook handig om de syntaxis na te gaan.

In verband met het lexicon heb ik ook éénwoordvragen gesteld, waarbij een standaardtalig woord moest worden vertaald naar het dialect.

3.5.4. De dialectelementen

Om de gegevens statistisch te kunnen analyseren was het nodig om de verschillende soorten dialectelementen elk een waarde te geven. Met andere woorden, de informanten hadden in verband met morfologie, fonologie en syntaxis telkens de keuze uit twee varianten voor elk element: de standaardtalige variant en de dialectvariant. Onder die dialectvariant vallen alle niet-standaardtalige antwoorden, dus ook tussentalige antwoorden. Voor de standaardvariant werd waarde 0 aangenomen en voor de dialectvariant waarde 1. Wat de woordenschat betreft, moet er rekening worden gehouden met vier verschillende waarden. Als de informant het dialectwoord spontaan opgaf en nog gebruikte, werd waarde 0 aangenomen. Echter, wanneer de respondent het dialectwoord wel nog kende en opgaf, maar naar eigen zeggen niet meer

gebruikte, werd waarde 1 aangenomen. Waarde 2 komt overeen met herkenning. Dat wil zeggen dat de informant zelf het standaardtalige woord opgaf, maar het dialectwoord wel herkende nadat het werd voorgezegd. Wanneer de informant het dialectwoord zelfs niet meer herkende, werd waarde 3 aangenomen.

3.6. De verwerking van de gegevens in SPSS en de Chi-Kwadraattest van Pearson

Om een gestructureerd zicht te krijgen op de verworven resultaten was het noodzakelijk om alle gegevens met SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) te verwerken. SPSS is een programma om statistische analyses te maken waardoor onderliggende evoluties kunnen worden waargenomen. In verband met dit onderzoek werd SPSS vooral gebruikt om de frequentie van het voorkomen van de elementen na te gaan. Die frequentie kan geobserveerd worden in de zogenaamde ‘Frequency Tabela’s’, zoals hieronder die van de diminutiefvorm van huis.

		Huisje			Cumulative
		Frequency	Percent	Valid Percent	Percent
Valid	Huisje	14	38,9	38,9	38,9
	Huizeken	22	61,1	61,1	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

Frequentietabel *huisje - huizeken*

Uit deze tabel kan bijvoorbeeld afgeleid worden dat veertien mensen *huisje* zeggen, terwijl er tweeëntwintig *huizeken* zeggen. Die waarden kunnen worden teruggevonden in de kolom ‘Frequency’. In de kolom van ‘Percent’ worden die getallen omgezet tot procenten. Aangezien elke informant een antwoord heeft gegeven, zijn ‘Percent’ en ‘Valid Percent’ gelijk. Onder ‘Cumulative Percent’ valt tenslotte het totale procent. Dat totale procent komt neer op honderd procent omdat er geen antwoorden ontbreken.

Daarnaast werd SPSS gebruikt om na te gaan wat de invloed was van de verschillende sociale variabelen op de antwoorden. Het gaat meer bepaald om de invloed van de leeftijd, de opleiding en van het geslacht. Daarvoor werden ‘Crosstabulations’ gebruikt. In die tabellen werd telkens een sociale variabele ingegeven samen met het onderzochte element. Voor alle elementen werden tabellen gemaakt met leeftijd, opleiding en gender.

Uit de onderstaande tabel kan men afleiden wat de invloed is van de sociale variabele ‘opleiding’ op het gebruik van *huisje* of *huizeken*. Het is duidelijk dat *huisje* meer werd opgegeven door hoogopgeleiden, terwijl *huizeken* meer succes had bij laagopgeleiden.

Crosstabulation

		Huisje		Total
		Huisje	Huizeken	
Opleiding	Laagopgeleid	4	14	18
	Hoogopgeleid	10	8	18
Total		14	22	36

Tabel: Invloed van de opleiding op *huisje* - *huizeken*

Tenslotte werden er significantietests uitgevoerd. Zulke tests maken het mogelijk om na te gaan of de gevonden resultaten representatief zijn. Met andere woorden, significantietests dienen om te controleren of de resultaten uit de steekproef naar de hele populatie mogen worden geëxtrapoleerd. Door middel van significantietests kan onderzocht worden hoe groot de kans is dat het gevonden resultaat aan het toeval mag worden toegeschreven (nulhypothese). Met de significantietests kan dus de kans dat de ‘nulhypothese’ klopt, berekend worden.

De bekendste significantietest is de Chi-Kwadrattest van Pearson. Het is dan ook die test die voor dit onderzoek werd gebruikt.

Een belangrijke term hierbij is de ‘p-waarde’. De ‘p-waarde’ is de uitkomst van een significantietest. Als $p < 0,10$ is er bijvoorbeeld minder dan 10% kans dat de nulhypothese klopt.

Een andere belangrijke term zijn de ‘significantieniveaus’. Dat zijn conventionele drempelwaarden die aanduiden wanneer men te maken heeft met bijvoorbeeld een significant resultaat. In de sociale wetenschappen worden er drie ‘significantieniveaus’ aangenomen:

- $0,10 > p > 0,05$ = tendens
- $0,05 > p > 0,01$ = significant resultaat
- $0,01 > p$ = uiterst significant resultaat.

Op die manier kan uit de bovenstaande tabel met de Chi-Kwadrattest worden afgeleid dat de invloed van de opleiding op het gebruik van *huisje* of *huizeken* leidt tot een significant resultaat want $0,05 > p > 0,01$.

Na het onderzoek van alle verschillende elementen, werd er nagegaan hoeveel dialectverlies er wordt waargenomen per categorie. Met andere woorden, er werd in SPSS en Excel berekend hoeveel dialectverlies er was op het vlak van morfologie, syntaxis, fonologie en lexicon per leeftijdsgroep, opleidingsgroep en gender. Zo werd bijvoorbeeld de onderstaande tabel gevormd waarin het verlies van de dialectmorfologie wordt nagegaan in verband met de leeftijd. In die tabel staat de eerste kolom voor de verschillende leeftijdsgroepen, met andere woorden; de onafhankelijke variabele. De tweede kolom, 'Mean', toont het gemiddelde aantal dialectvarianten per groep aan. Bijvoorbeeld in de onderstaande tabel stelt het getal '31,4167' het gemiddelde aantal dialectvarianten voor bij de oudste leeftijdsgroep. De kolom 'N' staat voor het aantal informanten die een antwoord hebben gegeven en de kolom 'Std. Deviation' toont aan in welke mate de verkregen resultaten onderling verschillen. Bijvoorbeeld, wanneer er wordt gekeken naar de jongste leeftijdsgroep, toont de 'Std. Deviation' aan hoe groot de verschillen zijn tussen de antwoorden van de jongeren. Hoe groter de waarde van de 'Std. Deviation', hoe groter de verschillen tussen de antwoorden en hoe heterogener de groep. Als de waarde van de 'Std. Deviation' klein is, hebben we te maken met een meer homogene groep.

Report

Leeftijd	Mean	N	Std. Deviation
Oud	28,1667	12	5,06024
Midden	20,5833	12	5,35059
Jong	15,0000	12	6,20850
Total	21,2500	36	7,68812

Tabel: Invloed van de leeftijd op het totale aantal geattesteerde dialectelementen

Op die manier konden de verschillende categorieën met elkaar worden vergeleken. Daardoor kan er gezien worden welk gebied het meeste onderhevig is aan verlies en welke sociale variabele er de meeste impact op heeft.

4. De resultaten

Voor alle elementen werd de statistische relevantie onderzocht door middel van de Chi-Kwadraattest. De gevonden resultaten werden in tabellen geordend. Per element kan men in de bijlage tabellen terugvinden van de frequentie, de invloed van het gender, de opleiding en de leeftijd. De score die de elementen opleverden in de Chi-Kwadraattest worden erbij weergegeven.

4.1. Morfologie

4.1.1. Diminutiefvormen

In het Algemeen Nederlands beschikt men over *-je*, *-tje* en *-pje* om het verkleinwoord te vormen van verschillende substantieven, zoals in *kindje*, *cadeautje* en *bloempje*. De Nederlandse dialecten leveren echter veel verschillende vormen op om substantieven te verkleinen. In het Oost-Vlaams heeft men vooral *-ke* (met *-eke* en *-ske* als varianten). De Oost-Vlaamse dialecten nemen veeleer een tussenpositie in tussen Algemeen Nederlands en Brabants. Terwijl het Brabants meestal gebruik maakt van *-ke* en zijn varianten, wordt er in het Oost-Vlaams nog

-je gebruikt, vooral na substantieven die eindigen op een op *-t* of op *-n* (*pootje*, *baantje*). In verband met andere wordeindes neigt het Oost-Vlaams, en zeker het Sint-Niklases, naar de Brabantse vormen (*potteke*, *velooke*, *cafeeke*) [TAELEDAMAN, 2005: 61].

Resultaten

Met betrekking tot alle onderzochte woorden valt het op dat de dialectvormen veel meer werden opgegeven dan de standaardtalige diminutiefvormen. Vooral in verband met *mannetje/manneke* werd er door alle informanten gekozen voor de dialectvorm. Ook voor *meisje/meiske* werd er veel meer gekozen voor de dialectvorm: drieëndertig keer voor *meiske* tegenover drie keer *meisje*. Ook de dialectvormen van de andere woorden hadden meer succes dan de standaardtalige vormen; *kinneken* werd bijvoorbeeld 28 keer opgegeven, terwijl *kindje* slechts acht keer voorkwam.

De standaardtalige diminutiefvorm *-etje* oogst zeer weinig succes bij de informanten uit Sint-Niklaas: slechts één van hen gaf *tangetje* op, terwijl alle andere informanten kozen voor *tangske*. Toen die ene informant naar zijn keuze werd gevraagd, zei hij dat hij eigenlijk afwisselde, nu eens zou hij *tangetje* zeggen, dan weer *tangske*, afhankelijk van zijn publiek.

Als er rekening wordt gehouden met het gender van de informanten zijn er niet veel verschillen waar te nemen. Zowel mannen als vrouwen geven meestal de dialectvorm van de verkleinwoorden op. Er is slechts een heel lichte tendens geobserveerd bij de vrouwen. Zij neigen net iets meer dan de mannen naar de standaardtalige vormen. In bijna alle gevallen ging het om een verschil van twee personen: bij de vrouwen waren er twee meer dan bij de mannen die kozen voor het Algemeen Nederlands.

Het verschil in opleiding zorgt voor meer differentiatie dan het genderverschil. Bij *huisje/huizen* en *boompje/boomke* levert de Chi-Kwadraattest een significant resultaat op. De p-waarden van die woorden liggen namelijk tussen 0,05 en 0,01. De hoger opgeleiden hebben meer voor de standaardtalige verkleinvorm gekozen dan de lager opgeleiden. Bij *meisje/meiske* geeft de Chi-Kwadraattest een p-waarde tussen 0,10 en 0,05 op. Hier heeft men dus te maken met een tendens. De hoger opgeleiden vertonen de tendens om te kiezen voor *meisje*, de lager opgeleiden voor *meiske*.

De sociale variabele 'leeftijd' levert de interessantste resultaten op. Ze zorgt voor de hoogste graad in differentiatie. Bij alle opgevraagde woorden, behalve *tangetje*, *mannetje* en *meisje*, krijgen we p-waarden tussen 0,05 en 0,01 en kleiner dan 0,01. Het gaat hier om significante en uiterst significante resultaten. *Tangetje*, *mannetje* en *meisje* onttrekken zich hieraan omdat bijna alle informanten, ongeacht de leeftijd, kiezen voor de dialectvormen *tangske*, *manneke* en *meiske*. In verband met de andere woorden viel het op dat de oudste generatie bijna altijd koos voor de dialectische verkleinvormen. De middelste generatie vertoont de meeste afwisseling. De antwoorden zijn verdeeld over beide vormen bij de representanten van die groep. Toch gaat het niet om een gelijke verdeling. De dialectvorm was nog steeds het populairst bij die groep. De dialectvorm werd telkens dubbel zoveel keer gekozen als de standaardtalige vorm. Bij de jongste generatie echter, valt er een heel grote terugval op van de dialectische verkleinvorm. De meesten jongeren gaven de standaardtalige variant op. Het verschil tussen dialect- en standaardvorm is het kleinste bij *kindje/kinneke* en *boompje/boomke*. De jongste generatie spreekt, in tegenstelling tot de ouderen, niet meer over een *boomke*, maar over een *boomke*. Geen enkele jongere gaf *boomke* op, terwijl geen enkele informant van de oudere generaties *boomke* zei.

De verkleinvorm op *-etje* lijkt de moeilijkste te zijn. *Mannetje* wordt door geen enkele informant gezegd, *tangetje* praktisch ook niet. Ook *-pje* heeft een lage gebruiksgraad. Dat diminutiefsuffix wordt meestal vervangen door *-ke*.

4.1.2. De meervoudsvorming

Het meervoud wordt in het Algemeen Nederlands gevormd door een suffix op *-s* of op *-en*. Het meervoud op *-en* is productiever dan dat op *-s*. In wat volgt, ga ik na of die stelling ook klopt voor het dialect van Sint-Niklaas. In het West-Vlaams zijn die *-s* meervouden veel frequenter dan elders. Men ziet ze ook terugkomen in het Oost-Vlaamse kerngebied, vooral bij substantieven op *-rm*, *-lm* en *-rn*, zoals in *arms*, *helms* en *doorns*. In het Waasland daarentegen, is dat meervoud op *-s* veel minder productief en komt het maar sporadisch voor. In Sint-Niklaas wordt in veel gevallen de Brabantse meervoudsvorming op *-en* overgenomen. Dat meervoud komt zelfs voor bij meerlettergrepige woorden, waar men normaal een *-s*-meervoud zou verwachten. Op die manier krijgt men in Sint-Niklaas bijvoorbeeld *wortelen*, *appelen*, *mosselen*, *De Duizend Appelen*, ...

Resultaten

In verband met *appels/appelen* lijkt de enquête resultaten op te leveren die niet overeenkomen met de verwachtingen. De meeste informanten gaven *appels* op in de plaats van *appelen*. Van de zesendertig ondervraagden zeiden er tweeëntwintig *appels* tegenover slechts veertien die *appelen* verkozen. In dat verschil speelt het gender echter geen doorslaggevende rol. Die sociale variabele leidt niet tot een tendens of een significant resultaat. Er zijn immers evenveel vrouwen als mannen die gekozen hebben voor *appels*: elf vrouwen en elf mannen. De leeftijd heeft iets meer impact op de keuze tussen *appels* en *appelen*. Toch valt het op dat er meer jongeren *appels* opgeven: negen onder hen kiezen daarvoor, terwijl slechts drie van hen *appelen* zeggen. Bij de oudste generatie is er helemaal niet zo veel verschil: vijf mensen zeggen *appels* en zeven praten over *appelen*. Daaruit kan worden afgeleid dat *appels* het populairst is bij de jongste informanten; terwijl *appelen* het meeste succes heeft bij de oudsten. Ook bij de middelste groep wordt er meer voor *appels* gekozen. Die groep heeft dus een bepalende rol in de sterkte van de varianten. De jongste generatie kreeg immers *appels* van hen te horen en nam die variant over.

De opleiding is de enige sociale variabele die in de Chi-Kwadrattest een uiterst significant resultaat oplevert. Zes laagopgeleiden zeggen *appels*, terwijl er zestien hoogopgeleiden voor die variant kiezen. Er zijn maar twee hoogopgeleiden die *appelen* hebben opgegeven, tegenover twaalf laagopgeleiden. Het opleidingsniveau heeft dus duidelijk invloed op het meervoud bij *appels/appelen*. De verkregen resultaten bevestigen in het geval van *appel/appels* de verwachtingen helemaal niet. Integendeel, het meervoudssuffix op *-s* wordt meer gebruikt dan dat op *-en*. Dat heeft hoogst waarschijnlijk te maken met het gestegen

opleidingsniveau per leeftijdscategorie. De jongste generatie geniet van een steeds hoger opleidingspijl wat leidt tot minder dialectgebruik, zelfs in de minst opvallende gebieden van de taal. De meeste mensen staan namelijk niet stil bij het verschil tussen *appels* en *appelen*. Ze weten meestal niet welke variant de standaardvorm is en welke de dialectvorm is.

Op de vraag om een prentje met mossels te benoemen geven bijna alle informanten *mosselen* op. Slechts één informant zegt *mossels*. Die informant is een man van eenentwintig jaar met een beroepsopleiding. Voor velen klinkt *mossels* helemaal niet natuurlijk. De meesten wisten trouwens niet dat *mossels* de standaardvorm is. Alle informanten, behalve één, zeggen *mosselen*.

Het prentje met wortels levert een iets ander resultaat op dan dat van mossels. Toch is er wel sprake van een overeenkomst: de grote meerderheid van de informanten zegt *wortelen*. Het verschil met *mossels/mosselen* is dat er toch acht informanten *wortels* zeggen. Doordat er meer variatie is, wordt er bij de sociale variabele opleiding een significant resultaat verkregen in de Chi-Kwadraattest. *Wortels* wordt immers maar door één laagopgeleide informant opgegeven, terwijl er zeven hoogopgeleiden zijn die dat zeggen. Verder zegt een groter aantal vrouwen dan mannen *wortels*; ze zijn met zes, terwijl de mannen maar met twee zijn. Wat opvalt met betrekking tot de leeftijd, is dat die sociale variabele voor het kleinste verschil zorgt. Twee zestigplussers, drie informanten van de middengroep en drie jongeren geven *wortels* op. Het verschil tussen de generaties is met andere woorden te verwaarlozen.

Als de resultaten van *appels/appelen*, *mossels/mosselen* en *wortels/wortelen* met elkaar vergeleken worden, kan worden gezien dat alleen *appels/appelen* de bovenstaande stelling niet bevestigt. In tegenstelling tot de verwachtingen, zegt de meerderheid van de informanten *appels* en niet *appelen*. *Mossels/mosselen* en *wortels/wortelen* komen er wel mee overeen. Bij die woorden zijn de *-en*-meervouden populairder dan het *-s*-meervoud. Vooral bij *mossels/mosselen* is dat het geval. *Mossels* wordt maar één keer opgegeven, terwijl *wortels* toch nog iets meer succes heeft. In verband met het verschil tussen *appels/appelen* en *wortels/wortelen* leidt enkel de sociale variabele opleiding tot een significant resultaat. Het verschil in antwoorden bij de varianten hangt dus af van het opleidingsniveau van de informant. Op die manier richten meer laagopgeleiden zich tot het Brabantse *-en*-meervoud en gebruiken hoogopgeleiden meer het standaardtalige *-s*-meervoud.

Om het gebruik van de verschillende meervoudssuffixen na te gaan, is *hemd* een heel interessant woord. Het kan twee verschillende meervouden krijgen: de standaardtalige vorm

hemden en de dialectische vorm *hemdes*. Hoewel de meerderheid van de informanten kiest voor *hemden*, is er toch een groot aantal dat *hemdes* opgeeft, namelijk vijftien van de zesendertig. Die keuze wordt niet bepaald door het gender want er kiest ongeveer een gelijk aantal mannen als vrouwen voor *hemdes*. De twee andere sociale variabelen, opleiding en leeftijd, hebben wel een impact op het antwoord. In de Chi-Kwadraattest levert de opleiding een tendens op. Slechts vijf hoger opgeleiden geven *hemdes* op, terwijl er dubbel zoveel lager opgeleiden dat doen. Het is vooral de leeftijd die het antwoord van de informanten bepaalt. Tegenover elf representanten van de oudste generatie zijn er slechts twee van de jongste die *hemdes* opgeven. Het gaat bovendien om twee vrouwen met een beroepsopleiding. Als men de resultaten van *hemden/hemdes* bekijkt, kan men tot de vaststelling komen dat ze de verwachtingen bevestigen. Het meervoudssuffix op *-en* heeft in dit geval inderdaad meer succes dan dat op *-s*.

Maten en gewichten

Een tweede verschil tussen Algemeen Nederlands en Oost-Vlaams in verband met de meervoudsvorming is het gebruik ervan in combinatie met maat- en gewichtswaarden. Terwijl het in het Algemeen Nederlands de norm is om een meervoudstelwoord te combineren met een maat- of gewichtswaarde in het enkelvoud (*drie liter*), hebben dialectsprekers de neiging om het naamwoord ook in het meervoud te zetten (*drie liters*) [TAELEMAN, 2005: 60-61].

Resultaten

Het eerste wat opvalt, is dat de dialectvormen *liters*, *meters* en *kilo's* twee keer meer voorkomen dan de standaardtalige varianten *liter*, *meter* en *kilo*. De meeste mensen spreken dus over *twee liters* in de plaats van *twee liter*.

De sociale variabele gender speelt geen grote rol in de keuze van de meervoudsvorming voor liter, meter en kilo. Ongeveer evenveel mannen als vrouwen zeggen *twee liters*, *meters*, *kilo's*. De leeftijd echter, heeft een grote impact op het gebruik van de dialectvariant of de standaardvariant. In alle drie de gevallen levert de Chi-Kwadraattest een uiterst significante waarde op. Er is telkens slechts een laag opgeleide informant die de standaardvormen *twee liter*, *meter*, *kilo* opgeeft. Daar staan elke keer elf hoog opgeleiden met dezelfde keuze tegenover. De opleiding bepaalt dus in sterke mate het dialectgebruik bij de meervoudsvorming van dit soort woorden. Dat is te wijten aan het feit dat het gaat om een

speciaal soort meervoud. Het meervoud wordt immers alleen aangeduid door het telwoord. Er wordt geen meervoudssuffix toegevoegd aan het woord zelf.

De leeftijd speelt net zoals de opleiding een belangrijke factor in de keuze van het meervoud. Bij *liter/liters* geeft de Chi-Kwadraat een significant resultaat en bij *meter/meters* en *kilo/kilo's* een tendens weer. Terwijl er van de oudste en de middelste generatie telkens twee informanten *twee liter* opgeven, zijn dat er al zeven bij de jongste generatie. Daaruit kan afgeleid worden dat de jongste generatie zich het meest bewust is van het aparte karakter van het meervoud van die woorden. Deze evolutie kan toegeschreven worden aan de toegenomen graad van scholing. De oudste en de middelste generatie zijn minder lang naar school gegaan dan de jongste.

Verder is er nog variatie met betrekking tot het stapelmeervoud in woorden zoals *beenderen* en *kalveren*. Hoewel het *-er*-element oorspronkelijk geen meervoudsuitgang is, maar wel een thema-element, werd het naderhand geherinterpreteerd als een meervoudsuitgang. Dat is te wijten aan de verdoofing en wegval van het oorspronkelijke meervoudssuffix. Op die manier werd *-er* een productief procédé om het meervoud aan te geven en verspreidde het zich volgens de wetten van de analogie naar andere substantieven zonder oorspronkelijk *-er*: Middelnederlands *beenre* → Nederlands *beenderen*. Doordat de meervoudsbetekenis van *-er* geleidelijk aan verloren ging, werd er nog *-en* aan toegevoegd in Oost-Vlaanderen (SCHÖNFELD, 1921: 127).

De informanten kiezen bij *kalveren/kalven* meer voor de standaardtalige vorm. Twintig ondervraagden zeggen *kalveren* en zestien *kalven*. Vooral de leeftijd heeft impact op de mogelijke antwoorden. Van de oudste generatie zijn er tien vertegenwoordigers die *kalven* of *kalfkes* zeggen, terwijl er maar twee zijn die *kalveren* opgeven. De middelste generatie vormt een overgangsgroep: acht informanten uit die groep geven *kalveren* op, vier zeggen *kalven* of *kalfkes*. De jongste generatie vormt het spiegelbeeld van de oudste: twee informanten zeggen *kalven* of *kalfkes* en tien geven *kalveren* op. Hieruit kan men afleiden dat de jongste generatie het standaardtalige meervoud gewoner vindt dan het dialectische.

In verband met het gender en de opleiding kan er worden vastgesteld dat de vrouwen en de lager opgeleiden meer naar het dialect neigen dan de mannen en de hoger opgeleiden. Zo kiezen acht vrouwen en acht lager opgeleiden voor *kalveren*, terwijl dat er bij de mannen en de hoger opgeleiden telkens twaalf zijn.

Met betrekking tot *eieren/eiren* valt het op dat de dialectvorm nog goed standhoudt. Zeventien ondervraagden geven *eieren* op, maar negentien informanten kiezen voor de dialectvorm. De sociale variabelen opleiding en leeftijd leiden tot p-waarden tussen 0,10 en 0,05. Er kan hier dus gesproken worden over tendensen. De laag- en hoogopgeleiden vormen bijna elkaars spiegelbeeld: zes laagopgeleiden en elf hoogopgeleiden zeggen *eieren*, tegenover twaalf laagopgeleiden en zeven hoogopgeleiden die *eiren* zeggen. Net zoals bij *kalveren/kalven* vormt de middelste generatie een overgangsgroep. Bij die generatie is er een gelijke verdeling van *eieren* en *eiren*. De oudste en de jongste generatie liggen weer ver uit elkaar. Van de ouderen zeggen tien informanten *eiren*; bij de jongeren zijn dat er slechts drie. De dialectvorm wordt dus vooral vertegenwoordigd door de lager opgeleiden en door de zestigplussers. In verband met het gender valt er niet veel op te merken, ongeveer evenveel mannen als vrouwen zeggen *eiren*.

4.1.3. De werkwoordsvervoeging

In verband met de vorming van de verleden tijd bestaat er in de Oost-Vlaamse dialecten een speciale suffixvorm. Ook TAELEMAN (2005: 65) toont aan dat men daar het suffix *-tege/-dege* kan gebruiken om aan te tonen dat het om een proces in het verleden gaat. In het Waasland wisselt die suffix frequent af met en staat onder druk van een andere, meer standaardtalige suffix: *-te/-de*. Toch zouden er nog dialectsprekers in Sint-Niklaas moeten zijn die *-tege/-dege* gebruiken, weliswaar in afwisseling met *-te/-de*.

Resultaten

Geen enkele informant uit Sint-Niklaas gebruikt *-tege/-dege* nog als uitgangssuffix voor de onvoltooid verleden tijd. Wel wordt er af en toe *-ten* toegevoegd aan het werkwoord in de plaats van *-te*. Zo zeggen vier vrouwen en drie mannen ‘*ik bakten*’ in de plaats van ‘*ik bakte*’. Het zijn alle representanten van de oudste generatie. Zes ervan zijn lager opgeleid, een van hen is hoogopgeleid. Het suffix *-ten* komt dus vooral voor bij oudere, laagopgeleide informanten.

Een ander interessant werkwoord is *beginnen*. Ook dat werkwoord vertoont variatie in de vorming van de voltooid tegenwoordige tijd en de onvoltooid verleden tijd. De normale vorming is ‘*ik ben begonnen*’ en ‘*ik begon*’. In het dialect van Sint-Niklaas komen ook de vormen ‘*ik zin begost*’ en ‘*ik begost*’ voor. De voltooid tegenwoordige tijd wordt er met het hulpwerkwoord *zijn* in de infinitief gevormd, terwijl die tijd in het AN met de verbogen vorm

van *zijn* als hulpwerkwoord wordt gevormd. Ook *beginnen* krijgt een andere uitgangssuffix. Bovendien valt de stam-n weg. De dialectvariant '*ik zin begost/ik begost*' staat nog heel sterk in Sint-Niklaas. Hij wordt nog gebruikt door eenentwintig ondervraagden. De vijftien anderen opteren voor de standaardtalige vorm. Het gender zorgt daarin voor weinig verschil: zeven vrouwen en acht mannen zeggen '*ik zin begost/ik begost*'. De opleiding daarentegen, leidt tot een uiterst significant resultaat in de Chi-Kwadraattest. Vijftien laagopgeleiden gebruiken de dialectvorm, terwijl twaalf hoogopgeleiden kiezen voor de standaardtalige vorm. Het aantal laagopgeleiden dat kiest voor de standaardvorm is dus ongeveer even groot als het aantal hoogopgeleiden dat de dialectvorm gebruikt. De leeftijd zorgt voor iets minder verschillen, maar leidt toch nog tot een tendens in de Chi-Kwadraattest, de p-waarde ligt tussen 0,10 en 0,05. Uit de leeftijdstabel blijkt dat de dialectvorm vooral wordt gebruikt door de oudste generatie en het minste door de jongste. Slechts twee zestigplussers zeggen '*ik ben begonnen/ik begon*' tegenover zeven jongeren die dat zeggen. De personen met een leeftijd tussen vijfendertig en zestig jaar vormen een tussengroep. In die groep is er een gelijke verdeling tussen de antwoorden: zes informanten gebruikten de standaardtalige vorm en evenveel geven de dialectvorm op. In verband met de leeftijd is er dus een dalende tendens in het gebruik van de dialectvariant van het werkwoord *beginnen*. Het dialectgebruik is het hoogst bij de oudste generatie en gaat in een dalende lijn over de middengroep naar de jongste generatie.

Een ander verschijnsel is de ronding van de West-Germaanse korte *a* tot korte *o* voor *n* + fricatief [SCHÖNFELD]. Tot die fricatieven worden *f*, *s*, *θ* en *X* gerekend. DEVOS geeft als voorbeeld van dat verschijnsel de evolutie van **brangjan*. De onvoltooid verleden tijd van dit werkwoord was oorspronkelijk *branXta*. Doordat de *n* wordt opgenomen in de korte *a* wordt die *a* gerekt en krijgt ze een nasale klank: *brā:Xta*. Daarna wordt de *a* weer korter en verliest ze de nasale klank, wat leidt tot het Middelnederlandse *brachte* en het Algemeen Nederlandse *bracht*. In het Fries, Engels en in de Nederlandse kustdialecten echter, kreeg men in de plaats van *brā:Xta* een korte *o*: *brō:Xte*. Die vorm wordt verklaard doordat de nasalering en rekking gecombineerd werden met ronding en velarisering. Daarna viel ook bij deze vorm de nasale klank weg en werd de klinker weer verkort, wat leidde tot *brocht*. Deze oorspronkelijk westelijke vorm is in hoge mate geëxpandeerd naar het oosten.

Resultaten

De resultaten van de enquête in verband met de voltooid tegenwoordige tijd en de onvoltooid verleden tijd van *brenge* bevestigen de stelling van SCHÖNFELD. Uit de frequentietabel blijkt namelijk dat bijna twee derde van de informanten '*kheb gebrocht*' of '*ik brocht*' zeggen. Als er wordt gekeken welke informanten de dialectvorm vertegenwoordigen, kan er vastgesteld worden dat het gender niet voor grote verschillen zorgt. Dertien vrouwen zeggen '*kheb gebrocht/ik brocht*' en twaalf mannen doen dat ook. De opleiding daarentegen, zorgt voor een heel merkbaar verschil. Er zegt maar één laagopgeleide informant *ik heb gebracht/ik bracht*, terwijl er zeventien '*ik heb gebrocht/ik brocht*' opgeven. Bij de hoogopgeleiden ligt het helemaal anders en is er een kleiner verschil tussen de twee vormen. Tien hoogopgeleiden geven aan dat ze '*ik heb gebracht/ik bracht*' zeggen en acht kiezen voor de dialectvorm.

Ook de leeftijd zorgt voor heel wat verschillen in de antwoorden. De oude generatie kiest uitsluitend voor de dialectische variant met *o*. De middelste generatie geeft nog overwegend de dialectvorm op, ze zegt dubbel zoveel keer '*ik heb gebrocht/ik brocht*' dan '*ik heb gebracht/ik bracht*'. De jongste generatie is de enige waarin meer informanten de standaardtalige vorm verkiezen.

Ablaut

In verband met werkwoorden *hangen* en *brenge* valt op dat er variatie is in de ablaut. In de plaats van *ik hing*, zeggen sommige informanten *ik hong*.

De twee mogelijke antwoorden waren '*ik heb gehongen/ik hong*' en '*ik heb gehangen/ik hing*'. Ook hier moet er worden vastgesteld dat de stelling klopt. Ongeveer zeventig procent van de informanten zegt '*ik heb gehongen/ik hong*', terwijl nog geen derde '*ik heb gehangen/ik hing*' opgeeft. Net zoals voor *brenge*, heeft het gender weinig impact op de antwoorden. Er zijn zelfs evenveel vrouwen als mannen die de dialectvorm opgeven. In tegenstelling tot het vorige werkwoord, leidt de leeftijd bij *hangen* niet tot een significant resultaat. In alle generaties kiezen de informanten vooral voor de dialectvorm. De oudste en de jongste generaties zijn daarin de koplopers. In de middelste generatie zijn de stemmen eerder gelijk verdeeld. De variabele opleiding zorgt wel voor een interessant resultaat. Er kan gesproken worden over een tendens in de richting van laag opgeleid en dialectvorm. Er zijn maar twee lager opgeleiden die '*ik heb gehangen/ik hing*' zeggen, terwijl degenen die '*ik heb gehongen/ik hong*' zeggen met zestien zijn. Bij de hoogopgeleiden valt er een minder groot verschil waar te nemen. Acht hoogopgeleiden geven de standaardvorm op en tien geven de dialectvorm op.

Uit deze resultaten kan worden afgeleid dat de dialectvormen met *o* nog heel sterk staan. Ze worden dikwijls veel spontaner gerealiseerd dan de standaardvormen. Er vallen geen verschillen waar te nemen tussen het taalgebruik van mannen en vrouwen. De leeftijd zorgt voor iets meer differentiatie, vooral bij het werkwoord *brenghen*. *Hanghen* staat minder onder invloed van de leeftijd, zowel jongeren als de oudere generaties zeggen ‘*ik heb gehonghen/ik hong*’. De opleiding zorgt voor de sterkste verschillen. Terwijl lager opgeleiden meer kiezen voor de dialectvorm, is er bij de hoger opgeleiden meer sprake van een gelijke verdeling. Er zijn ongeveer evenveel hoogopgeleiden die kiezen voor de dialectvormen als hoogopgeleiden die de standaardvormen opgeven.

4.1.4. Het werkwoord ‘doen’

In het Algemeen Nederlands worden de verschillende grammaticale personen gekenmerkt door verschillende uitgangen. Zo heeft men in de standaardtaal drie verschillende uitgangen: een nulsuffix voor de eerste persoon enkelvoud, *-t* voor de tweede en de derde persoon enkelvoud en een eenheidsmeervoud op *-en* voor alle personen in het meervoud. Het dialect van Sint-Niklaas echter, heeft ook voor de eerste persoon enkelvoud van *doen* en *zijn* een aparte vorm, de overeenkomst met de infinitief (*ik doen/ik zijn*). Bovendien wordt die infinitief voor alle personen gebruikt wanneer er ‘*t*’ achter staat: *ik doen’t, hij doen’t, zij doen’t, wij doen’t, jullie doen’t, zij doen’t*. Deze opmerking geldt enkel voor het werkwoord *doen*, niet voor *zijn*.

Resultaten

Zowel voor *ik doe, ik doe het* als *ik deed, ik deed het* wordt er door alle informanten resoluut voor de dialectische vormen gekozen. Iedereen zegt *ik doen, ik doen’t* en *ik deen, ik deen’t*. Bovendien is dit verschijnsel veel wijder verspreid dan andere klanken of woorden en leidt het nooit tot onbegrip of verwarring. Die verstaanbaarheid is een uiterst belangrijke factor voor het overleven van een afwijkende vorm. Het gebruik van de infinitief voor alle persoonsvormen bij het werkwoord *doen* is minder sociaal gestigmatiseerd en bij alle lagen acceptabel. Zowel laag- als hoogopgeleiden doen het. Evenmin hebben leeftijd en gender enige impact op het verschijnsel. Alle leeftijden en beide seksen maken gebruik van de infinitief voor alle persoonsvormen.

4.1.5. De imperatief

TAELEDAMAN (2005: 63-64) geeft aan dat het Algemeen Nederlands slechts één imperatiefvorm heeft, namelijk de stam van het werkwoord: *kom hier, zing mee...* Net zoals de standaardtaal hebben ook de Oost-Vlaamse dialecten een imperatiefvorm, maar vormen die op een andere wijze. In de Oost-Vlaamse dialecten wordt de imperatief gevormd door de werkwoordsstam te combineren met een *-t*, bijvoorbeeld: *zwijgt!* Die *-t* wordt aangepast tot een *-d* als het volgende woord begint met een klinker, zoals in *komd al (h)ier!* In gevallen waar het volgende woord begint met een medeklinker kan de *-t* zelfs wegvallen: *zwijg ne keer!*

Resultaten

Wanneer de imperatiefvormen van *komen* en *zwijgen* worden nagegaan bij zesendertig informanten, is het duidelijk dat de meerderheid gebruik maakt van de dialectvariant. De meeste informanten zeggen '*komt!*' en '*zwijgt!*' Er zijn maar vijf informanten die '*kom!*' zeggen en maar vier die '*zwijg!*' opgeven. De verschillende sociale variabelen gender, opleiding en leeftijd hebben nauwelijks impact op de antwoorden. Zowel mannen als vrouwen zeggen '*komt!*' en '*zwijgt!*'. Hetzelfde geldt voor laag- en hoogopgeleiden. Zelfs de leeftijd laat bijna geen verschillen zien. Voor beide werkwoorden ligt het aantal standaardvormen als antwoord het hoogste bij de middengroep, daarna volgt de jongste generatie. De oudste generatie levert geen enkele informant die '*kom!*' of '*zwijg!*' zegt.

4.1.6. De werkwoorden 'zouden' en 'duwen'

Met betrekking tot het werkwoord *zouden*, treedt er in het dialect van Sint-Niklaas dikwijls syncope van de *d* op. In het spontane taalgebruik wordt er meer *we zo'n* gezegd in de plaats van *we zouden*. *We zo'n* is immers sneller en gemakkelijker uit te spreken.

Resultaten

'*We zo'n*' heeft erg veel succes bij de informanten uit Sint-Niklaas. Slechts zeven respondenten zeggen '*we zouden*', terwijl er negenentwintig '*we zo'n*' zeggen. Bij deze variatie heeft het gender geen impact. Ongeveer evenveel vrouwen als mannen zeggen *zouden* of *zo'n*. De opleiding en de leeftijd zorgen wel voor een belangrijke impact. In de Chi-Kwadrattest leveren ze telkens een uiterst significant resultaat op. Alle laagopgeleide informanten geven aan dat ze *we zo'n* zeggen. Bij de hoogopgeleiden is er meer variatie: zeven van hen opteren voor *we zouden* en elf voor *we zo'n*. De sociale variabele leeftijd laat

duidelijke verschillen zien. Zo kiezen alle zestigplussers voor de dialectvorm *we zo'n*. Ook de representanten van de middelste generatie kiezen voor die vorm, behalve één informant. Het gaat om een hoogopgeleide vrouw. Bij de jongste generatie is er een gelijke verdeling van de vormen: elke variant heeft zes vertegenwoordigers. De oudste informanten die kiezen voor *we zo'n* zijn dus met dubbel zoveel als de jongste informanten die daarvoor kiezen.

Doagen

Een variant van het werkwoord *duwen* is *doagen*. Het wordt vooral gebruikt door oudere mensen en in de meest informele situaties.

Resultaten

Uit de enquête blijkt dat *doagen* nog heel wat populariteit geniet in Sint-Niklaas. Drieëntwintig van de zesendertig informanten geven aan dat ze *doagen* zeggen in de plaats van *duwen*. In verband met deze variatie zorgt vooral de opleiding voor een groot verschil. Uit de Chi-Kwadraattest blijkt dat die factor een uiterst significant resultaat oplevert. De dialectvorm *doagen* wordt overwegend door lager opgeleiden gebruikt. Zestien geven aan dat ze *doagen* zeggen en niet *duwen*. De hoger opgeleiden worden vooral gelinkt aan het gebruik van *duwen*. Elf hoogopgeleiden zeggen *duwen* en zeven zeggen *doagen*. De leeftijd maakt niet zo veel verschil. Negen representanten van de oudste generatie, acht van de middelste en zes van de jongste zeggen *doagen*. Het gender zorgt evenmin voor veel variatie. Het aantal mannen en vrouwen dat *doagen* zegt, is ongeveer gelijk.

4.1.7. De adjectieven

In de standaardtaal vertonen de dialecten een grote regelmaat met drie trappen, de neutrale vorm, de overtreffende vorm en de superlatief. Ook in de dialecten is dat vaak het geval, maar de adjectieven nemen in de meeste gevallen andere vormen aan dan in de standaardtaal. Bij de informanten werden de volgende adjectieven opgevraagd en vergeleken met de vormen in het Algemeen Nederlands: nieuw, wijd, moe en kwaad. Die adjectieven zijn gekozen om hun verschillende trappen van vergelijking in het Algemeen Nederlands en het dialect.

Resultaten

Het adjectief *nieuw* wordt door de informanten uit Sint-Niklaas meestal volgens de regels van het dialect gevormd: *nuuf*, *nuver*, *nuufst*. Twee derden van de ondervraagden vormt *nieuw*

op die manier en slechts een derde zegt *nieuw, nieuwer, nieuwst*. Het gender zorgt niet voor verschillen, want evenveel mannen als vrouw gebruiken het dialect. De opleiding maakt evenmin veel verschil. Het aantal hoogopgeleiden dat *nuuf, nuver, nuufst* zegt, komt ongeveer overeen met het aantal laagopgeleiden die dat doen. De leeftijd is de enige sociale variabele die verschillen teweeg brengt. In de Chi-Kwadraattest levert deze variabele een p-waarde op die kleiner is dan 0,01. Dat komt overeen met een uiterst significant resultaat. Alle mensen ouder dan zestig geven *nuuf, nuver, nuufst* op. Bij de middengroep zijn dat er al een aantal minder: negen zeggen er *nuuf, nuver, nuufst* en drie *nieuw, nieuwer, nieuwst*. Zo gaat het in een dalende lijn verder naar de jongste generatie. Die generatie vormt zelfs het spiegelbeeld van de middelste groep: drie jongeren zeggen nog *nuuf, nuver, nuufst*, terwijl negen *nieuw, nieuwer, nieuwst* zeggen. Het aantal informanten dat de dialectvorm gebruikt, is door de tijd heen dus vier keer minder geworden.

Bij *wijd/wijder/wijdst* is enkel de leeftijd een bepalende factor. Zoals al meerdere keren werd geobserveerd, vormt ook hier de jongste generatie het spiegelbeeld van de oudste groep. Elf zestigplussers en een jongere geven de dialectvorm op. De enige zestigplusser die de standaardtalige vormen gebruikt, is een hoogopgeleide vrouw. De middengroep zit er tussenin, maar toch nog met een tendens naar de dialectvorm *wij/wijr/wijdst*.

In tegenstelling tot de twee vorige adjectieven, wordt er voor *moe* veel meer gekozen voor de standaardtalige vormen. Slechts negen informanten geven aan dat ze de dialectische variant gebruiken. In dat verschil spelen de opleiding en de leeftijd een grote rol. De opleiding brengt een significant resultaat te weeg en de leeftijd levert een uiterst significant resultaat op. Er zijn zeven laagopgeleiden die *moej/moejer* zeggen, terwijl er maar twee hoogopgeleiden zijn die hetzelfde zeggen. *Moej/moejer* wordt bovendien vooral gezegd door informanten uit de oudste leeftijdsgroep. De middelste generatie en de jongeren leveren dezelfde aantallen op: elf informanten die de standaardvormen gebruiken en telkens een persoon die *moej/moejer* zegt. Die twee informanten zijn beide mannen. De man uit de middengroep is laagopgeleid, maar de man uit de jongste generatie is hoogopgeleid. Hij heeft wel zijn studentenjaren doorgebracht in Antwerpen.

4.2. Syntaxis

4.2.1. Subjectverdubbeling

De dubbele vermelding van het subject is een verschijnsel dat frequent voorkomt in de zinsbouw van de dialecten, maar afwezig is in het Standaardnederlands. Volgens TAELEDAMAN (2005: 68) is het verschil tussen ‘*ik doe da*’ en ‘*k doen ekik et wel*’ te vinden in de aan- of afwezigheid van een contrastaanduiding. In ‘*ik doe da*’ is er een sterke klemtoon op ‘*ik*’ en is er een contrastaanduiding mogelijk, bijvoorbeeld ‘niet jij maar ik’. In ‘*k doen ekik et wel*’ echter, is er geen contrastaanduiding, ondanks het feit dat er wel een klemtoon kan liggen op ‘*ik*’.

Resultaten

Doordat er in ‘*kdoen ekik et wel*’ geen contrastaanduiding aanwezig is, heeft het geografisch een heel wijdverspreid gebruik. Ook uit de vragenlijst blijkt dat het algemeen aanvaard is: alle informanten doen aan subjectsverdubbeling bij de eerste en de tweede persoon enkelvoud.

4.2.2. Toevoeging van een *dat* – *element* aan woorden die een bijzin inleiden

TAELEDAMAN (2005: 70) geeft aan dat het Oost-Vlaams, in tegenstelling tot de standaardtaal, een oude tendens heeft bewaard die vroeger onderschikkende voegwoorden zoals *omdat* en *doordat* heeft gevormd. Het gaat om de toevoeging van *dat* na woorden die een bijzin inleiden. Het Brabants heeft volgens TAELEDAMAN (2005: 70) een grote invloed op het *dat* – *element* in het dialect van Sint-Niklaas, wat vaak kan resulteren in een gereduceerde vorm *a(t)*.

Resultaten

Alle ondervraagde informanten gaven op de vragen ‘*Wanneer komt hij?*’, ‘*Vanwaar is hij?*’ en ‘*Hoe is het met hem?*’ antwoorden die het *dat-element* bevatten. Iedereen zei bijvoorbeeld ‘*Ik weet nie wanneer **dat** hij komt*’, ‘*Ik weet nie vanwaar **dat** hij is*’ en ‘*Ik weet nie hoe **dan**’t me hem is*’. Uit die resultaten kan afgeleid worden dat constructies met het *dat-element* helemaal niet gemarginaliseerd zijn. Ze zijn niet sociaal gemarkeerd en komen zelfs voor in formeel taalgebruik.

4.2.3. Combinatie van de voornaamwoorden *die* en *da*

In het Algemeen Nederlands worden betrekkelijke bijzinnen ingeleid door *die* of *dat*, afhankelijk van het getal en het genus van het woord waarnaar verwezen wordt (*de vrouw die* vs. *het konijn dat*). Terwijl het Oost-Vlaams de neiging vertoont om dat systeem te vereenvoudigen tot het gebruik van *dat*, is er in het Waasland een evolutie naar *die da*. Die evolutie staat volgens TAELEDMAN (2005:70) onder invloed van het Antwerps.

Resultaten

De combinatie van *die* en *da* staat in Sint-Niklaas nog sterk in haar schoenen. Tweeëntwintig informanten zeggen '*er is een man die da komt*' in de plaats van '*er is een man die komt*'. Daarvan zijn er negen vrouwen en dertien mannen. Dat is echter geen groot verschil waardoor het gender niet tot een tendens of significant resultaat leidt. Hetzelfde geldt voor de factor opleiding. Ook daar is een verschil van vier personen meer bij de laagopgeleiden die '*die da*' zeggen. In verband met de leeftijd valt het op dat de middengroep het minste aantal informanten heeft die '*die da*' zeggen. De jongeren hebben die tendens echter niet overgenomen want de meerderheid onder hen zegt wel '*die da*'.

4.2.4. De dubbele negatie

Terwijl er in het westelijk deel van Oost-Vlaanderen zinnen kunnen voorkomen met een driedubbele negatie, is dat niet mogelijk in het oostelijk deel van Oost-Vlaanderen. Daar wordt het korte ontkenkende woord 'en' immers niet meer gebruikt (*hij en doet het niet*). Hierdoor is er in het oostelijk deel enkel dubbele negatie mogelijk. TAELEDMAN (2005:70) vermeldt dat in dubbele negaties enkel negatiwoorden met een eigen betekenis kunnen voorkomen, zoals *geen*, *nooit* en *niemand*.

Resultaten

De dubbele negatie geniet heel veel succes in Sint-Niklaas. Slechts drie informanten pasten geen dubbele negatie toe in de vragenlijst. Het gaat om twee vrouwen en een man. De man is hoogopgeleid en een van de vrouwen ook. De hoogopgeleide vrouw behoort tot de jongste generatie, terwijl de twee andere informanten tot de middengroep worden gerekend. De verklaring van de laagopgeleide vrouw was dat haar vader zo vaak een dubbele negatie in zijn zinnen verwerkte dat ze er zelf afstand van had genomen.

4.2.5. Hij is weesten vissen

In plaats van het Algemeen Nederlandse *hij is wezen vissen*, heeft het Oost-Vlaams de constructie *hij is weesten vissen*. TAELEDAMAN (2005: 71) geeft aan dat *weesten* in feite twee functies combineert, namelijk die van ‘zich verplaatsen’ en de aanduiding van de voltooide tijd.

Resultaten

Uit de resultaten van de vragenlijst kan worden afgeleid dat de *gaan* en *weesten* evenveel voorkomen. Het gender speelt daarin weer geen bepalende rol, maar de opleiding en de leeftijd wel. De opleiding geeft in de Chi-Kwadraattest een uiterst significant resultaat. Dat komt doordat de hoog- en laagopgeleiden elkaars spiegelbeeld vormen. Er zijn dertien laagopgeleide informanten die ‘*hij is weesten vissen*’ zeggen en er zijn dertien hoogopgeleiden die ‘*hij is gaan vissen*’ zeggen. De factor leeftijd geeft aanleiding tot een significant resultaat. Wat meteen opvalt, is dat de middelste generatie en de jongste dezelfde cijfers weergeven. In beide groepen zeggen acht informanten ‘*hij is gaan vissen*’ en vier ‘*hij is weesten vissen*’. De oudste groep telt maar twee respondenten die het standaardtalige werkwoord gebruiken. Er is dus een duidelijke afname van de dialectvorm te zien naarmate de informanten jonger zijn.

4.2.6. De afwezigheid van het reflexieve voornaamwoord *zich*

Het standaardtalige reflexieve voornaamwoord *zich* wordt niet gebruikt in de Oost-Vlaamse dialecten. TAELEDAMAN (2005:71) toont aan dat de equivalenten van *zich* in het Oost-Vlaams *hem/haar/hulder* zijn. In het Waasland bovendien, wordt het Antwerpse *z’n eigen* frequent gebruikt, zoals *hij heeft z’n eigen gewassen*. Daarnaast komen ook *hem/haar/hulder* als reflexief voornaamwoord voor in het Waasland, bijvoorbeeld: *hij heeft hem gewassen, zij heeft haar gewassen*.

Resultaten

Zich wordt niet veel gebruikt in Sint-Niklaas. Slechts vijf informanten, drie vrouwen en twee mannen, zeggen ‘*hij wast zich*’, terwijl de overige eenendertig mensen ‘*hij wast em*’ opgeven. De opleiding en de leeftijd hebben een zichtbare impact op dat verschil. Alle vijf de informanten die *zich* zeggen, behoren tot de groep hoogopgeleiden. Daardoor leidt de opleiding tot een significant resultaat in de Chi-Kwadraattest. Met betrekking tot de leeftijd

valt meteen op dat het vooral informanten uit de middengroep zijn die *zich* gebruiken. De middengroep levert namelijk vier *zich*-gebruikers, de jongste groep een en de oudste geen. De jongste groep neemt het gebruik van *zich* niet over van de vorige generatie. *Zich* wordt bovendien enkel gebruikt als er nood is aan desambiguering, zoals in '*hij was zichzelf, maar niet zijn broer*'. Zelfs in die context wordt *zich* eigenlijk niet gebruikt, want het versterkende *zelf* wordt er aan toegevoegd.

4.2.7. Adjectief + substantief

Net zoals in het Algemeen Nederlands kunnen de adjectieven ook in de dialecten vormvariatie vertonen. Afhankelijk van het genus en van het getal van het substantief krijgen ze een verbogen vorm of niet. Het verschil is echter dat het in de standaardtaal gaat om *-e* of niets (*een ziek kind* vs. *een zieke vrouw*) en in de dialecten om *-en*, *-e* of niets (*ne zieken hond* vs. *een zieke vrouw* vs. *een ziek kind*).

Volgens TAELEDAMAN (2005: 63) is het in het Waasland mogelijk om met sommige, vooral onzijdige, substantieven het adjectief onverbogen te laten, terwijl het in de standaardtaal wel verbogen wordt, bijvoorbeeld *het braaf kind* vs. *het brave kind*.

Resultaten

TAELEDAMAN (2005: 63) gaf aan dat in het Waasland *een schoon vrouw* kan voorkomen. Die stelling wordt echter niet bevestigd door de resultaten. Geen enkele informant zegt *een schoon vrouw*. Iedereen zegt in de plaats daarvan *een schone vrouw*. In tegenstelling tot die combinatie, gebeurt het wel dat het adjectief onverbogen blijft bij *kind* en *man*. Drieëndertig informanten zeggen *het braaf kind* in de plaats van *het brave kind*. Doordat bijna alle informanten hetzelfde zeggen, hebben de sociale variabelen weinig of geen impact op de resultaten. Per categorie geven ongeveer evenveel informanten dezelfde antwoorden op.

4.2.8. Het lidwoord en het bezittelijk voornaamwoord

Naast adjectieven kunnen ook andere woordsoorten voor het naamwoord staan. Het bezittelijk voornaamwoord en het lidwoord nemen in hoge mate die positie in. Net zoals de adjectieven kunnen ook die woorden in het dialect in verbogen vormen voorkomen. Die verbogen vorm hangt af van het getal en het genus van het naamwoord.

Het bepaald lidwoord in het Algemeen Nederlands bestaat enkel uit de vormen *de* en *het*, terwijl er in de dialecten meer vormen mogelijk zijn:

- mannelijke enkelvoudige substantieven kunnen worden voorafgegaan door *den* wanneer ze beginnen met een klinker, een *-t*, een *-b* of een *-d* (*den ezel, den tak, den bal, den draak*)
- vrouwelijke enkelvoudige substantieven en substantieven in het meervoud kunnen worden voorafgegaan door *de* (*de kleermaakster, de stoelen*)
- onzijdige enkelvoudige substantieven kunnen worden voorafgegaan door *'t* (*'t kleed*)

Het Algemeen Nederlands beschikt over één onbepaald lidwoord: *een*. Het dialect biedt echter heel wat vormvariatie op dat ene onbepaalde lidwoord:

- mannelijke enkelvoudige substantieven kunnen worden voorafgegaan door *nen* wanneer ze beginnen met een klinker, een *-t*, een *-b* of een *-d* (*nen ezel, nen tak, nen bal, nen draak*) of door *ne* wanneer ze met een andere letter beginnen (*ne vent, ne stoel*)
- vrouwelijke enkelvoudige substantieven kunnen enkel worden voorafgegaan door *een*
- onzijdige enkelvoudige substantieven kunnen worden voorafgegaan door *een* als ze beginnen met een klinker, een *-t*, een *-b* of een *-d* (*een aanrechtje, een toneel, een bolleke, een dooske*), of door *e* als ze beginnen met andere klanken (*e kind, e paard, e machine*).

In verband met het bezittelijk voornaamwoord bestaat er in het Algemeen Nederlands geen vormvariatie, met andere woorden *mijn* blijft *mijn*, *haar* blijft steeds *haar*. In het dialect echter, wordt ook het bezittelijk voornaamwoord aangepast aan het genus en aan het getal van het substantief. Vooral bij enkelvoudige mannelijke substantieven treedt er variatie op: *mijnen* wanneer het substantief begint met een klinker, een *-t*, een *-d* of een *-b* (*mijnen ezel, mijnen tak, mijnen bal, mijnen draak*) of *mijne* wanneer het substantief begint met een andere letter (*mijne zetel, mijne vent*) [TAELEDAMAN, 2005: 61-62].

Resultaten

- Bezittelijke voornaamwoorden

o Haar

In verband met de bezittelijke voornaamwoorden levert de combinatie *haar man/eurre man* interessante resultaten op. *Eurre man* staat nog bijzonder sterk in het taalgebruik in Sint-Niklaas: het wordt gezegd door achtentwintig respondenten. In het verschil tussen beide vormen speelt alleen de leeftijd een bepalende rol. De leeftijd levert in de Chi-Kwadrattest een uiterst significant resultaat op. Dat is te wijten aan het feit dat geen enkele informant uit de twee oudste leeftijdscategorieën *haar man* zegt. Alle personen uit die twee groepen zeggen *eurre man*. Alleen bij de jongeren is er een verdeling waargenomen. Slechts vier van hen zeggen nog *eurre man*. De acht anderen echter, hebben *eurre man* ingeruild ten voordele van *haar man*. De vier jongeren die *eurre man* zeggen, zijn twee jongens en twee meisjes met een beroepsopleiding.

o Jullie

Wanneer er wordt gekeken naar het bezittelijke voornaamwoord *jullie*, valt het meteen op dat geen enkele informant dat woord gebruikt. Iedereen zegt *ulder(e)* als ze het zinnetje ‘*Gulder hebt ne knecht, dan is da ... knecht*’ moeten invullen. Het gebruik van *ulder* en *gulder* zit als het ware verankerd in het taalgebruik van de inwoners van Sint-Niklaas.

o De jouwe

Ook *de jouwe* in ‘*dat is jouw hond, dus dat is de ...*’ wordt nooit gezegd door de informanten. Ter vervanging zeggen ze ofwel ‘*da is den ohnen*’ of ‘*da is den uwen*’. Van die twee dialectvarianten is ‘*den ohnen*’ de populairste met negenentwintig informanten. De sociale variabelen die hierop een impact hebben, zijn de opleiding en de leeftijd. De opleiding leidt tot een significant resultaat, terwijl de leeftijd een uiterst significant resultaat oplevert. ‘*Den uwen*’ wordt opgegeven door een laagopgeleide informant en door zes hoogopgeleiden. Die ene laagopgeleide informant is een man uit de jongste leeftijdscategorie. Alle personen die tot de twee hoogste leeftijdscategorieën behoren, zeggen ‘*den ohnen*’. Van de jongeren zeggen er zeven ‘*den uwen*’ en vijf ‘*den ohnen*’. Er is dus een evolutie in de richting van ‘*den uwen*’ die in gang wordt gezet door de jongste leeftijdsgroep.

- Lidwoorden

Het lidwoord *een* wordt door alle informanten op dezelfde manier gebruikt, ongeacht het gender, de opleiding of de leeftijd. Iedereen zegt '*ne man*', '*nen ou(de) man*', '*een vrouw*' en '*e kind*'. De verbuiging van *een* is een van de minst opvallende dialectkenmerken. Daardoor komt het zoveel voor. Het is niet sociaal gestigmatiseerd waardoor zowel hoog- als laagopgeleiden het gebruiken. Bovendien dringt het dikwijls zelfs door tot in het formele taalgebruik.

4.3. Fonologie

Het meest typerende deel van een dialect is waarschijnlijk de fonologie, of de klankleer. Vooral aan de klanken kan men horen van waar iemand afkomstig is. Het verschil tussen Nederlands Nederlands en Belgisch Nederlands is het duidelijkst in de fonologie. Dit deel van het dialect biedt ook het langste weerstand tegen nivellering. Iemand van Sint-Niklaas die Algemeen Nederlands wil spreken, zal bijvoorbeeld zeer veel moeite ondervinden om de lange *a* te realiseren. De oorzaak van die grote weerstand ligt volgens TAELEDMAN (2005: 54) in het gegeven dat het klanksysteem een klein aantal systeemvormende elementen heeft die in een stevige structuur werken. De woordenschat, daarentegen, bestaat uit duizenden woorden die zich in een veel vrijere structuur bevinden. Daardoor is er veel meer kans voor verandering.

4.3.1. Klinkers

Een opvallend klinkerverschil tussen het Algemeen Nederlands en het Oost-Vlaams is dat er in het Oost-Vlaams twee soorten tweeklanken zijn en in de standaardtaal slecht een soort. Naast de standaardtalige tweeklanken die op een gesloten *ie-* of *oe-*achtig element eindigen, heeft het Oost-Vlaams ook tweeklanken die op een *sjwa* eindigen, zoals: *ooë* (*brooëd*), *ieë* (*stieën*) en *èèë* (*stèèërt*) [TAELEDMAN, 2005: 55].

In de dialecten komen meer klinkers voor dan in het Algemeen Nederlands. De oorzaak daarvan is volgens TAELEDMAN (2005: 56) dat er in de standaardtaal klinkers zijn samengevallen, terwijl dat niet gebeurt is in de dialecten.

4.3.1.1. De uitspraak van de lange *o* (de scherplange *oo*)

Het Oost-Vlaams wordt gekarakteriseerd door een palatalisering en een sluiting van de velaire diftong in woorden als *brood*, *groot* en *boom* [DEVOS, 2006: 47]. Zo krijgt men in het Oost-Vlaams *bruuëd*, terwijl men in het West-Vlaams *broëd* zegt. Die palatale Oost-Vlaamse tweeklank vindt men volgens DEVOS (2006: 47) echter niet terug in het Waasland. De oorzaak daarvan is terug te vinden in het Antwerps. Daar is die palatale tweeklank later weer gevelariseerd tot *oeë* en het is die vorm die zich verspreid heeft over het Waasland.

Resultaten

Alle onderzochte woorden met *oo* vertonen een soortgelijke evolutie. Hoe jonger de informanten, hoe minder de uitspraak *oeë* wordt geattesteerd. Met andere woorden, de leeftijd is de meest bepalende sociale variabele in verband met de uitspraak van *oo*. Bij alle onderzochte woorden levert de leeftijd immers een uiterst significant resultaat op. Dat kan worden verklaard doordat alle respondenten van de oudste generatie wel *oeë* zeggen, terwijl de jongeren veel meer *oo* zeggen. De jongeren ervaren *oeë* als te plat, waardoor de populariteit ervan met rASSE schreden daalt. **Brood** heeft nog het grootste aantal jongeren dat de *oo* als *oëe* uitspreekt. Zes jongeren zeggen **brood**, en zes anderen zeggen **broëd**. Bij de andere woorden, **boom**, **doos**, **plooï** en **groot**, is het aantal jongeren dat *oëe* zegt steeds kleiner dan het aantal dat *oo* zegt. Daardoor wordt er bij **brood/broëd** een p-waarde verkregen tussen 0,05 en 0,01, terwijl de andere woorden in verband met de leeftijd een p-waarde kleiner dan 0,01 hebben.

In geen enkel geval, met uitzondering van **brood/broëd**, hebben de opleiding en het gender een opvallende impact. Bij **brood/broëd** leidt de opleiding tot een tendens. De laagopgeleiden zijn meer geneigd om **broëd** te zeggen, terwijl de hoogopgeleiden een tendens tot **brood** vertonen. Van de achttien laagopgeleiden zeggen er slechts twee **brood**, terwijl dat er bij de hoogopgeleiden zeven zijn.

Wat betref de oëe-achtige uitspraak van de *oo* kan er vastgesteld worden dat ze aan het verdwijnen is. Bij de oudste generatie is het de enige voorkomende uitspraak. Maar de teloorgang wordt in gang gezet door de middelste generatie. Dat is de generatie die nu kinderen heeft en zich daarom inspant om netjes te praten. Die kinderen vormen de jongste generatie, waar de oëe-klank het minste wordt geattesteerd. Ze krijgen die klank immers niet meer aangeboden door de directe omgeving, de ouders. Hoe jonger de generatie, hoe minder *oëe*.

4.3.1.2. Een meer gesloten uitspraak van de korte *e*

Veel oudere mensen uit Sint-Niklaas hebben de neiging om de korte *e* uit te spreken als een *i*, zoals *Ingels* in de plaats van *Engels*.

Resultaten

De korte *e* uitgesproken als *i* wordt enkel nog geattesteerd bij een aantal informanten uit de oudste leeftijdsklasse. Zeven zestigplussers zeggen *Ingeland* of *Ingels*. Het gaat om alle laagopgeleide informanten uit die generatie en een hoogopgeleide man ervan. Geen enkele informant uit de twee jongste generaties zegt *Ingels* of *Ingeland*. Hieruit blijkt dat de opleiding en de leeftijd de meest relevante sociale variabelen zijn. Ze leiden respectievelijk tot een significant en een uiterst significant resultaat. Het gender speelt geen enkele rol: *Ingels* en *Ingeland* wordt door ongeveer evenveel vrouwen als mannen opgegeven.

4.3.1.3. Oude *a* → *e* vóór *r+m*

De klinker *a* ondergaat in het dialect van Sint-Niklaas heel vaak een verschuiving naar *e* wanneer ze voor *-rm* staat. Zo spreken de Sint-Niklazenaren over hun *eirem* in de plaats van hun *arm*. Die verschuiving kan volgens TAELEDMAN (2005: 85) worden toegeschreven aan de Brabantse invloed op het Oost-Vlaams. Daar komt nog eens bij dat hoe dicht een stad of een dorp bij de Brabantse provincie ligt, hoe sterker die invloed is. Aangezien Sint-Niklaas, en in het algemeen het Waasland, relatief dicht bij Antwerpen liggen, is de te verwachten verbrantsing in sterke mate aanwezig.

Resultaten

Eirem en *weirem* komen nog redelijk veel voor in het taalgebruik van Sint-Niklaas. Terwijl negentien informanten reeds *arm* of *warm* zeggen, spreken er toch nog zeventien over *nen eirem* en over de *weiremte*. Dat wordt door mannen en vrouwen in gelijke mate gedaan. Met andere woorden, het gender heeft weer geen invloed op het antwoord van de informant. In tegenstelling tot het gender, zorgen de opleiding en de leeftijd wel voor opvallende verschillen. Hoog- en laagopgeleiden vormen bijna elkaars spiegelbeeld. Er zijn ongeveer evenveel hoogopgeleiden die *arm/warm* zeggen dan laagopgeleiden die *eirem/weirem* zeggen. De leeftijd zorgt wel voor het grootste verschil. Tegenover elf zestigplussers die de dialectvorm verkiezen, zijn er maar twee jongeren die dat doen. De enige informant uit de oudste leeftijdscategorie die *arm* zegt, is een hoogopgeleide man. Die man zegt echter wel

nog *'t is weirem'*. Toch begint het echte verlies van de dialectklank pas bij de middelste generatie. In die groep kiezen er dubbel zoveel informanten voor de standaardtalige klank dan voor de dialectuitspraak. Het is daaraan te wijten dat er zo weinig jongeren nog opteren voor de dialectklank. Ze hebben die niet meer meegekregen in hun opvoeding.

4.3.1.4. Oude *a* → *e* vóór *-rt/rd*

Het gebeurt dikwijls dat mensen uit Sint-Niklaas de korte *a* uitspreken als een *e*. Die klinkerverandering komt voor wanneer de oude *a* gevolgd wordt door *-rt/rd*, in bijvoorbeeld *hart* → (*h*)*ert*.

Resultaten

In vergelijking met *eirem* en *weirem* staat (*h*)*ert* minder sterk bij de informanten uit Sint-Niklaas. Bovendien speelt in verband met deze variatie enkel de leeftijd een bepalende rol. De opleiding en het gender zorgen niet voor grote verschillen in de antwoorden. Als er gekeken wordt naar de leeftijd, valt het meteen op dat er geen jonge vertegenwoordigers zijn van (*h*)*ert*. Alle respondenten van de jongste leeftijdsgroep geven *hart* op. De oudste groep daarentegen, geeft bijna integraal *hert* op. De middelste generatie is een echte overgangsgroep. Net zoals *arm/warm* kiezen dubbel zoveel informanten uit die groep voor *hart* dan voor (*h*)*ert*.

4.3.1.5. Uitspraak van de *aa* als *èè* of *jèè*

De Brabantse invloed op de Wase dialecten kan men ook zien in de uitspraak van de lange *aa*. Die *aa* heeft in bepaalde woorden een verschuiving ondergaan tot *èè* of *jèè* [TAELDEMAN, 2005:34]. Dat verschijnsel vindt men niet terug in het echte Oost-Vlaams omdat daar minder invloed is van het Brabants.

Resultaten

De geümlautete vorm van de *aa* heeft nog redelijk veel vertegenwoordigers onder de ondervraagde mensen. Van de onderzochte woorden krijgt *schaar* het meeste aantal dialectische uitspraken. *Schjeir* wordt door zevenentwintig informanten gezegd, terwijl *kjeirs* achttien keer voorkomt en *pjeird* twintig maal. Dat heeft veel te maken met de gebruiksfrequentie van de woorden. Hoe vaker een woord gebruikt wordt, hoe groter de kans

is dat de dialectische variant ervan frequent voorkomt. Het woord *schaar* behoort tot de huis-, tuin- en keukensfeer. Daardoor wordt het veel vaker gebruikt dan *kaars* en *paard*.

Bij *paard/pjeird* en *kaars/kjeirs* heeft alleen de leeftijd een belangrijke rol als sociale variabele. Ook bij *schaar/schjeir* is de leeftijd een relevante variabele. Deze sociale variabele leidt telkens tot een significant resultaat in de Chi-Kwadraattest. Naarmate de informanten jonger zijn, komt de dialectklank opvallend minder voor. Toch is er een klein verschil tussen *paard/pjeird/kaars/kjeirs* enerzijds en *schaar/schjeir* anderzijds. Terwijl alle oudste informanten *schjeir* zeggen, geldt dat niet voor *pjeird* en *kjeirs*. Die twee varianten worden door twee oude informanten minder gezegd dan *schjeir*. In tegenstelling tot bij *paard* en *kaars*, is de opleiding bij *schjeir* wel een belangrijke factor. In de Chi-Kwadraattest leidt ze tot een tendens. In de categorie laagopgeleiden zijn er zestien informanten die *schjeir* zeggen, terwijl er maar twee zijn *schaar* zeggen. Hoewel het in de groep hoogopgeleiden anders ligt, zegt daar toch ook de meerderheid de dialectklank te gebruiken. Zeven hoogopgeleiden geven aan dat ze *schaar* zeggen, tegenover elf die *schjeir* zeggen.

4.3.1.6. Verdonkering van de korte *a*

Een veel voorkomen taalverschijnsel in het taalgebruik van Sint-Niklaas is de verdonkering van de korte *a*.

Resultaten

De uitspraak van de *a* als *o* in woorden zoals *tafel* wordt in hoge mate geattesteerd bij de informanten uit Sint-Niklaas. Het verschijnsel heeft nog niet veel aan frequentie ingeboet. Dertig informanten zeggen nog steeds *toffel* in de plaats van *tafel*. Er zijn maar zes respondenten die *tafel* opgeven. Een opmerkelijke observatie hierbij is dat het gender een belangrijke impact heeft op het antwoord van de informant. Het gender leidt in de Chi-Kwadraattest tot een tendens. *Tafel* wordt vaker waargenomen bij vrouwelijke respondenten, terwijl de mannen meer *toffel* zeggen. Zo zeggen vijf vrouwen *tafel*, terwijl slechts een man dat doet. Het is een laagopgeleide man die *tafel* zegt, maar hij heeft wel een voorbeeldfunctie want hij is leraar houtbewerking in een technische school. Die man is bovendien de enige laagopgeleide informant die *tafel* zegt. Hieruit kan worden afgeleid dat ook de factor opleiding voor een tendens zorgt. De uitspraak *tafel* wordt voornamelijk gezegd door hoogopgeleiden, *toffel* door laagopgeleiden. Toch moet men in gedachten houden dat *toffel* over het algemeen door een aanzienlijke meerderheid van de informanten wordt opgegeven.

De leeftijd tenslotte, heeft dezelfde impact op de resultaten. Ook met deze factor wordt een tendens verkregen. Alle informanten van de oudste generatie zeggen *toffel*. Ook de middengroep zegt overwegend *toffel*, behalve die ene leerkracht houtbewerking. Zelfs in de jongste groep kiest de meerderheid voor *toffel*. Toch is het aantal jonge informanten dat *tafel* zegt veel hoger dan in de twee oudere groepen. Vijf jongeren zeggen *tafel*, terwijl er zeven *toffel* opgeven.

Samenvattend, wat betreft de verdonkering van de korte *a*, wordt door alle drie de sociale variabelen bepaald. Gender, opleiding en leeftijd hebben een gelijke impact op de antwoorden van de informanten.

4.3.1.7. Verdonkering van de lange *aa*

De uitspraak van de *aa* als *òò* is een Brabants verschijnsel dat een grote invloed heeft op het dialect van het Waasland.

Resultaten

Bij de ondervraagde informanten wordt de uitspraak *òòp* veel frequenter geattesteerd dan *aap*. Hetzelfde geldt voor *kòòs* en *(h)òòn* in de plaats van *kaas* en *haan*. *Aap* en *haan* worden allebei slechts door vijf informanten gezegd, *kaas* komt zeven keer voor. Bij geen enkele variatie leidt het gender tot een interessant resultaat. Het aantal mannen en vrouwen dat voor een bepaalde variant kiest, is in alle gevallen ongeveer gelijk. De dialectuitspraak komt wel steeds iets meer voor bij de mannelijke respondenten. De factor opleiding zorgt in de drie gevallen telkens voor een significant resultaat. De dialectische uitspraak komt elke keer het meeste voor bij de groep laagopgeleiden. *Aap* en *haan* wordt bovendien door geen enkele laagopgeleide gezegd. De enige laagopgeleide die *kaas* zegt, is dezelfde leerkracht houtbewerking die ook *tafel* zegt. Hoewel *òòp*, *kòòs* en *(h)òòn* meer voorkomen dan hun standaardtalige tegenhangers, valt er toch een verschil in verband met de leeftijden op. Voor elk woord wordt er een significant resultaat waargenomen. De oudste generatie geeft geen enkele keer de standaardtalige uitspraak op. *Aap* en *haan* worden maar door een informant uit de middelste leeftijdsgroep gezegd, *kaas* al drie keer. De jongeren geven het hoogste aantal standaardtalige uitspraken op: voor elk woord geven vier jongeren aan dat ze het op een standaardtalige manier uitspreken.

De verdonkering van de lange *aa* neemt af naargelang van de jongere leeftijd en de hogere opleiding van de informanten. Hoe jonger en hoe hoger opgeleid de informant, hoe minder kans er is dat er een verdonkering van de lange *aa* zal worden waargenomen.

4.3.1.8. *Ieë*, zoals in *ieë* en *ieëmer*

Ieë is de dialectische uitspraak die overeenkomt met de standaardtalige lange en korte e. Die dialectische uitspraak wordt geattesteerd in Sint-Niklaas in woorden zoals *emmer*, *eikel* en *eeuw*.

Resultaten

De uitspraak *ieë* komt het meeste voor in het woord *emmer*. Eenentwintig van de zesendertig informanten zeggen nog *ieëmer* in de plaats van *emmer*. Het aantal dialectuitspraken bij *eikel* en *eeuw* ligt veel lager. Er zijn nog elf informanten die *ieëkel* zeggen en dertien die *ieë* opgeven. Het gender heeft op geen van de woorden een impact. De opleiding en de leeftijd hebben dat wel. Bij *eikel* en *eeuw* zorgt de opleiding voor een tendens in de richting van de combinatie laagopgeleid en dialectklank. In beide gevallen komt de standaarduitspraak het meeste voor, ongeacht de sociale variabelen. Wel zeggen er meer laagopgeleiden dan hoogopgeleiden *ieëkel* en *ieë*. Acht en negen laagopgeleiden zeggen *ieëkel* en *ieë*, terwijl er drie en vier hoogopgeleiden dat doen. Die verschillen leveren een significant resultaat op in verband met de opleiding. In de verschillende antwoorden op *emmer/ieëmer* heeft de opleiding een grotere invloed. Dat heeft veel te maken met het feit dat *ieëmer* over het algemeen meer wordt geattesteerd dan *emmer*. Veertien van de achttien lager opgeleiden geven aan dat ze *ieëmer* zeggen; bij de hoger opgeleiden zijn dat er zeven. Het aantal laagopgeleiden dat voor de dialectklank opteert, ligt dus dubbel zo hoog als het aantal hoogopgeleiden.

De leeftijd zorgt in de drie gevallen voor soortgelijke resultaten. De dialectische uitspraak komt het meeste voor in de oudste leeftijdscategorie en neemt af naarmate de informanten jonger zijn. Het verschil tussen de middengroep en de oudste generatie is wel al opvallend groot. De meerderheid van de informanten tussen vijfendertig en zestig jaar kiest voor de standaardtalige uitspraak, terwijl bijna alle zestigplussers voor de dialectklanken gaan. De antwoorden van de jongste generatie komen ongeveer overeen met die van de middelste: er wordt gekozen voor *eikel* door tien respondenten uit de middelste categorie en door twaalf uit de jongste. *Emmer* heeft zeven informanten uit de middengroep en acht uit de jongste en

eeuw wordt negen en twaalf keer gezegd. De achteruitgang van de dialectische uitspraak werd dus in gang gezet door de informanten die opgroeiden in de jaren zestig en zeventig. Ze hechtten meer belang aan een verzorgde uitspraak en gaven dat door aan hun kinderen.

4.3.1.9. Uitspraak van de korte *e*

Een standaardtalige *i* wordt in het dialect van Sint-Niklaas vaak als een *e* uitgesproken. Het verschijnsel werd onderzocht aan de hand van de woorden *lip* en *rib*, met als dialectische equivalenten *lep* en *reb(be)*.

Resultaten

De dialectische *i* heeft al veel aan belang ingeboet in het taalgebruik van Sint-Niklaas. Slechts dertien informanten zeggen nog *lep* en nog maar twaalf mensen spreken over een *reb(be)*. Wat opvalt bij *lip/lep* is dat er bij de laagopgeleiden een gelijke verdeling over de twee varianten waargenomen is. Dat is niet het geval bij de hoogopgeleiden. In die groep zijn er maar vier informanten die *lep* zeggen. In tegenstelling tot *lip/lep*, is de opleiding geen bepalende factor in het verschil tussen *rib* en *reb(be)*. Voor beide woorden is de leeftijd een belangrijke variabele. In beide gevallen zorgt ze voor een uiterst significant resultaat. Zowel voor *lip/lep* als voor *rib/reb(be)* vormen de oudste en de middelste generatie elkaars spiegelbeeld. Drie ouderen zeggen *lip* en *rib* en drie respondenten uit de middengroep doen het tegenovergestelde. Onder de jongeren spreekt bijna iedereen de woorden op een standaardtalige wijze uit. Er is maar één informant uit die groep die *lep* zegt. Het gaat om een laagopgeleide man.

De leeftijd is de sociale variabele die de grootste impact heeft op het al dan niet verlagen van de *i* voor plosieven. De afname van die verlaging wordt duidelijk in gang gezet door de middelste generatie met informanten tussen vijfendertig en zestig jaar oud. Zij gelden als voorbeeld voor de volgende generatie en dat leidt tot een nog verder doorgezette afname van de dialectische uitspraak.

4.3.1.10. De *eu* in *meulen* en *meugelijk*

In Sint-Niklaas komt de standaardtalige *o* in enkele gevallen overeen met *eu*. Veel mensen hebben het over een *meulen* in de plaats van een *molen*.

Resultaten

Molen en *meulen* komen ongeveer evenveel voor: zeventien mensen zeggen *molen*, negentien zeggen *meulen*. Hetzelfde geldt voor de oppositie tussen *mogelijk* en *meugelijk*. Tussen mannen en vrouwen is er bijna geen verschil. De mannen tellen telkens een informant meer die kiest door de dialectklank. Het verschil tussen hoog- en laagopgeleiden is in tegenstelling tot dat van het gender wel groot. Van de achttien laagopgeleiden zeggen er twaalf *meulen* en *meugelijk*. Bij de hoogopgeleiden zijn dat er maar zeven. Die resultaten hebben voor een tendens gezorgd in de Chi-Kwadraattest. Verder levert ook de leeftijd een interessant verschil op. Er zijn maar twee jongeren die *meulen* en *meugelijk* zeggen, terwijl de oudsten met elf zijn. In de middelste generatie zijn de antwoorden gelijk verdeeld over beide varianten: zes mensen zeggen *meulen* en *meugelijk* en evenveel geven *molen* en *mogelijk* op. Het is dus weer de middengroep die de afname van de dialectklank start en doorgeeft aan de volgende generatie.

4.3.2. De medeklinkers

Met betrekking tot de medeklinkers treedt er aanzienlijk minder variatie of weglating op dan bij de klinkers. De oorzaak hiervan is dat medeklinkers belangrijker zijn voor de verstaanbaarheid en de weglating ervan bijgevolg een onverzorgde indruk kan nalaten.

4.3.2.1. Velarisering van *n* vóór *d*

De nasalisering van *n* vóór *d* werd onderzocht aan de hand van de woorden *hond* en *branden*. Die woorden worden dikwijls met een *ŋ* uitgesproken.

Resultaten

De velarisering van de *n* wordt nog gerealiseerd door een groot aantal van de informanten. Van alle onderzochte woorden levert *hond/oynd* de interessantste resultaten op. Terwijl bij de meeste andere opposities het gender minder belangrijk is, leidt die sociale variabele bij *hond/oynd* tot een tendens in de richting van de combinatie mannelijke informatie + nasalering.

Elf mannen zeggen *ond* in de plaats van *hond*. Bij de vrouwen doen zes informanten dat. Dat wil zeggen dat bijna dubbel zoveel mannen als vrouwen de cluster *-nd* nasaal realiseren.

In tegenstelling tot de andere onderzochte verschijnselen, lijkt de opleiding hier weinig invloed te hebben op de antwoorden. Alleen bij de keuze tussen *branden* en *brayen*, met wegval van de *-d-*, leidt die factor tot tendens. Die tendens uit zich in de richting van de combinatie laagopgeleid en *brayen*. Twaalf laagopgeleide informanten zeggen *brayen*. In de groep hoogopgeleiden spreken zeven informanten het woord *branden* als *brayen* uit.

In alle gevallen speelt de leeftijd een bepalende rol. Die sociale variabele leidt telkens tot een uiterst significant resultaat in de Chi-Kwadraattest. Die dialectische uitspraak wordt overwegend gerealiseerd door informanten van de oudste leeftijdsgroep. In de middengroep zijn de meningen verdeeld. Toch neigen de meeste informanten uit die groep naar de standaardtalige uitspraak. Met andere woorden, het is weer deze groep die het verlies van de dialectklank in gang zet. De jongste generatie neemt die uitspraak over, waardoor er bijna geen enkele jonge informant de clusters *-nd* en *-nk* nog nasaleert.

4.3.2.2. Toevoeging van *k* aan het wordeinde

Een tweede mogelijk voorkomende variatie met betrekking tot de uitspraak van de medeklinkers is de cluster *-nk*. In dat geval wordt er een *k* toegevoegd aan woorden die eindigen op een *n*.

Resultaten

De *-nk* in woorden zoals *lanjk* en *harink* is duidelijk op een terugweg in het taalgebruik van Sint-Niklaas. Slechts een derde van alle informanten heeft de uitspraak *-nk*. De variatie tussen *lang* en *lanjk* of *haring* en *hjeirink* hangt af van de opleiding en van de leeftijd. Er kan gesproken worden van een tendens in de richting van laagopgeleid met *lanjk/hjeirink* en hoogopgeleid met *lang/haring*. Er zijn twee hoogopgeleiden die *lanjk* zeggen en drie hoogopgeleiden die *hjeirink* zeggen, terwijl er negen laagopgeleiden zijn die *lanjk* en *hjeirink* opgeven. In verband met de leeftijd kan er in de tabellen gezien worden dat de jongste generatie nooit *lanjk* of *hjeirink* zegt. In de oudste groep kiest de meerderheid voor de dialectische uitspraak. Dat is echter niet meer het geval in de middengroep. De meeste informanten uit die groep geven de standaardtalige uitspraken op. Tussen de twee oudste generaties valt er een abrupte overgang van dialect naar standaardtaal waar te nemen.

4.3.2.3. Deletie van de intervocalische *-j-* (geschreven *i*) en *-w-*

Het Oost-Vlaamse verschijnsel van de deletie van *-j-* en *-w-* tussen twee vocalen is ook terug te vinden in het dialect van Sint-Niklaas. Het gaat vooral om de deletie van *-j-* en *-w-* tussen een gekleurde klinker en een doffe *e*. Doordat die intervocalische *-j-* of *-w-* wordt weggelaten, treedt er een rekking op van de voorafgaande klinker [TAELDEMAN, 2005: 58].

Resultaten

De deletie van de intervocalische *-j-* en *-w-* komt geregeld voor bij de ondervraagde sprekers. Het is iets frequenter in *bouwen* dan in *draaien*. Drieëntwintig informanten zeggen *boun*, eenentwintig ondervraagden zeggen *drwaan*. In deze variatie is enkel de leeftijd een bepalende sociale variabele. In de Chi-Kwadraattest levert de leeftijd een uiterst significant resultaat op. *Boun* wordt gezegd door alle informanten van de oudste generatie. In de middengroep wordt nog dubbel zoveel keer meer *boun* opgegeven dan *bouwen*. De informanten van de jongste generatie zeggen voornamelijk *bouwen*. Drie jongeren geven aan dat ze *boun* zeggen. De resultaten voor *draaien/drwaan* zijn ongeveer gelijk. De enige oude informant die *draaien* zegt, is een hoogopgeleide man.

4.3.2.4. Metathesis *-sp* → *-ps*

Het standaardtalige *wesp* heeft als dialectische tegenhanger *weps*. Het gaat hier met andere woorden om een verspringing van de eindmedeklinkers. De verspringing van *-sp* naar *-ps* treft men ook aan in woorden zoals *hesp* → *heps*, *geraspt* → *gerapst* en *gesp* → *geps*. Dit fenomeen is te verklaren als Brabantse invloed. Aangezien het Waasland relatief dicht bij de provincie Antwerpen ligt, is die invloed niet onlogisch. De verspringing van *-sp* naar *-ps* komt dan ook in hoge mate voor bij informanten uit Sint-Niklaas, onafhankelijk van de leeftijd en de klasse. Ook bij kinderen kan men die metathesis vaak opmerken.

Resultaten

De verspringing van *-sp* naar *-ps* in woorden zoals *wesp*, *hesp* en *geraspt* wordt door tweeëntwintig informanten gerealiseerd. Er kan gesproken worden van een hoge Brabantse invloed in het Sint-Niklaas. Er zijn zelfs elf informanten die het verschijnsel wel kennen, maar niet toepassen. Drie anderen herkennen de metathesis. Er zijn geen informanten die nooit van het verschijnsel gehoord hebben. Het gender speelt geen bepalende rol want er zijn ongeveer evenveel mannen als vrouwen die *weps*, *heps* en *gerapst* zeggen. De opleiding en de

leeftijd hebben wel een invloed op de mogelijke antwoorden van de informanten. Terwijl de opleiding tot een tendens leidt, zorgt de leeftijd voor een significant resultaat. In verband met de opleiding kan er gezien worden dat de tendens zich laat zien in de combinatie van laagopgeleiden en de actieve toepassing van het verschijnsel. De groep laagopgeleiden telt veertien informanten die *weps*, *heps* en *gerapst* zeggen en vier personen die dat niet doen. In de hoogopgeleiden passen acht respondenten de verspringing toe. Met betrekking tot de leeftijd wordt opgemerkt dat het verschijnsel voornamelijk wordt gerealiseerd door de oudste generatie. Die groep telt namelijk elf informanten die de medeklinkers verwisselen. In de middengroep zijn dat er nog maar zeven en bij de jongeren slechts vier. De jongeren kiezen vooral voor de standaardtalige varianten *wesp*, *hesp* en *geraspt*.

4.3.2.5. Insectie van de *r*

De insectie van de *r* in woorden zoals *konijn* en *venijn* is een Brabants verschijnsel [VAN KEYMEULEN, 2005: 39]. Het komt onder Brabantse invloed voor in het dialect van Sint-Niklaas. *Kornijn* en *fernijn* komen echter bijna niet meer voor, niet in Brabant, noch in Sint-Niklaas.

Resultaten

Van de zesendertig ondervraagden zijn er slechts drie die spontaan *kornijn* opgeven. Het zijn alle drie hoogopgeleide informanten uit de oudste leeftijdsgroep. Het gaat om twee mannen en een vrouw. De meerderheid van de informanten, namelijk negentien personen, kennen het verschijnsel niet. Negen anderen kennen de *-r*-insectie wel, maar passen het niet toe en vijf anderen herkennen het verschijnsel. De enige sociale variabele die een impact heeft op de resultaten is de leeftijd. Dat komt doordat de drie informanten die de insectie toepassen, tot de oudste leeftijdsgroep behoren. Bij de jongeren is er maar een informant die het verschijnsel kent, maar niet toepast, terwijl de overige elf jongeren het niet kennen. Ook in die middengroep telt die categorie het meeste personen. In de middengroep zijn er drie informanten die de insectie van de *r* kennen, maar niet gebruiken. Twee andere informanten tussen vijftig en zestig jaar herkennen het verschijnsel. Er is dus een duidelijke afname die in gang wordt gezet door de oudste generatie of de generatie daarvoor. Bij de jongste generatie is het verschijnsel bijna volledig verdwenen.

4.4. Het lexicon

De woordenschat of het lexicon is het minst gestructureerde onderdeel van een taal of een dialect. Daardoor is het lexicon veel meer onderhevig aan verandering dan bijvoorbeeld de fonologie, het meest gestructureerde deel. Woorden worden veel sneller dan klanken vervangen of gaan sneller verloren. Enerzijds kunnen woorden verloren gaan samen met de zaak waar ze naar verwijzen, anderzijds kunnen woorden vervangen worden onder invloed van de standaardtaal of een ander dominant dialect. Naast het Algemeen Nederlands is in het geval van het Sint-Niklase dialect ook het Brabants een drijvende factor achter de woordvervanging. Daardoor sijpelden er verscheidene Brabantse dialectwoorden door naar het Sint-Niklases.

Toch moet de uitvlakking van de woordenschat volgens TAELEDMAN (2005: 97) genuanceerd worden. Niet alle soorten woorden verdwijnen immers even snel. TAELEDMAN (2005: 97) stelt dat hoe minder vaak een begrip benoemd wordt, hoe sneller het dialectwoord ervoor vervangen zal worden door een standaardtalig woord.

Een tweede belangrijke factor is de gebruikssfeer waarin het woord voorkomt. Als men de schoolsfeer vergelijkt met de huis-, tuin- en keukensfeer, valt het op dat er veel meer dialectverlies optreedt in die eerste. Dat heeft te maken met de voorbeeldfunctie die men wil aannemen in de opvoeding van kinderen. Kinderen worden veel meer aangesproken met een standaardtalige variant dan met het dialect, terwijl volwassenen onder elkaar veel meer geneigd zijn om spontaan dialect te praten. Met andere woorden, de huis-, tuin- en keukensfeer genereert spontanere taal, wat het dialectgebruik stimuleert.

Voor het onderzoek naar de dialectwoordenschat heb ik als uitgangspunt vooral het *Woordenboek van de Vlaamse Dialecten* genomen, aangevuld met het *Waasch Idioticon* van Joos. Ook de *Dialectatlas van Noord-Oost-Vlaanderen en Zeeuwsch-Vlaanderen* van E. Blanguaert was een nuttig instrument om op woorden te komen. De woorden die ik in die atlas terugvond, ben ik dan nagegaan in het *Woordenboek van de Vlaamse Dialecten* om de precieze lokalisering te ontdekken.

Om het onderzoek overzichtelijk te houden, orden ik alle woorden onder hun standaardtalige variant. Die standaardtalige woorden komen alle uit het *Van Dale Groot woordenboek van de Nederlandse Taal 14*. Daarna geef ik uitleg over het dialectische equivalent of equivalenten die ik terugvond in de verschillende bronnen. Die equivalenten worden dan vergeleken met de gevonden resultaten. Op die manier heb ik achttien lexicale items onderzocht aan de hand van prentjes en vertaalzinnnetjes.

4.4.1. Fietszadel

Voor het Algemeen Nederlandse woord fietszadel heeft het dialect van Sint-Niklaas een heel apart equivalent, namelijk *sul*. Dat woord wordt tegenwoordig enkel nog opgegeven door representanten van de twee oudste generaties. Die twee generaties gebruiken het woord *sul* wel nog, maar in mindere mate dan *zadel* of *fietszadel*. De informanten van de jongste generatie spreken over een zadel. Voor die jongste informanten heeft het woord *sul* een heel andere betekenis dan zadel, ze gebruiken het woord om te verwijzen naar een domme persoon of een sukkel. Sommige jongere informanten kennen het woord *sul* wel en weten dat het een dialectwoord is voor *zadel* omdat er aan het station fietsenrekken staan met allerlei dialectische benamingen van fietsonderdelen. Toch zullen ze *sul* nooit spontaan gebruiken om naar *fietszadel* te verwijzen.

Resultaten voor *sul*

Sul wordt door veertien informanten spontaan opgegeven bij het zien van een fietszadel. Die informanten gebruiken het dialectwoord nog in de plaats van het standaardtalige woord. Negen andere informanten geven aan dat ze *sul* wel nog kennen, maar het niet meer gebruiken. Zij zeggen steeds *zadel*. Ze zijn zich ervan bewust dat ze een standaardtalig woord verkiezen boven een dialectwoord. Nog twee andere informanten herkennen het woord *sul* nadat het hen wordt voorgezegd. Dat houdt in dat ze nooit *sul* zullen zeggen tegen een zadel. Er is een groep van acht informanten die het dialectwoord niet eens meer herkent. Ook zij zeggen altijd zadel. Voor hen heeft *sul* de betekenis ‘domme persoon’. Die informanten associëren *sul* nooit met het fietsonderdeel. Verder zijn er nog drie respondenten die spontaan *zòòl* opgeven.

De enige sociale variabele die in de Chi-Kwadraattest tot een relevant resultaat leidt is de leeftijd. Er wordt voor de leeftijd een p-waarde verkregen die kleiner is dan 0,01, wat overeenkomt met een uiterst significant resultaat. Tien informanten van de oudste generatie zeggen *sul*, een kent het woord wel maar gebruikt het niet en nog een andere informant zegt *zòòl*. De middengroep bevat heel wat minder informanten die *sul* zeggen. Slechts drie mensen tussen vijftig en zestig jaar zeggen *sul* tegen zadel. Bij de jongste groep schiet er geen informant meer over die *sul* zegt. In die groep zijn er wel nog vier informanten die het dialectwoord kennen, maar het nooit zullen gebruiken. Dubbel zoveel jongeren herkennen het dialectwoord echter niet meer. De informanten van de middengroep zijn verdeeld over de verschillende categorieën. Vier mensen uit die groep geven aan dat ze *sul* wel nog kennen, maar nooit gebruiken. Het wordt door twee mensen herkend en door een persoon niet. Twee

informanten uit de middengroep zeggen *zòòl* in de plaats van *sul*. Er is dus een forse afname van het gebruik van *sul* naarmate de informanten jonger zijn. Terwijl de meeste oudste informanten *sul* nog spontaan gebruiken, herkennen de meeste jongste informant dat woord zelfs niet meer.

4.4.2. IJsje

Pilleke koud is het dialectwoord van Sint-Niklaas om de lekkernij te benoemen waarvoor het Algemeen Nederlands het woord *ijsje* gebruikt. *Pilleke koud* is een heel populair dialectwoord in Sint-Niklaas en is dan ook door alle informanten gekend. Toch weet iedereen dat *pilleke koud* de dialectische variant is van *ijsje*, waardoor velen ook *ijsje* zeggen in de plaats van *pilleke koud*. Een ander populair woord om naar een *ijsje* te verwijzen, is het omgangstalige *crème glace*. Dit woord verovert steeds meer terrein op *pilleke koud*. *Pilleke koud* wordt bovendien vooral gebruikt door volwassenen wanneer ze met kleine kinderen praten. Daardoor heeft *pilleke koud* een ietwat kinderlijke bijklank.

Resultaten

Pilleke koud is bijna helemaal verloren gegaan uit het taalgebruik in Sint-Niklaas. Nog maar één informant zegt spontaan *pilleke koud* bij het zien van een ijsje. Toch zijn er nog veertien informanten die het dialectwoord wel kennen, maar het nooit gebruiken. De grote meerderheid van de respondenten geeft echter een ander dialectwoord op. Vanuit het Antwerps is *crème glace* met veel kracht overgewaaid. Negentien informanten zeggen spontaan *crème glace* als ze het prentje met het ijsje zien. Er zijn twee mensen die het dialectwoord niet kennen noch herkennen. Net zoals bij *sul* levert ook voor *pilleke koud* alleen de leeftijd een relevante waarde op in de Chi-Kwadrattest. Er wordt een tendens waargenomen naar het gebruik van zowel *ijsje* als *crème glace*. *Ijsje* wordt vooral gezegd door de jongste en de oudste generatie: zeven jongeren en vijf ouderen. De middengroep neemt vooral zijn toevlucht tot *crème glace*. Tien mensen tussen vijfendertig en zestig jaar zeggen spontaan *crème glace* als ze een ijsje zien. Toch zijn er ook veel informanten uit de oudste generatie die *crème glace* opgeven. Ze zijn zelfs met een persoon meer dan de oudste informanten die *ijsje* zeggen.

Wanneer deze resultaten worden bekeken, valt het op dat *crème glace* een sterke opmars aan het maken is. Bovendien is *crème glace* zo populair dat het *pilleke koud* bijna helemaal heeft verdrongen. *Crème glace* wordt zelfs meer gebruikt dan het standaardtalige woord *ijsje*.

4.4.3 Regenworm

In Sint-Niklaas wordt er bijna nooit over een *regenworm* gesproken, behalve in de schoolsfeer. Meestal wordt het dialectische equivalent *pielewuiter* gebruikt, zowel door ouderen als door jongeren. Wat opvalt, is dat ouderen er zich wel bewust van zijn dat *pielewuiter* dialect is, terwijl kinderen dat in veel mindere mate weten.

Resultaten

Pielewuiter is een van de meest populaire dialectwoorden bij de sprekers uit Sint-Niklaas. Er zijn nog achtentwintig informanten die spontaan *pielewuiter* zeggen. Dat is bijna tachtig procent van alle ondervraagden. Zeven andere informanten kennen het dialectwoord wel, maar ze gebruiken het niet. Er is een informant die het dialectwoord herkent nadat het werd voorgezegd. Het gaat echter om een vrouw van tweeëntachtig jaar die even niet op het woord kon komen. Er is geen enkele informant die *pielewuiter* niet kent of herkent. Wat opvalt in verband met het gender is dat ongeveer evenveel mannen als vrouwen spontaan *pielewuiter* zeggen. Bovendien gebruiken ongeveer evenveel vrouwen als mannen het standaardtalige woord *regenworm*. Dezelfde bevindingen worden waargenomen als er gekeken wordt naar de opleiding. Wanneer de leeftijd erbij wordt betrokken, valt het op dat er een tendens is tot verlies van het dialectwoord naarmate de informanten jonger zijn. Van de oudste naar de jongste generatie wordt er een dalende lijn geobserveerd. Tegenover elf informanten die *pielewuiter* zeggen in de oudste groep zijn er nog maar zeven in de jongste generatie. Toch zegt nog steeds de meerderheid van de jongeren *pielewuiter* en niet *regenworm*. De middelste generatie sluit nog het meeste aan bij de oudste. Twee informanten geven er het standaardtalige woord *regenworm* op, hoewel ze nog een goede kennis hebben van het dialectwoord.

4.4.4 Chocoladen beeldje

Een typisch dialectwoord om naar een *chocoladen beeldje* te verwijzen tijdens de Sinterklaastijd is *postureke* of *postuurke*. Volgens *Van Dale Groot woordenboek van de Nederlandse Taal 14* is *postuurtje* het Algemeen Nederlands woord om naar een klein profaan beeldje te verwijzen. Een ander woorden om naar de chocolade Sinterklaasbeeldjes te verwijzen is *manneke*.

Resultaten

De grote meerderheid van de informanten zegt spontaan *postuurke* als er gevraagd wordt om een prentje van een chocoladen beeldje te benoemen. Drieëndertig ondervraagden geven meteen *postuurke* op. Er zijn twee informanten die *postuurke* wel kennen, maar het zeggen. In de plaats gebruiken ze het standaardtalige woord *beeldje* of *manneke*. Beide informanten zijn hoogopgeleide mannen. De ene man behoort tot de middelste generatie, de andere tot de jongste. Een hoogopgeleide vrouw van twintig jaar kende het dialectwoord niet.

De verdeling van de antwoorden over het gender loopt ongeveer gelijk omdat bijna alle informanten *postuurke* zeggen. Doordat het dialectwoord nog zo sterk aanwezig is, zorgen evenmin de opleiding en de leeftijd voor veel verschillen. De reden waarom *postuurke* nog zoveel succes heeft bij alle informanten, ongeacht hun geslacht, leeftijd of opleiding, is dat het thuishoort in een ongedwongen, informele sfeer. Het is net een dergelijke sfeer die veel kansen biedt voor het overleven van een dialectwoord.

4.4.5. Spatbord

Een *spatbord* is het gebogen bord boven, voor of achter de wielen van een wagen, fiets, auto enz., om wegvliegende modderspatten op te vangen (VAN DALE). In het dialect van Sint-Niklaas heeft men het woord *moorschelp* om dat gebogen bord te benoemen. Dat dialectwoord wordt vooral gebruikt door de oudere generaties, terwijl de jongeren steeds meer over een *spatbord* praten. Een ander woord dat soms gebruikt wordt door de oudsten is *moorplaat*. Heel af en toe komt men ook *gardeboue* tegen.

Resultaten

Het dialectwoord voor *spatbord* is op een heuse terugweg. Er zijn nog maar tien informanten meer die spontaan *moorschelp* zeggen. De groep die het dialectwoord niet kennen noch herkennen telt zelfs drie personen meer. Bovendien behoort *moorschelp* bij enkel zes

informanten tot de actieve kennis. Hoewel ze het woord nog kennen, gebruiken ze het bijna nooit meer. Vijf andere informanten herkennen *moorschelp*, maar zouden er nooit uit zichzelf op komen. Twee informanten geven elk een ander dialectwoord op. De ene zegt *moorploot*, de andere gebruikt een Frans woord: *gardeboue*. Beide informanten zijn mannen.

Het gender heeft een belangrijke impact op de antwoorden van de informanten. In de Chi-Kwadrattest leidt het zelfs tot een significant resultaat. Er zijn maar twee vrouwelijke informanten die *moorschelp* zeggen, terwijl er dat bij de mannen acht zijn. Ook de vrouwen die het dialectwoord wel kennen maar niet gebruiken zijn met minder dan de mannelijke tegenhanger. Twee vrouwen en vier mannen behoren tot die groep. De groep vrouwen die het dialectwoord niet eens kent of herkent is het grootste en bevat tien respondenten. Daar tegenover staan maar drie mannelijke informanten die *moorschelp* niet kennen of herkennen. *Moorschelp* is duidelijk bekender bij mannen dan bij vrouwen. Dat heeft te maken met de gebruikssfeer waartoe het woord behoort. *Spatbord* en *moorschelp* zijn woorden die thuishoren in de fietsterminologie. De fietswereld werd en wordt gedomineerd door mannen. Vooral vroeger vond men enkel mannen terug in die wereld. Daardoor kennen vooral mannen zowel het standaardwoord als het dialectwoord. Vrouwen zijn veel later in contact gekomen met de fietswereld en dat zorgt ervoor dat ze meestal alleen het standaardtalige woord voor *moorschelp* kennen.

Naast het gender heeft ook de opleiding een belangrijke rol in de evolutie van *moorschelp*. Er kan gesproken worden van een tendens. Hoewel er meer laagopgeleiden zijn die spontaan *moorschelp* zeggen, zijn er meer hoogopgeleiden die dat woord wel kennen maar niet gebruiken. Er is geen enkele laagopgeleide informant die *moorschelp* wel kent, maar niet gebruikt. Wat verder nog opvalt, is dat er zeven laagopgeleide informanten *moorschelp* niet kennen, terwijl de hoogopgeleiden in die categorie met zes zijn. Met andere woorden, de groep die *moorschelp* zegt en de groep die dat woord niet kent tellen vooral laagopgeleide informanten.

Wanneer de leeftijd van de informanten wordt bekeken, verkrijgt men een significant resultaat. Hoe ouder de informanten, hoe meer kans er is dat ze het dialectwoord spontaan gebruiken. Van de oudste groep zijn er zes personen die *moorschelp* zeggen, van de middengroep zijn dat er maar drie en in de jongste generatie schiet er nog een informant over. Het tegenovergestelde wordt vastgesteld bij de groep die *moorschelp* niet kent of herkent. Hoe jonger de informanten, hoe groter de kans is dat ze *moorschelp* niet kennen. Van de twaalf jongeren zijn er negen die *moorschelp* niet kennen en dus altijd *spatbord* zeggen. Bij de oudste informanten zit er maar een persoon in die groep. Die informant is een hoogopgeleide

vrouw. De informanten uit de middelste generatie vormen een middengroep op het gebied van de leeftijd. Zo zeggen drie personen *moorschelp*. Drie anderen kennen *moorschelp* wel, maar gebruiken het niet en nog eens drie anderen kennen het dialectwoord niet. Zelfs nadat het werd voorgezegd, werd het niet herkend. Een vrouwelijke, hoogopgeleide informant uit de middelste generatie herkent *moorschelp*. Twee mannelijke, laagopgeleide informanten uit die generatie geven een ander dialectwoord op.

Er treedt duidelijk verlies op naarmate de informanten jonger zijn. Bij die jongeren is er bovendien minder verschil in verband met het gender. Zowel jonge mannen als vrouwen kennen doorgaan alleen het standaardtalige woord om een *moorschelp* te benoemen. Ook de opleiding moet aan belang inboeten. *Spatbord* wordt opgegeven door laag- en hoogopgeleiden jongeren.

4.4.6. Knikker

Knikker is de standaardtalige benaming voor het ronde, glazen bolletje dat gebruikt wordt bij een populair kinderspel. In het dialect van Sint-Niklaas wordt zo een bolletje een *merrembol* genoemd. Er valt te verwachten dat die dialectische benaming terrein verliest op de standaardtalige omdat het een concept is dat tot de kinderwereld behoort. Kinderen worden steeds meer met een meer gekuiste taal aangesproken, waardoor het dialectwoord *merrembol* steeds minder gebruikt wordt. Die tendens loopt parallel met die in de schoolsfeer. Ook daar worden dialectwoorden steeds minder geaccepteerd. Kinderen krijgen er meer de Algemeen Nederlandse woorden te horen, waardoor de dialectwoorden verloren gaan.

Resultaten

Merrembol heeft al veel terrein moeten opgeven aan zijn standaardtalige tegenhanger *knikker*. Toch zijn er maar vijf informanten die het woord absoluut niet kennen. Er zijn dertien informanten die *merrembol* zeggen wanneer hen een foto van dat object wordt getoond. Veertien andere informanten zeggen echter *knikker*, hoewel ze de dialectische variant nog kennen. Van de drie sociale variabelen zorgt alleen de leeftijd voor opmerkelijke verschillen. De p-waarde ligt lager dan 0,01. Daardoor hebben we te maken met een uiterst significant resultaat en zijn de bevindingen het dus representatief voor alle inwoners van Sint-Niklaas. Meteen valt op dat geen enkele jonge informant spontaan *merrembol* zegt. Dat staat in groot contrast met de oudste generatie. Tien vertegenwoordigers daarvan zeggen immers nog steeds *merrembol*. De teloorgang van *merrembol* werd in gang gezet door de middelste generatie.

Slechts vier informanten tussen vijfendertig en zestig jaar spreken nog over een *merrembol*. Toch kennen ze allemaal dat dialectwoord, net zoals de oudste generatie. Daar tegenover staan vijf jonge informanten die nog nooit gehoord hebben van het woord *merrembol*. Hoewel zeven personen uit de middelste generatie de dialectische variant kennen, gebruiken ze hem niet. Ze zeggen liever *knikker* tegen hun kinderen. Toch zijn de jongeren maar met twee personen minder die *merrembol* wel kennen maar niet gebruiken. In verband met de leeftijd is de conclusie dat er steeds meer verlies optreedt als de informanten jonger zijn. Dat komt doorgaans doordat ze het dialectwoord niet meer aangeboden kregen tijdens hun kinderjaren. De vorige generatie opteede immers voor de standaardvariant.

4.4.7. Mier

Het Algemeen Nederlandse woord *mier* is een neutraal woord om te verwijzen naar een van de meest vervelende diertjes die men kan bedenken. In het dialect heeft men een ander woord met een negatieve bijklank, namelijk *mierzeker*. Er bestaat ook een variant op dit woord: *muurezeker*. Het dialectwoord wordt vooral door oudere mensen gebruikt.

Resultaten

Mierzeker is door negentien informanten nog gekend, maar niet meer gebruikt. Die negentien informanten zeggen in de plaats van *mierzeker* het standaardtalige woord *mier*. Er zijn nog maar zeven informanten meer over die *mierzeker* opgeven. De leeftijd heeft veel te maken met het verdwijnen van *mierzeker*. De meeste respondenten van de jongste generatie kennen dat dialectwoord niet meer. Geen enkele informant uit die generatie zegt trouwen *mierzeker*. Dat komt omdat de middengroep tien informanten heeft die *mierzeker* wel kennen, maar niet gebruiken. Er zijn maar twee personen uit die groep die spontaan *mierzeker* zeggen. Zo wordt het dialectwoord niet meer doorgegeven aan de volgende generatie. Toch ligt het niet alleen aan de middengroep dat de dialectvorm verloren gaat. Hoewel alle oudere informanten *mierzeker* kennen, zijn er veel die *mier* zeggen. Van de oudste generatie zijn er al zes informanten die *mier* zeggen in de plaats van *mierzeker*. Met andere woorden, de oudste generatie ligt aan de basis van het verlies van dit dialectwoord. Dat verlies wordt extra hard doorgezet in de volgende generatie met als resultaat dat het nooit meer gebruikt wordt door de jongeren.

4.4.8. Vork

Aan het Algemeen Nederlandse woord *vork* beantwoordt het dialectwoord *verket*. *Verket* wordt nog heel veel gebruikt door alle generaties. Dat is te wijten aan het feit dat die zaak behoort tot de huis-, tuin- en keukensfeer. Anders gezegd, de entiteit waar *verket* naar verwijst, hoort thuis in een sfeer waar het dialectgebruik nog niet gemarginaliseerd is, maar nog een spontaan karakter heeft.

Resultaten

Alle informanten kennen het dialectwoord *verket*. Dat woord wordt echter niet door alle ondervraagden gebruikt. Zeventien respondenten zeggen *verket*. De negentien anderen kennen het wel, maar gebruiken het niet. In dat verschil speelt alleen de opleiding een bepalende rol. In de Chi-Kwadraattest levert die sociale variabele immers een uiterst significant resultaat op. Dat resultaat wordt verkregen doordat dertien laagopgeleiden *verket* zeggen, terwijl er maar vier hoogopgeleide informanten dat doen.

4.4.9. Etenbord

In de plaats van het standaardtalige woord *bord* of *etenbord* wordt er ook wel over een *talloor* gesproken. Net als *verket* wordt ook dat woord nog in hoge mate gebruikt door mensen van verschillende leeftijden en/of klassen. *Talloor* en *verket* behoren tot de dialectwoorden die het spontaanste worden opgegeven wanneer er wordt gevraagd om een prentje te benoemen. Zoals eerder vermeld heeft dat te maken met de huis-, tuin- en keukensfeer waartoe ze behoren.

Resultaten

Net zoals *verket* is *talloor* nog in hoge mate aanwezig in het taalgebruik van de informanten. Hoewel iedereen dat dialectwoord kent, gebruiken ze het niet allemaal meer. Toch is de groep die het *talloor* kent en gebruikt het grootste: ze zijn met eenentwintig. De groep die *talloor* wel kent, maar *bord* zegt, bestaat uit vijftien personen. De sociale variabelen opleiding en leeftijd hebben een grote invloed op die resultaten. De opleiding brengt een tendens teweeg, de leeftijd leidt tot een significant resultaat. De tendens in verband met de opleiding is dat *talloor* meer wordt gezegd door laagopgeleide informanten dan door hoogopgeleide. Dertien laagopgeleiden zeggen *talloor*, terwijl de hoogopgeleiden van die categorie met acht zijn. Met betrekking tot de leeftijd kan er worden waargenomen dat het dialectgebruik daalt naargelang

dat de informanten jonger zijn. Er valt een dalende lijn op van tien oude informanten naar zeven uit de middengroep en vier jongeren die *talloor* opgeven. Hoe jonger de informanten, hoe meer er zijn die *talloor* wel kennen, maar *bord* verkiezen.

4.4.10. Kikker

Om te verwijzen naar de groene amfibie wiens jongen kikkervisjes of *oekedoelkes* worden genoemd, kunnen informanten uit Sint-Niklaas kiezen uit het Algemeen Nederlandse woord *kikker* of het dialectwoord *puut*. Er wordt uitgegaan van de hypothese dat *puut* terrein zal verliezen tegenover *kikker*. Dat is te wijten aan het feit dat kinderen steeds minder contact hebben met de natuur. Die vervreemding heeft gevolgen voor de woorden die kinderen aannemen om naar dieren te verwijzen. Doordat ze de dieren meestal pas op school leren kennen, leren ze in de eerste plaats hun standaardtalige benaming. Dat hangt dan weer samen met de schoolsfeer die een negatievere invloed heeft op de dialectwoordenschat. Hoewel men *puut* nog geregeld aantreft bij de twee oudste generaties, zal het gebruik ervan veel minder frequent zijn bij de jongste generatie.

Resultaten

Ondanks het minder positieve uitgaansidee staat *puut* nog redelijk sterk in het taalgebruik van de Sint-Niklase informanten. *Puut* wordt drieëntwintig keer spontaan opgegeven. Nog geen derde van de informanten zegt *kikker*, terwijl ze *puut* wel kennen. Er zijn maar twee informanten die *puut* pas herkennen nadat het hen wordt voorgezegd. Beide informanten behoren tot de jongste generatie en volgen een beroepsopleiding. De enige sociale variabele die in de Chi-Kwadraattest tot een interessant resultaat leidt, is de leeftijd. Hoe ouder de informanten, hoe groter de kans is dat ze spontaan *puut* zeggen. *Puut* wordt opgegeven door alle informanten uit de oudste generatie. Dat aantal vormt echter een groot contrast met het aantal informanten uit de jongste groep die *puut* zeggen. Die categorie telt immers maar twee personen. *Puut* kent dus een sterke terugval als er rekening wordt gehouden met de leeftijd. Het verlies kan echter niet alleen aan de middengroep worden toegeschreven, want uit die groep zijn er nog negen informanten die *puut* opgeven bij een foto van een kikker. Het zijn vooral de jongeren die massaal voor het standaardtalige woord *kikker* kiezen. De meesten kennen *puut* echter wel. Zoals reeds aangegeven, heeft het verlies van *puut* veel te maken met de schoolsfeer waar kinderen in de eerste plaats de standaardtalige benaming van de dieren leren.

4.4.11. Appelmoes

Om het product te benoemen dat verkregen wordt door het stampen en mengen van warme appels met suiker bestaat het standaardtalige woord *appelmoes*. Daarnaast wordt er Sint-Niklaas vaak *appeltrut* gebruikt. Vooral bij de oudere generaties behoort dit woord nog tot de actieve kennis en het reële gebruik. Een variant hierop is *appelspijs*. Ondanks het feit dat deze begrippen tot de informele huis-, tuin- en keukensfeer behoren, verliezen ze toch terrein ten opzichte van het Algemeen Nederlandse woord *appelmoes*. Vooral de jongste generatie geeft niet meer spontaan *appeltrut* op.

Resultaten

Hoewel vijftien informanten het dialectwoord *appeltrut* kennen, zeggen ze *appelmoes*. *Appeltrut* wordt wel nog gezegd door elf andere personen. Er zijn vijf mensen die het pas herkennen nadat het wordt voorgezegd en vier anderen herkennen het zelfs niet. Die resultaten worden in grote mate bepaald door de leeftijd als sociale variabele. In de Chi-Kwadrattest wordt er in verband met die factor een uiterst significant resultaat verkregen. Het valt meteen op dat *appeltrut* geen succes meer heeft bij de jongeren. Geen enkele informant tussen twintig en vijfendertig jaar zal spontaan *appeltrut* zeggen tegen appelmoes. Vijf personen uit die groep kennen het echter wel. De teloorgang van *appeltrut* werd duidelijk in gang gezet door de informanten uit de middelste generatie. Slechts twee van hen zeggen *appeltrut*, terwijl negen anderen dat dialectwoord ook wel kennen, maar niet gebruiken. Ze zorgen op die manier voor een groot verschil met de oudste groep. In die groep zijn er tien personen die *appeltut* zeggen. Er is maar een zestigplusser die aangeeft dat ze het dialectwoord kent, maar niet meer gebruikt.

Anders gezegd, het verloop van de generaties leidt duidelijk tot verlies van het dialectwoord *appeltrut* en tot winst voor het standaardtalige woord *appelmoes*.

4.4.12. Egel

Om te verwijzen naar een *egel* bestaan er veel verschillende dialectwoorden. In het dialect van Sint-Niklaas spreekt men over een *stekelvarken*. Volgens TAELEDAMAN (2005: 75) is die term te wijten aan Brabantse invloed en zou hij tot een jongere taallaag behoren. Onder ‘resultaten’ zal worden nagegaan of de hypothese klopt in verband met het verdwijnen van dialectwoorden voor dieren. De dialectische benamingen zouden verloren gaan ten voordele van de standaardtalige benamingen, en dat onder invloed van de toenemende vervreemding van de natuur.

Resultaten

Ondanks die vervreemding van de natuur, spreken er nog achttien informanten over een *stekelvarken* in de plaats van een *egel*. Het is wel meteen duidelijk dat die informanten tot de oudste leeftijdscategorieën behoren. Naarmate de leeftijd daalt, vermindert het gebruik van *stekelvarken* om een egel te benoemen. Alle zestigplussers zeggen *stekelvarken* als ze een foto van een egel zien. Er zijn nog vijf personen van de middengroep die dat doen, maar de meerderheid zegt al *egel*. Voor de meeste jongeren betekent *stekelvarken* iets anders dan *egel*. Ze beschouwen het *stekelvarken* en de *egel* als twee verschillende dieren. De stekels van een *stekelvarken* zijn veel langer dan die van een *egel*. Daardoor duiden ze een egel niet meer aan met het woord *stekelvarken*.

4.4.13. Een kale man

In het dialect van Sint-Niklaas bestaat een zeer apart woord om een kale of kalende man te benoemen: *piemane*. Uit de resultaten zal blijken dat dit dialectwoord bijna verdwenen is.

Resultaten

Als de vragenlijst wordt bekeken, valt het op dat *piemane* enkel nog bestaat in de oudste generatie. De acht informanten die het dialectwoord spontaan opgeven, zijn allen ouder dan zeventig jaar. De overige achtentwintig informanten kennen *piemane* niet eens. Het gender en de opleiding hebben als sociale variabelen geen invloed op de antwoorden. Alleen de leeftijd zorgt in de Chi-Kwadraattest voor een uiterst significant resultaat. Dat was te verwachten, aangezien het enkel informanten uit de oudste leeftijdsgroep zijn die *piemane* spontaan opgeven. Zelfs in die groep lijdt het dialectwoord reeds verlies, want vier andere zestigplussers herkennen het niet meer.

4.4.14. Boodschappen doen

Boodschappen doen is de standaardtalige uitdrukking om aan te geven dat men naar een winkel gaat om artikels voor het huishouden te kopen (Van Dale Groot woordenboek van de Nederlandse Taal 14). Het dialectische equivalent daarvoor is *commissies doen*. Volgens Van Dale is *commissie* een verouderd woord voor *boodschap*. Aangezien deze uitspraak behoort tot de informele levenssfeer van het huishouden, zou men er van uit kunnen gaan dat ze zich nog in stand houdt. Toch zal er uit de resultaten kunnen worden afgeleid dat *commissies doen* veel terrein verliest op *boodschappen doen*.

Resultaten

'*Commissies doen*' heeft veel succes bij de oudere informanten. Van de achttien personen die spontaan '*commissies doen*' zeggen, behoren er elf tot de oudste leeftijdsgroep. Slechts een zestigplusser kent die dialectische uitdrukking wel, maar zegt '*boodschappen doen*'. Die informant is een hoogopgeleide man wiens ouders uit Aalst komen. De middengroep heeft al de helft minder personen die de dialectische uitdrukking '*commissies doen*' nog gebruiken. Het is weer die groep die het dialectverlies in gang zet. Vijf personen uit die groep kennen de uitdrukking immers wel, maar gebruiken ze niet meer. Daardoor kreeg de jongste generatie die uitdrukking te weinig te horen, waardoor ze die niet meer gebruiken. Tien jongeren kennen '*commissies doen*' echter wel nog doordat hun grootouders het nog zeggen. Daardoor associëren de jongeren die uitdrukking te veel met een hogere ouderdom. Die associatie is niet bevorderlijk voor het gebruik van '*commissies doen*'.

4.4.15. Een sullige persoon

Om tijdens een gesprek iemand duidelijk te maken dat het gespreksonderwerp een karakterloze persoon betreft, wordt er in het dialect van Sint-Niklaas wel eens het woord *djoeben* gebruikt. *Djoeben* heeft een uitdrukkelijke negatieve bijklank. Het is onzeker of de jongste generatie nog een actieve of passieve kennis heeft van *djoeben*. Als ze het al kennen, zullen ze het zelden of nooit gebruiken.

Resultaten

Het dialectwoord *djoeben* is al een heel eind op de terugweg uit het Sint-Niklases. *Djoeben* wordt door nog maar zeven informanten spontaan opgegeven. De meeste informanten kennen het woord niet eens. Die groep bevat dertien personen. De informanten die *djoeben* herkennen

zijn met twaalf. De opleiding en het gender zorgen daar echter niet voor. Het grote verlies is alleen te wijten aan de opeenvolging van de generaties. Doorheen de tijd heeft *djoeben* heel veel terrein moeten opgeven voor andere woorden, zoals *sul*. Het verlies wordt zelfs al ingezet door de oudste onderzochte generatie. Er zijn nog maar vijf informanten uit die groep die spontaan *djoeben* zeggen. Twee andere zestigplusser kennen het woord wel, maar gebruiken het niet en nog vier anderen herkennen het pas nadat het hen wordt voorgezegd. De middengroep bevat zes personen die *djoeben* pas herkennen nadat het wordt voorgezegd. De andere categorieën tellen telkens twee personen. De meerderheid van de jongeren, tien personen, kent of herkent *djoeben* helemaal niet. Er zijn maar twee informanten tussen twintig en vijfendertig jaar die het dialectwoord herkennen.

4.4.16. Krieken

Krieken en het dialectische equivalent *marellen* of *marreblaren* behoren tot de terminologie om fauna en flora te benoemen. Uit veel studies blijkt dat de dialectwoorden uit dat gebied in grote mate verdwijnen. Die vaststelling klopt ook voor *marellen* en *marreblaren*.

Resultaten

Er zijn nog slechts acht informanten die krieken benoemen met de dialectische equivalenten *marellen* en *marreblaren*. Die twee dialectwoorden duiden verschillende soorten krieken aan. Toch worden ze door elkaar gebruikt. De enige sociale variabele die een interessante invloed heeft op de resultaten, is de leeftijd. Alleen informanten uit de oudste groep gebruiken de dialectwoorden nog. De middengroep heeft nog een hoge actieve kennis van *marellen* en *marreblaren*, maar ze opteren voor de standaardtalige variant. Het is dan ook die variant die ze doorgeven aan hun kinderen. Daardoor telt de jongste generatie geen enkele informant die de dialectwoorden nog herkent. Het verlies van *marellen* en *marreblaren* is duidelijk gecorreleerd aan de opeenvolging van de drie generaties. Hoe jonger de informanten, hoe groter het verlies.

4.4.17. Vroedvrouw

Het Sint-Niklase dialectwoord dat met het Algemeen Nederlandse woord *vroedvrouw* of *kraamverzorgster* overeenkomt, is *achtergares*. In verband met de beroepen is er sprake van een hoge mate van dialectverlies. Het domein van de beroepsbenamingen behoort immers tot de meer formele domeinen van de taal en het is net in die domeinen dat het Algemeen Nederlands sterker staat dan de dialecten. De dialectbenamingen van de beroepen gaan steeds meer en meer verloren. Het is zelfs zo gesteld dat de jongste generatie de dialectbenamingen niet meer krijgen aangeboden in het leerproces.

Resultaten

Het dialectwoord *achtergares* bevindt zich reeds in een ver gevorderd stadium van verlies. Het heeft heel veel terrein moeten prijsgeven ten voordele van het standaardtalige equivalent *vroedvrouw*. Geen enkele informant zegt nog spontaan *achteroares* in de plaats van *vroedvrouw*. Toch zijn er nog veertien informanten die het dialectwoord wel nog kennen. De overige tweeëntwintig respondenten hebben echter nog nooit gehoord van een *achtergares*. Het gender en de opleiding zorgen niet voor veel verschillen in de resultaten. Ongeveer evenveel vrouwen als mannen en evenveel hoog- als laagopgeleiden kennen het dialectwoord niet. De enige sociale variabele die een invloed heeft op de antwoorden is de leeftijd van de respondenten. Het aantal informanten dat het dialectwoord absoluut niet kent, ligt het laagste bij de oudste leeftijdsgroep. In die categorie zijn er slechts drie personen die *achtergares* niet kennen en zelfs niet herkennen. Dat aantal stijgt echter naarmate de informanten jonger zijn. De middengroep telt namelijk acht informanten die het dialectwoord voor vroedvrouw niet kennen en de jongste generatie zijn dat er al elf. Het verloren gaan van *achtergares* werd dus reeds gestart in de oudste generatie en neemt in hoge mate toe vanaf de middelste generatie. Dat is te wijten aan de toenemende professionalisering. Steeds minder ging men dialectgebruik tolereren in verband met de beroepen. De standaardtaal stond alsmaar sterker in dat gebied en drong het dialect snel en in hoge mate terug. De oudste generatie is de laatste die het dialectwoord *achtergares* nog direct aangeboden kreeg van hun ouders. De middengroep hoorde het echter niet meer van de oudste generatie en zo kreeg *achtergares* bijna geen kans om te overleven. Veel jongeren reageren verbaasd op het woord omdat het hen zo vreemd in de oren klinkt.

5. Bespreking van de resultaten

In deze paragraaf worden de verkregen resultaten van de mondelinge enquête onderzocht. Er wordt nagegaan wat de impact is van de verschillende sociale variabelen en op welke gebieden het dialectverlies het grootste is. Met andere woorden, er wordt getracht om extern-linguïstische verklaringen te poneren voor het dialectverlies. Aan de hand van statistisch onderzoek wordt nagegaan hoe het gender, de opleiding en de leeftijd de antwoorden beïnvloeden. Bij dat onderzoek horen ook de hypothesen die vermeld worden onder de paragraaf ‘**Onderzoeksopzet (p 17)**’. Zo komt in verband met het gender de hypothese over mannen en minder dialectverlies aan bod. Aan de hand van de verkregen resultaten wordt onderzocht of er inderdaad minder dialectverlies is bij mannen dan bij vrouwen. Voor de sociale variabele opleiding wordt onderzocht of WILLEMYNS’ hypothese klopt. Hij stelt dat het dialectgebruik afhangt van de sociale klasse van de informant. Voor de factor leeftijd wordt nagegaan of er meer dialectverlies optreedt in de jongste generatie dan in de twee andere groepen. Onder een apart puntje komen de twee laatste hypothesen aan bod. Het gaat om TAELEDMANS hypothesen in verband met het lexicon. Ten eerste wordt aan de hand van de verkregen resultaten onderzocht of het klopt dat het lexicon het meeste onderhevig is aan dialectverlies. Ten tweede wordt nagegaan of frequent gebruikte woorden uit het dialect langer stand houden dan niet frequent gebruikte woorden. Ook wordt de invloed van de gebruikssfeer van de woorden onderzocht.

5.1. De verschillende conditionerende factoren

Om de impact van het gender, de opleiding en de leeftijd te kunnen onderzoeken, moest er eerst berekend worden hoeveel keer elke informant de dialectvariant van de onderzochte elementen opgaf. Zo werd er voor elke informant berekend hoeveel keer hij of zij koos voor het dialect in de morfologie, de syntaxis, de fonologie en het lexicon. Doordat in SPSS de standaardtalige elementen de waarde 0 kregen en de dialectelementen de waarde 1, kon de bovenvermelde berekening uitgevoerd worden in Excel. Door middel van de formule ‘ $=\text{som}(\text{getal } 1, \text{ getal } 0)$ ’ werd berekend hoeveel keer elke informant het dialectische element opgaf. Daarna werden de verkregen cijfers als nieuwe variabelen ingevoerd in SPSS. Zo kon het gemiddelde van het aantal dialectische varianten worden berekend per generatie, opleidingsgroep en gender. Het gemiddelde werd berekend met de functie ‘Means’. Als onafhankelijke variabele werd telkens de sociale variabele in kwestie opgegeven en als afhankelijke variabele werd de som van het aantal dialectvarianten ingevoerd. Met andere

woorden, de nieuw ingevoerde variabelen die met Excel werden berekend fungeerden als afhankelijke variabelen. Op die manier werden er tabellen verkregen met verschillende kolommen. De eerste kolom bevat telkens de onafhankelijke variabele, namelijk leeftijd, opleiding of gender. De tweede kolom, of 'Mean', toont het gemiddelde aantal dialectvarianten per groep aan. De kolom 'N' staat voor het aantal informanten die een antwoord hebben gegeven en de kolom 'Std. Deviation' toont aan in welke mate de verkregen resultaten onderling verschillen. Hoe groter de waarde van de 'Std. Deviation', hoe groter de verschillen tussen de antwoorden en hoe heterogener de groep. Als de waarde van de 'Std. Deviation' klein is, hebben we te maken met een meer homogene groep.

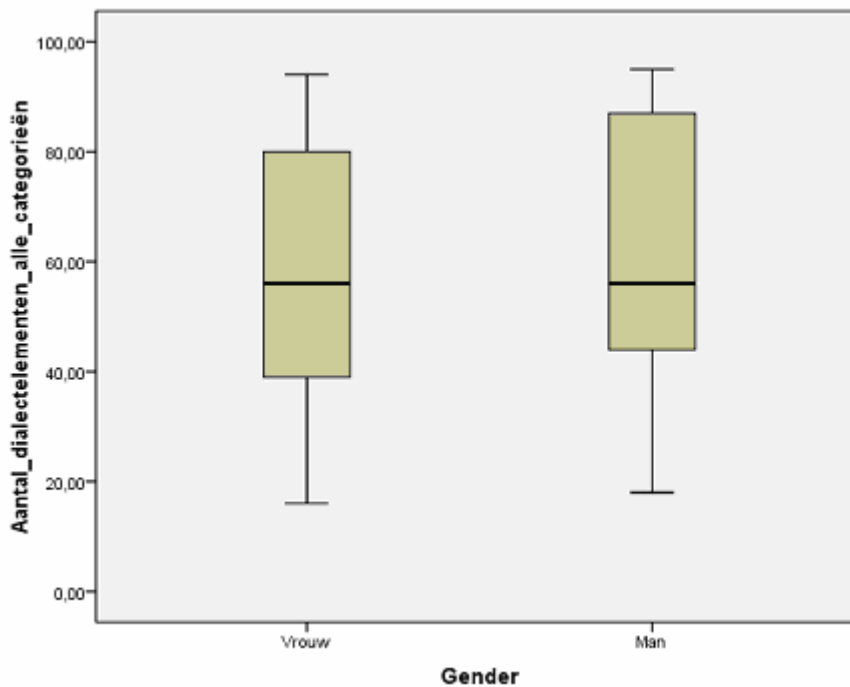
In wat volgt, wordt het onderzoek geordend per sociale variabele. Eerst komt het gender aan bod, daarna de opleiding en tenslotte de leeftijd. Voor elke sociale variabele werd onderzocht wat de invloed ervan is op de totaliteit van de elementen. Daarna werd voor elke taalcomponent apart de invloed van de sociale variabelen nagegaan. Tenslotte wordt het dialectverlies in de verschillende taalcomponenten met elkaar vergeleken. Om de verschillende onderdelen met elkaar te kunnen vergelijken, werd telkens het gebruikte aantal dialectelementen omgezet in procenten. Zonder die procenten zou een vergelijking niet mogelijk zijn, aangezien elke taalcomponent een andere hoeveelheid onderzochte elementen bevat. Er moet wel voorzichtig worden omgegaan met de vergelijking van zulke componenten. Dat wordt veroorzaakt doordat de morfologie, de syntaxis en de fonologie regelsystemen zijn, terwijl het lexicon dat niet is.

5.1.2. Gender

Report

Aantal dialectelementen in alle categorieën

Gender	Mean	N	Std. Deviation
Vrouw	56,6111	18	25,99805
Man	62,6111	18	24,99680
Total	59,6111	36	25,31886

Het gender is de sociale variabele met de minste impact op de antwoorden van de informanten. In de meeste onderzochte gevallen, leidde het gender tot nauwelijks of geen verschil in de resultaten. Dat wil zeggen dat vrouwen en mannen zich in ongeveer dezelfde mate richten op de standaardtaal. Als alle onderzochte elementen worden bekeken, valt het op dat vrouwen zich iets minder van het dialect bedienen dan mannen. Terwijl de vrouwen gemiddeld voor 56,6 elementen de dialectvorm opgeven, kiezen de mannen voor gemiddeld 62,6 dialectvormen. De standaardafwijking toont aan dat de groep van de vrouwen heterogener is dan die van de mannen. Bovendien ligt de standaardafwijking van de vrouwen dicht bij die van het totale aantal informanten. Niettegenstaande is er geen groot verschil tussen de standaardafwijking van de vrouwen en die van de mannen.

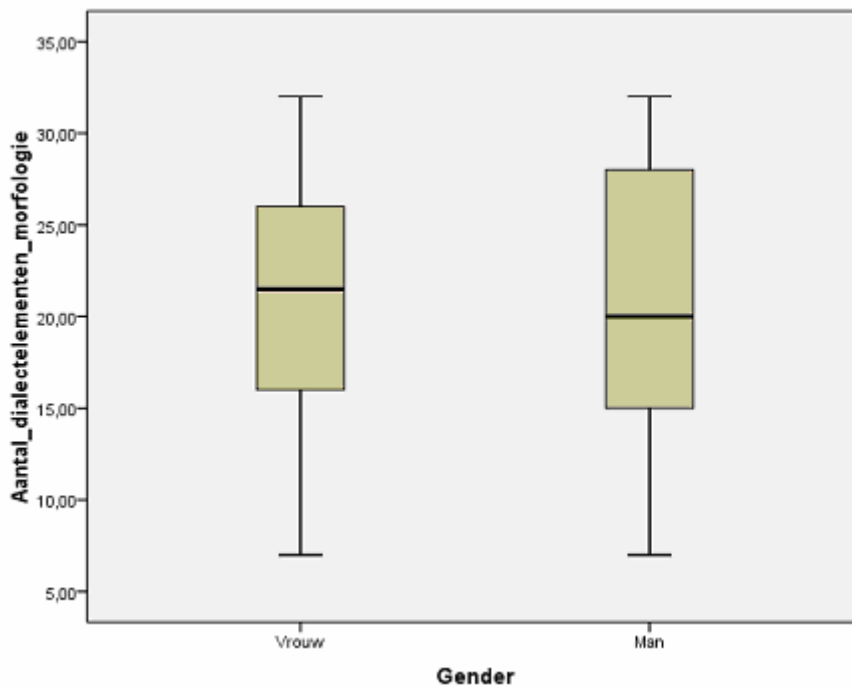
Er kan vastgesteld worden dat de hypothese in verband met het gender klopt. Vrouwen geven inderdaad minder dialectelementen op dan mannen., het verschil is echter gering.

5.1.2.2. Gender en morfologie

Report

Aantal dialectelementen in de morfologie

Gender	Mean	N	Std. Deviation
Vrouw	21,0000	18	7,82906
Man	21,5000	18	7,76303
Total	21,2500	36	7,68812

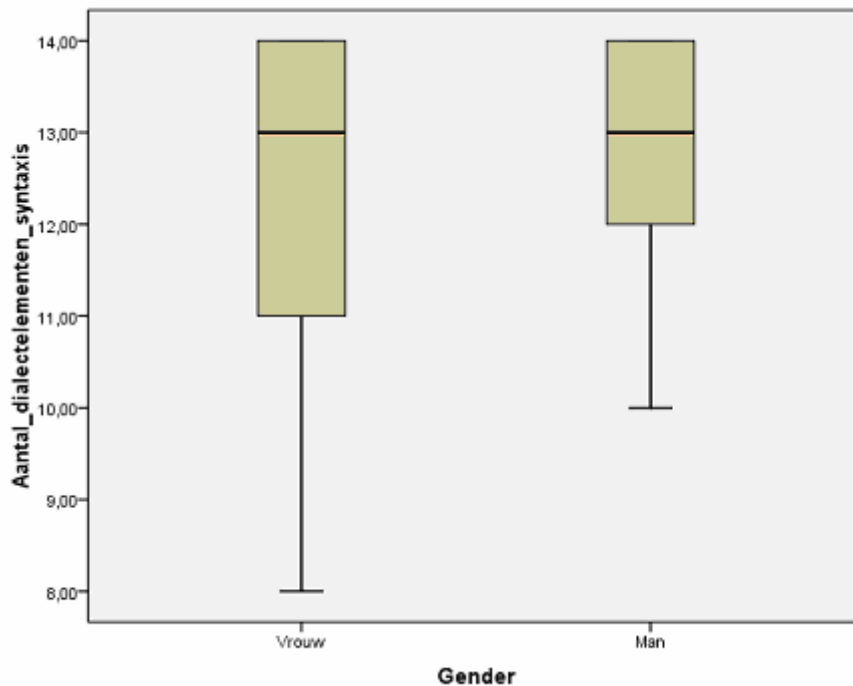
Uit de bovenstaande tabel blijkt dat vrouwen in iets minder morfologische dialectvarianten hebben opgegeven dan mannen. Toch gaat het niet om een groot verschil. Terwijl de mannen gemiddeld voor 21,5 van de vijfendertig elementen de dialectvariant opgeven, zijn dat er 21 bij de vrouwen. Het valt wel op dat de groep mannen homogener is dan de groep vrouwen. De standaardafwijking heeft een grotere waarde in die laatste groep. Dat duidt op grotere verschillen tussen de antwoorden. Bovendien ligt de standaardafwijking van de mannen dichterbij de totale standaardafwijking.

5.1.2.3. Gender en syntaxis

Report

Aantal dialectelementen in de syntaxis

Gender	Mean	N	Std. Deviation
Vrouw	12,1667	18	1,79050
Man	12,7778	18	1,21537
Total	12,4722	36	1,53969

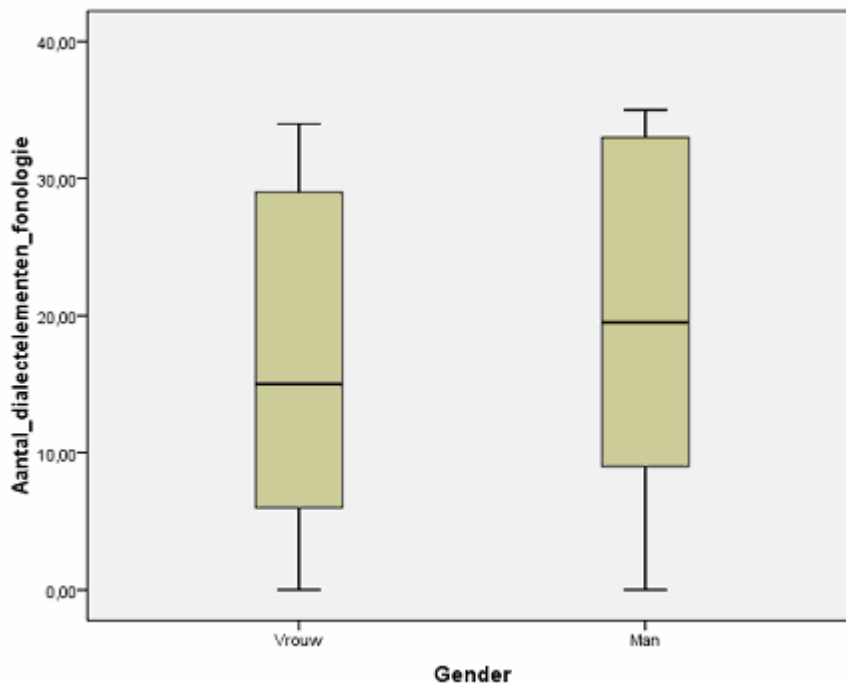
De vrouwen hebben met betrekking tot de syntaxis een gemiddelde dialectscore van 12,2 en de mannen leveren er een van 12,8 op. In verband met de syntaxis leidt het gender niet tot grote verschillen in de antwoorden. Wel is de groep vrouwen minder homogeen dan die van de mannen, ze hebben een standaardafwijking van 1,8 en de mannen een van 1,2.

5.1.2.4. Gender en fonologie

Report

Aantal dialectelementen in de fonologie

Gender	Mean	N	Std. Deviation
Vrouw	16,6667	18	12,43335
Man	20,4444	18	11,99128
Total	18,5556	36	12,19003

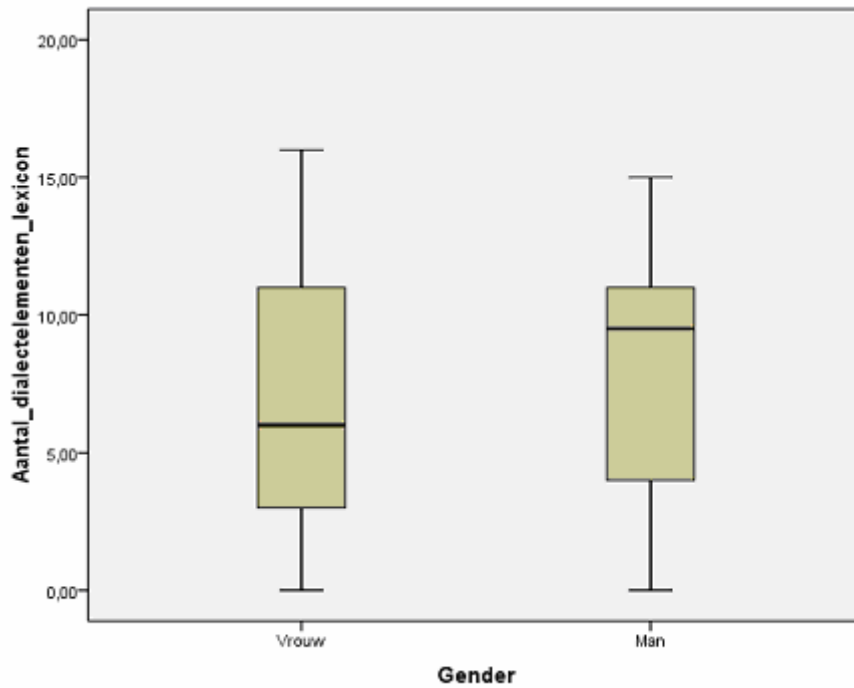
Opnieuw geven vrouwen minder dialectvormen op dan mannen. Wat ook steeds lijkt terug te komen is het feit dat de groep van de vrouwen heterogener is dan die van de mannen. De vrouwen geven meer verschillende antwoorden, terwijl de mannen voor meer eenheid zorgen in hun antwoorden.

5.1.2.5. Gender en lexicon

Report

Aantal dialectelementen in het lexicon

Gender	Mean	N	Std. Deviation
Vrouw	6,7778	18	5,00065
Man	7,8889	18	4,90964
Total	7,3333	36	4,91644

Hoewel de vrouwen gemiddeld minder dialectwoorden opgeven dan de mannen, hebben de standaardafwijkingen toch ongeveer gelijke waarden. De gemiddelde dialectscores vertonen wel verschillen. Bij de vrouwen wordt een gemiddelde dialectscore van 6,8 waargenomen en bij de mannen een van 7,9.

5.1.2.6. Vergelijking taalcomponenten onder invloed van gender

De vergelijking van de verschillende taalcomponenten in verband met het gender levert de volgende tabel op.

Taalcomponent	Score vrouw	Score man	% vrouw	% man	% Verschil
Morfologie	21/32	21,5/32	65,6%	67,1%	1,5%
Syntaxis	12,2/15	12,8/15	81,3%	85,3%	4%
Fonologie	16,7/35	20,4/35	47,7%	58,3%	10,6%
Lexicon	6,8/17	7,9/17	40%	46,5%	6,5%
Alle componenten	56,6/100	62,6/100	56,6%	62,6%	6%

Het minste dialectverlies is terug te vinden bij de taalcomponent syntaxis. In verband met de syntaxis behoren de meeste antwoorden tot het dialect. De vrouwen geven 81,3% dialectantwoorden op en de mannen 85,3%. Daarna volgt de morfologie met 65,6% en 67,1% dialectische antwoorden bij vrouwen en mannen respectievelijk. Het lexicon ondergaat het meeste dialectverlies. Bij de vrouwen is de meer dan de helft van het aantal antwoorden standaardtalig, ze geven slechts 40% dialectwoorden op. De mannen gebruiken nog iets meer dialectische woordenschat. Toch halen ze amper 46,5% op dat gebied. De vrouwen scoren ook voor de fonologie onder de helft. Slechts 47,7% van hun uitspraak is dialectisch. De mannen scoren daar 10,6% beter op.

De tabel toont dat er nergens duidelijke verschillen zijn. Het grootste verschil tussen mannen en vrouwen wordt waargenomen bij de fonologie. Voor die taalcomponent geldt er een verschil van 10,6% tussen vrouwen en mannen. Dat wil zeggen dat er bij de vrouwen 10,6% meer fonologisch dialectverlies is dan bij de mannen. Het lexicon is de taalcomponent met het tweede grootste verschil. Wat die component betreft, zorgen de vrouwen voor 6,5% meer dialectverlies dan de mannen. Daarna volgt de syntaxis met een verschil van 4%. In de morfologie wordt het kleinste verschil verkregen. Slechts 1,5% meer vrouwen dan mannen vertonen er dialectverlies. Hoewel de verschillen klein zijn, hebben de mannen een betere dialectscore op alle gebieden. Ze scoren namelijk met 6% beter dan de vrouwelijke groep als alle taalcomponenten in rekening worden gebracht.

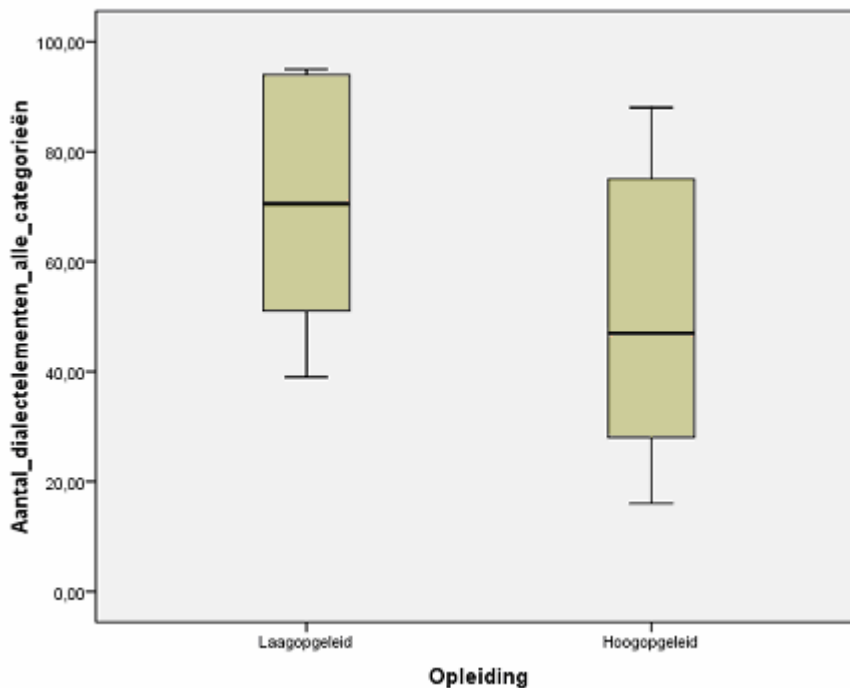
5.1.3. Opleiding

De opleiding is een sociale variabele die voor interessante verschillen zorgt. Uit het onderzoek blijkt dat de lager opgeleide informanten meer dialectelementen opgeven dan de hoger opgeleiden. De onderstaande tabellen zullen aantonen dat hoe hoger de informant opgeleid is, hoe meer hij of zij zal kiezen voor de standaardtaal.

Report

Aantal dialectelementen in alle categorieën

Opleiding	Mean	N	Std. Deviation
Laagopgeleid	70,1111	18	21,60035
Hoogopgeleid	49,1111	18	24,89481
Total	59,6111	36	25,31886

De tabel met het totale aantal elementen toont inderdaad aan dat de groep laagopgeleiden meer dialectelementen opgeeft dan de groep hoogopgeleiden. Terwijl de eerste groep een gemiddelde dialectscore van 70,1 oplevert, geeft de tweede groep slechts een gemiddelde dialectscore van 29,1. Wat opvalt, is dat de groep met hoogopgeleide informanten meer verschillende antwoorden geeft dan de groep laagopgeleiden. De hoogopgeleiden hebben een standaardafwijking van 25 terwijl dat bij de laagopgeleiden minder is. Die laatste groep geeft een groter aantal gelijke antwoorden op.

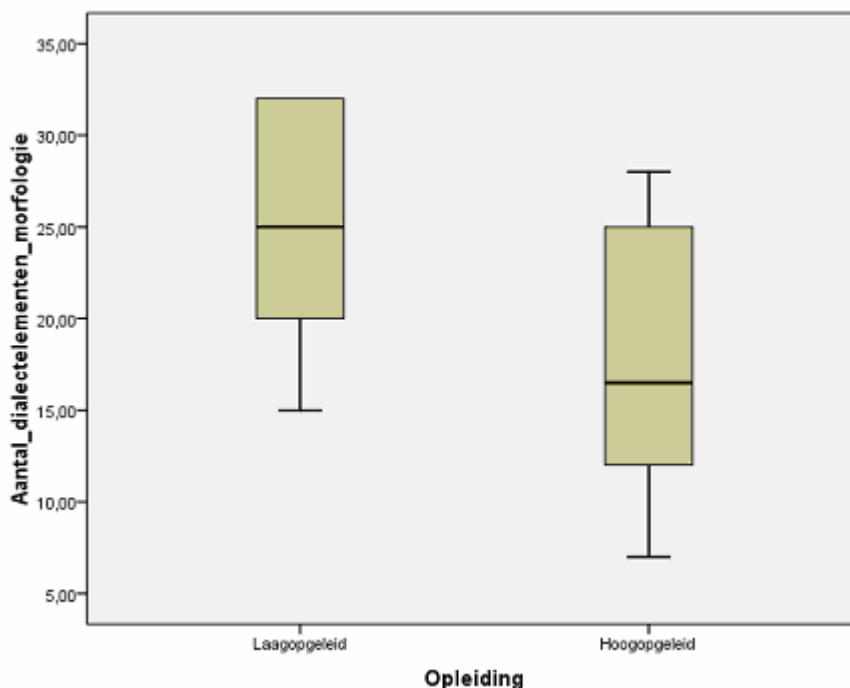
De opleiding is duidelijk een belangrijke factor als het op dialectgebruik aankomt. Hoger opgeleide respondenten zijn zich meer bewust van hun taalgebruik en proberen zoveel mogelijk Algemeen Nederlands te spreken. Die houding is echter nefast voor het dialect. Bij de lager opgeleide informanten wordt er minder dialectverlies waargenomen omdat ze zich minder op de standaardtaal richten. In verband met de opleiding kan gesteld worden dat WILLEMYNS hypothese klopt. Hoe hoger de sociale klasse, hoe lager het dialectgebruik.

5.1.3.1. Opleiding en morfologie

Report

Aantal dialectelementen in de morfologie

Opleiding	Mean	N	Std. Deviation
Laagopgeleid	25,3333	18	5,98036
Hoogopgeleid	17,1667	18	7,11461
Total	21,2500	36	7,68812

Wat de morfologie betreft, zorgt de opleidingsgraad van de informanten voor aanzienlijke verschillen. De gemiddelde dialectscore van de laagopgeleiden in verband met de morfologie is 25,3 en ligt opvallend hoger dan die van de hoogopgeleide informanten die 17,2 bedraagt. Daar komt bij dat de laagopgeleide informanten een meer homogene groep vormen omdat hun

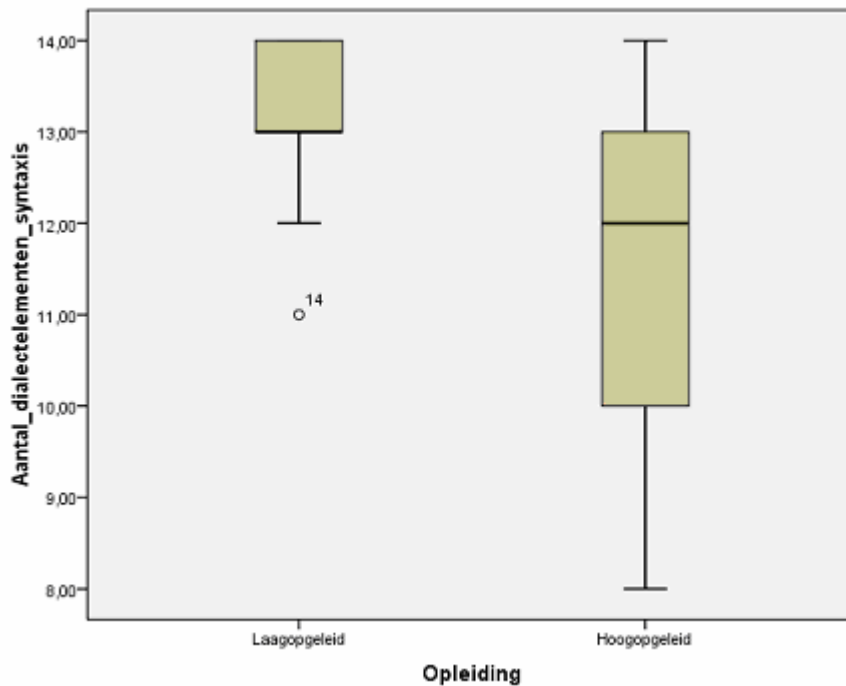
standaardafwijking 5,9 bedraagt, terwijl die van de hoogopgeleide informanten 7,1 is. De standaardafwijking van die laatste groep ligt wel dicht bij de totale standaardafwijking.

5.1.3.2. Opleiding en syntaxis

Report

Aantal dialectelementen in de syntaxis

Opleiding	Mean	N	Std. Deviation
Laagopgeleid	13,2222	18	,80845
Hoogopgeleid	11,7222	18	1,74240
Total	12,4722	36	1,53969

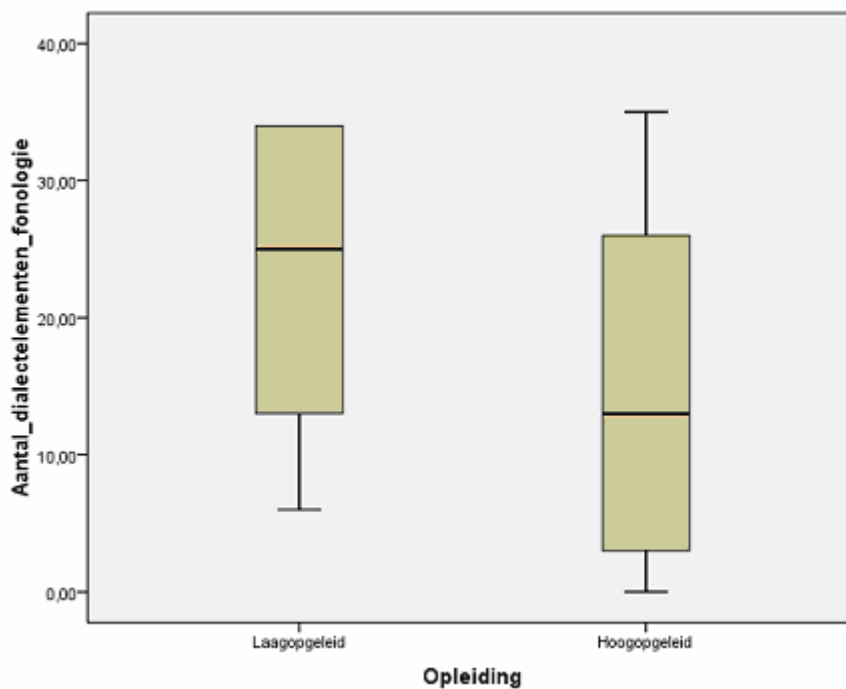
Tegenover de resultaten in verband met de morfologie, zijn er voor de syntaxis veel minder verschillen op te merken tussen hoog- en laagopgeleiden. De gemiddelde dialectscores van beide groepen komen ongeveer overeen. Bij de hoogopgeleiden is die score 11,8 en bij de laagopgeleiden 13,2. Bovendien zijn beide groepen heel gelijklopend in hun antwoorden. De antwoorden van de hoogopgeleiden verschillen onderling wel iets meer dan die van de laagopgeleiden.

5.1.3.3. Opleiding en fonologie

Report

Aantal dialectelementen in de fonologie

Opleiding	Mean	N	Std. Deviation
Laagopgeleid	22,5556	18	11,19991
Hoogopgeleid	14,5556	18	12,10844
Total	18,5556	36	12,19003

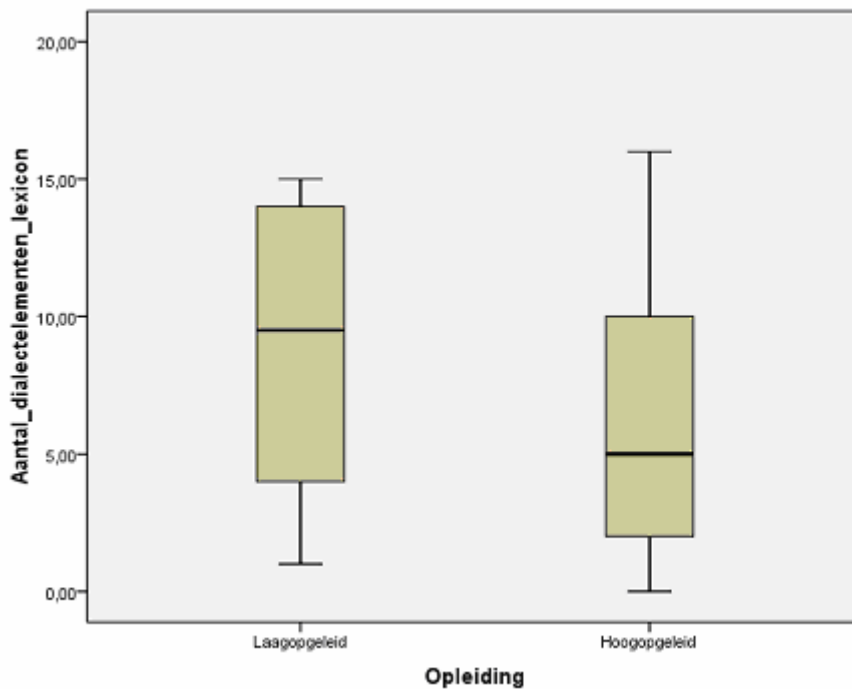
De sociale variabele opleiding zorgt voor een groot verschil tussen de gemiddelde dialectscores van beide groepen. Terwijl de laagopgeleiden een score hebben van 22,5 is dat bij de hoogopgeleiden 14,5. Desalniettemin liggen de standaardafwijkingen van beide groepen niet ver uit elkaar.

5.1.3.4. Opleiding en lexicon

Report

Aantal dialectelementen in het lexicon

Opleiding	Mean	N	Std. Deviation
Laagopgeleid	9,0000	18	4,82640
Hoogopgeleid	5,6667	18	4,53743
Total	7,3333	36	4,91644

Wat het lexicon betreft, zorgt de opleiding niet voor een groot verschil in de antwoorden. De groep laagopgeleide informanten heeft een gemiddelde dialectscore van 9 en de hoogopgeleiden hebben er een van 5,7. Bovendien zijn beide groepen redelijk homogeen en vertonen ze geen groot verschil in hun standaardafwijking.

5.1.3.5. Vergelijking taalcomponenten onder invloed van de opleiding

Met betrekking tot de opleiding als sociale variabele is het heel interessant om na te gaan welke taalcomponent het meeste dialectverlies ondergaat. Net zoals voor het gender, wordt er een tabel opgesteld met daarin het aantal dialectische antwoorden en de overeenkomstige procenten. Ook het procentuele verschil tussen hoog- en laagopgeleiden wordt erin verwerkt.

Taalcomponent	Score Laag.	Score Hoog	% Laag	% Hoog	% Verschil
Morfologie	25,8/32	17,2/32	80,6%	53,7%	26,9%
Syntaxis	13,2/15	11,7/15	88%	78%	10%
Fonologie	22,5/35	14,5/35	64,3%	41,4%	22,9%
Lexicon	9/17	5,7/17	52,9%	33,5%	19,4%
Alle componenten	70,1/100	49,1/100	70,1%	49,1%	21%

Wat de opleiding betreft, wordt het minste dialectverlies gerelateerd aan die factor waargenomen in de syntaxis. Voor die taalcomponent is 88% van de antwoorden van de laagopgeleide informanten nog dialectisch. Bij de hoogopgeleiden is dat 78%. Net zoals bij het gender, staat de morfologie op de tweede plaats. Er is voor die component wel een groot verschil tussen de groep laagopgeleide informanten en de hoogopgeleide informanten. De dialectscore van de laagopgeleiden is 80,6%, waardoor ze een hoger dialectgebruik hebben dan de hoogopgeleiden. De hoogopgeleiden scoren met betrekking tot de dialectische morfologie maar net boven de helft. Het meeste dialectverlies bevindt zich in het lexicon en in de fonologie. Terwijl de laagopgeleiden voor de fonologie nog boven de helft scoren, ligt het aantal dialectische antwoorden van de hoogopgeleiden maar op 41,4% meer. Het lexicon wordt nog harder getroffen. Voor die component haalt enkel de groep laagopgeleide informanten de helft. De laagopgeleiden hebben een score van 52,9% en de hoogopgeleiden een van 33,5%.

Uit de tabel kunnen grote verschillen tussen hoog- en laagopgeleiden worden afgelezen. Het grootste verschil tussen beide groepen wordt waargenomen bij de morfologie. Voor die component scoort de groep laagopgeleide informanten met 26,9% hoger dan de groep hoogopgeleiden. Ook in verband met de fonologie en het lexicon wordt een groot verschil tussen beide groepen waargenomen. Het kleinste verschil wordt teruggevonden bij de syntaxis. Voor die component geven de hoogopgeleiden 10% minder dialectische antwoorden dan de laagopgeleiden. Uit de tabel kan men dus afleiden dat de groep met laagopgeleide

informanten een betere dialectscore heeft dan de groep met hoogopgeleide respondenten. Als er wordt gekeken naar alle taalcomponenten samen, geven de laagopgeleide informanten 21,4% meer dialectische antwoorden dan de hoogopgeleiden.

5.1.3.6. De invloed van de opleiding bij de jongste generatie

Wat de opleiding betreft, is het interessant om te onderzoeken wat haar invloed is op het taalgedrag van de informanten uit de jongste generatie. DEVOS en VANDEKERCKHOVE (2005: 147) hebben de hypothese ontwikkeld dat het opleidingsniveau de meest bepalende factor is voor het taalgedrag van jongeren. Met betrekking tot dit onderzoek is het interessant om die hypothese te toetsen aan het taalgebruik van de ondervraagde jongeren uit Sint-Niklaas.

Report

Aantal dialectelementen bij de jongeren in alle categorieën

Opleiding	Mean	N	Std. Deviation
Laagopgeleid	49,1667	6	7,60044
Hoogopgeleid	25,6667	6	13,09453
Total	37,4167	12	15,96279

Uit de bovenstaande tabel blijkt dat er een duidelijk verschil is tussen het taalgebruik van laag- en hoogopgeleide twintigers. Met andere woorden, de hypothese van DEVOS en VANDEKERCKHOVE klopt voor de jongeren uit Sint-Niklaas. De opleiding is duidelijk een bepalende factor voor het taalgedrag van jongeren. Hoe hoger de jonge informanten opgeleid zijn, hoe minder dialect ze kennen en gebruiken. De hoogopgeleide jongeren hebben een gemiddelde dialectscore van 25,7. Daar tegenover hebben de laagopgeleide jongeren een veel hogere gemiddelde dialectscore: 49,2.

Wat verder nog opvalt, is dat de standaardafwijking van de hoogopgeleide jongeren een hogere waarde heeft dan die van de laagopgeleide jongeren. Die laatsten vormen dus een meer homogene groep dan de hoogopgeleide jongeren. De antwoorden van de hoogopgeleide jongeren verschillen onderling sterker dan die van de laagopgeleide twintigers.

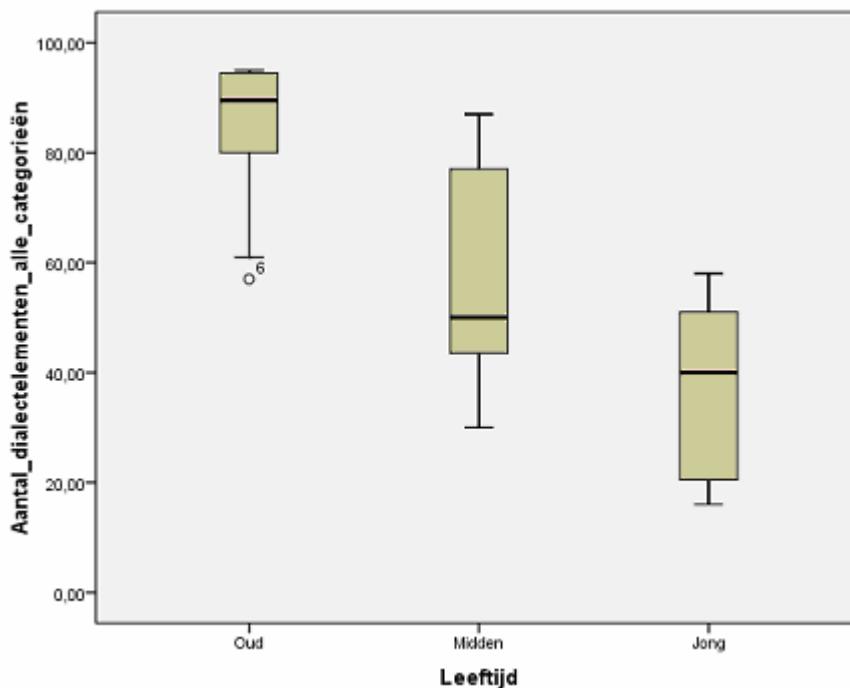
5.1.4. Leeftijd

De leeftijd is de meest interessante sociale variabele in dit onderzoek. Met de overgang van de oudste naar de jongste generatie is er heel veel dialectgebruik en dialectkennis verloren gegaan. Voor de meeste elementen werd dat verlies ingezet door de middelste generatie. Voor enkele andere elementen begon het verlies reeds in de oudste generatie. Er is in de meeste gevallen sprake van een groot contrast tussen de oudste en de jongste generatie. De middelste generatie is bijna altijd een echte overgangsgroep tussen die twee polen.

Report

Aantal dialectelementen in alle categorieën

Leeftijd	Mean	N	Std. Deviation
Oud	84,7500	12	13,32206
Midden	56,6667	12	19,26529
Jong	37,4167	12	15,96279
Total	59,6111	36	25,31886

Op alle ondervraagde items heeft de oudste generatie de hoogste gemiddelde dialectscore, namelijk 84,5. Daarna volgt de middelste generatie als een overgangsgroep met een gemiddelde dialectscore van 56,7. De jongste generatie vormt de tegenpool van de oudste met een gemiddelde dialectscore van amper 37,4. De middengroep heeft de grootste standaardafwijking. Dat is te wijten aan het feit dat hun antwoorden onderling meer

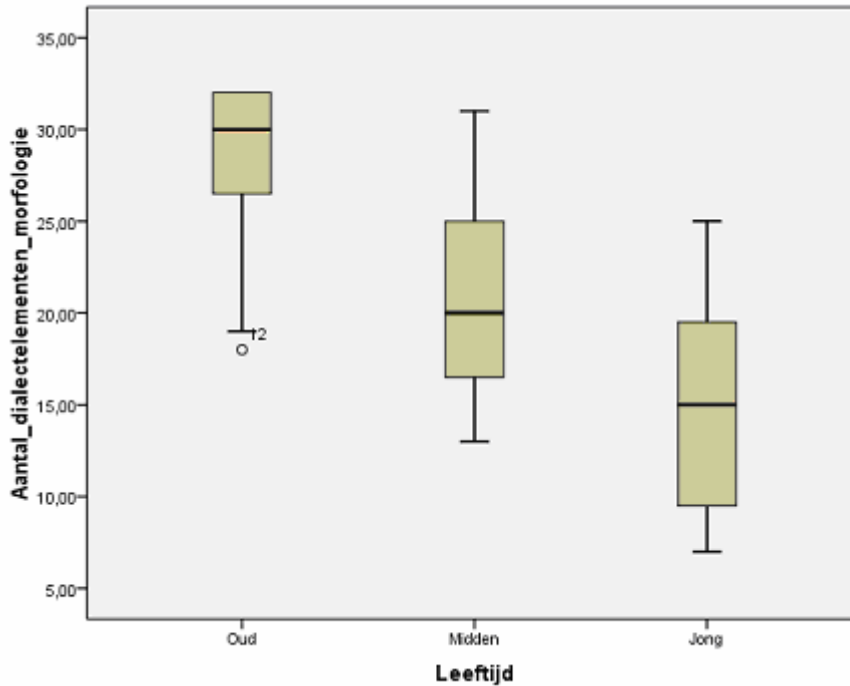
verschillen dan die van de twee andere generaties. De oudste en de jongste groep zijn homogener in hun antwoorden dan de middengroep. De oudste generatie heeft de kleinste standaardafwijking, waardoor ze de meest homogene groep vormen. Dat komt omdat de informanten van die groep bijna altijd voor alle items de dialectvarianten hebben opgegeven. Wat de leeftijd als sociale variabele betreft, komt TAELEDMANS hypothese in verband met het dialectverlies overeen met de verkregen resultaten. Hoe jonger de informanten, hoe meer ze zich op het Algemeen Nederlands richten. Het dialectverlies is het grootste bij de jongste generatie, maar wordt niet altijd door die groep gestart. Meestal start het verlies reeds in de middengroep en wordt het in extra hoge mate doorgezet in de jongste groep. Voor sommige elementen wordt het verlies echter al ingezet door de oudste generatie.

5.1.4.1. Leeftijd en morfologie

Report

Aantal dialectelementen in de morfologie

Leeftijd	Mean	N	Std. Deviation
Oud	28,1667	12	5,06024
Midden	20,5833	12	5,35059
Jong	15,0000	12	6,20850
Total	21,2500	36	7,68812

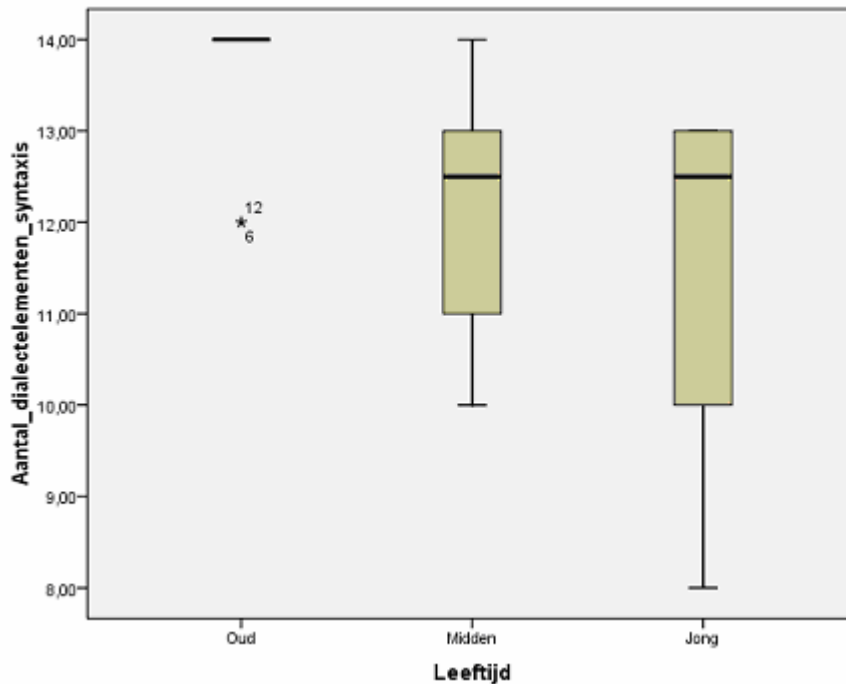
In verband met de morfologie hebben de oudste informanten een gemiddelde dialectscore van 28,2 en de jongste respondenten een van 15. De middelste generatie zit ertussen met een gemiddelde score van 20,6. De oudste groep scoort dus bijna dubbel zo goed als de jongste. De jongste groep geeft de meest uiteenlopende antwoorden want ze hebben de grootste standaardafwijking. De standaardafwijking van de twee oudste generaties is ongeveer gelijk.

5.1.4.2. Leeftijd en syntaxis

Report

Aantal dialectelementen in de syntaxis

Leeftijd	Mean	N	Std. Deviation
Oud	13,6667	12	,77850
Midden	12,1667	12	1,19342
Jong	11,5833	12	1,72986
Total	12,4722	36	1,53969

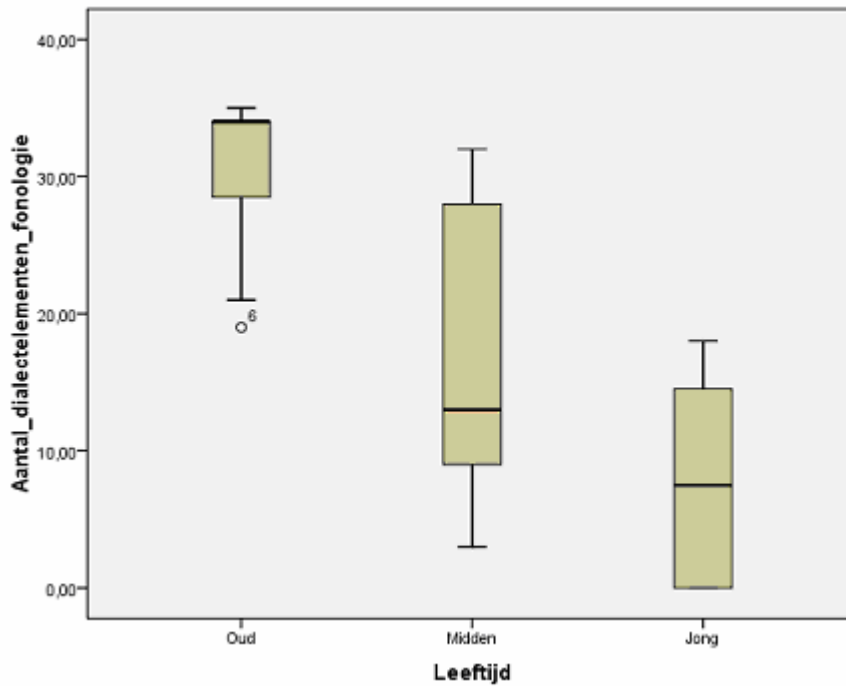
Wat de syntaxis betreft, liggen de gemiddelde dialectscores van de drie generaties niet heel ver uiteen. Vooral de middengroep en de jongste generatie liggen dicht bij elkaar met gemiddelde dialectscores van respectievelijk 12,2 en 11,6. De oudste generatie heeft de hoogste score, namelijk 13,7. Alle groepen zijn heel homogeen. De informanten geven per groep bijna dezelfde antwoorden waardoor de standaardafwijkingen erg laag liggen. Net zoals voor de morfologie is ook hier de standaardafwijking van de middengroep het hoogste. Dat wordt veroorzaakt doordat die groep een overgangsgroep vormt van dialectgebruik naar standaardtaal.

5.1.4.3. Leeftijd en fonologie

Report

Aantal dialectelementen in de fonologie

Leeftijd	Mean	N	Std. Deviation
Oud	30,7500	12	5,47930
Midden	16,9167	12	10,20212
Jong	8,0000	12	7,21110
Total	18,5556	36	12,19003

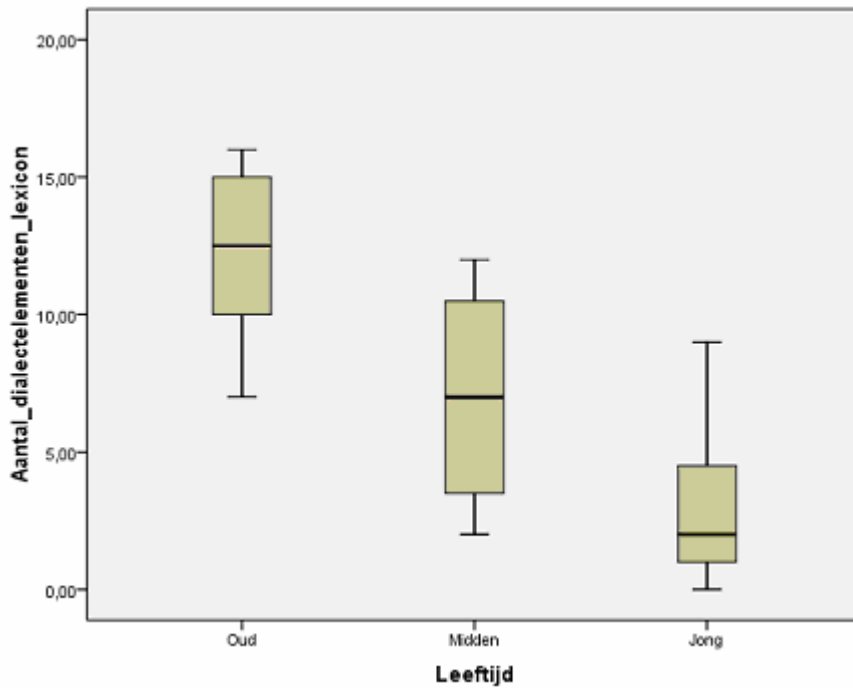
Met betrekking tot de fonologie valt het op dat de gemiddelde dialectscores heel ver uit elkaar liggen. Het gaat telkens om een halvering van de score van de vorige generatie. Terwijl de oudste generatie nog een gemiddelde score heeft van 30,7 heeft de middengroep er een van 16,9 en de jongste een van 8. Weer is de standaardafwijking van de middengroep de hoogste. De informanten van die groep geven de meeste verschillende antwoorden.

5.1.4.4. Leeftijd en lexicon

Report

Aantal dialectelementen in het lexicon

Leeftijd	Mean	N	Std. Deviation
Oud	12,1667	12	3,04014
Midden	7,0000	12	3,59292
Jong	2,8333	12	2,65718
Total	7,3333	36	4,91644

Het lexicon ondergaat duidelijk dialectverlies. Er is een groot verschil tussen de gemiddelde dialectscore van de oudste generatie en die van de jongste groep. De score van de jongste groep is bijna zes keer kleiner dan die van de oudste. Zoals bij de vorige componenten zit de middengroep tussen die twee generaties met een score van 7. In verband met de standaardafwijkingen, wijkt het lexicon af van de andere taalcomponenten. In die andere componenten was de standaardafwijking het grootste bij de middengroep, voor het lexicon is ze het grootste bij de oudste generatie. Die groep geeft dus de meeste onderling verschillende antwoorden op.

5.1.4.5. Vergelijking taalcomponenten onder invloed van leeftijd

Taalcomponent	Score 60+	Score 35-60	Score 20-35	% 60+	% 35-60	% 20-35	% Verschil Gen. 1 - 3
Morfologie	28,2/32	20,6/32	15/32	88,1%	64,4%	46,9%	41,2%
Syntaxis	13,7/15	12,2/15	11,5/15	91,3%	81,3%	76,7%	14,6%
Fonologie	30,7/35	16,9/35	8/15	87,7%	48,3%	22,8%	64,9%
Lexicon	12,2/17	7/17	2,8/17	71,8%	41,2%	16,5%	55,3%
Alle componenten	84,7/100	56,7/103	37,4/100	84,7%	56,7%	37,4%	47,3%

In de vergelijking van de verschillende componenten valt het op dat het lexicon en de fonologie het meeste verlies vertonen. De achteruitgang van het gebruik en de kennis van de dialectwoorden start al in de oudste generatie, terwijl de afname van de dialectfonologie meer wordt ingezet door de middengroep. De informanten uit de oudste generatie geven 71,8% dialectische antwoorden meer in verband met het lexicon. Wat de fonologie betreft, geven ze daar nog 87,7% dialectische antwoorden op. De teloorgang van de dialectelementen in beide componenten wordt daarna fel doorgezet door de middelste generatie. Slechts 41,2% van hun woorden zijn dialectisch en 48,3% van de fonologische elementen behoren tot het dialect. Die generatie heeft bovendien weinig dialectwoordenschat doorgegeven aan de volgende generatie want de jongeren geven maar 16,5% dialectwoorden meer op. De fonologie gaat bij de jongeren nog sterker verloren dan de syntaxis. Het verlies in de fonologie en in de morfologie is ongeveer even groot bij de oudste generatie. De middengroep heeft echter meer dialectmorfologie dan fonologie bewaart, net zoals de jongste groep. De syntaxis lijdt heel weinig verlies tegenover de andere componenten. 91,3% van de antwoorden van de oudste generatie is daar nog dialectisch. Ook bij de twee jongste generaties staat de dialectsyntaxis nog heel sterk.

Wanneer de oudste en de jongste generatie met elkaar worden vergeleken, wordt het grootste verschil opgemerkt op het gebied van de fonologie. Het gaat om een verschil van 64,9%. Er zijn bijna geen jongeren meer die de klanken op een dialectische wijze uitspreken, terwijl de oudsten dat in hoge mate wel doen. De jongste generatie kiest veel meer voor een standaardtalige uitspraak van de klanken. Het verlies van de dialectfonologie komt vooral doordat de middengroep meer in contact kwam met mensen uit andere streken. Het is die groep die massaal ging studeren in Gent of Antwerpen. Zij nivelleerden dus als eersten hun

klanken en gaven daarna die genivelleerde fonologie door aan hun nakomelingen of de jongste generatie.

Ook op het vlak van het lexicon treedt er opvallend veel verlies op. De jongste generatie kent maar heel weinig dialectwoordenschat meer. Ze krijgen die immers niet meer aangeboden door hun ouders die tot de middengroep behoren, noch door de leerkrachten in het onderwijs. In de middengroep en de school staat de standaardtaal veel sterker dan het dialect. De informanten uit de middengroep waren namelijk van mening dat ze hun kinderen Algemeen Nederlands moesten leren omdat ze zo meer kansen zouden hebben om het te maken in het leven en op de arbeidsmarkt. In het onderwijs is het Algemeen Nederlands de sterkste taal omdat de schoolssfeer een meer formele omgeving is.

De morfologie vertoont iets minder verlies dan het lexicon. Dat kan worden verklaard doordat morfologie onbewuster wordt gerealiseerd dan woordenschat. Daardoor valt de morfologie minder op dan het lexicon en wordt er minder bij stil gestaan. Toch hebben we te maken met een redelijk groot verschil tussen de oudste en de jongste generatie. Er is namelijk een afname van dialectmorfologie van 41,2%. Die afname heeft veel te maken met de verlenging van de school- en leerplicht. De meeste informanten uit de oudste groep zijn maar tot hun veertiende naar school gegaan, waardoor hun kennis van de standaardtalige morfologie veel kleiner is dan die van de twee andere generaties. Daardoor gebruiken de oudsten veel meer dialect op dat vlak.

Tegenover de al besproken componenten vertoont de syntaxis opvallend weinig verlies. Tussen de oudste en de jongste groep is er een verschil van maar 14,6%. Met andere woorden, ook de jongeren maken nog frequent gebruik van de dialectsyntaxis. Er is weinig verlies op dat gebied omdat de syntaxis heel onbewust wordt gerealiseerd. Bovendien klinkt de dialectsyntaxis ook voor de jongeren veel spontaner en vlotter dan de standaardtalige syntaxis. De leeftijd als sociale variabele zorgt dus vooral voor dialectverlies in de domeinen van de fonologie en het lexicon. Op de syntaxis heeft de leeftijd heel weinig impact. De dialectsyntaxis blijft bijna intact doorheen de tijd die de drie generaties bestrijken.

5.2. Hypotheses over de evolutie van het lexicon

5.2.1. Lexicon gaat sneller verloren dan morfologie, syntaxis en fonologie

Het lexicon wordt door TAELEDMAN (1998: 14) beschouwd als het minst gestructureerde onderdeel van de taal. Daardoor zou het lexicon gevoeliger zijn aan standaardtalige invloed dan de andere componenten morfologie, fonologie en syntaxis. Volgens TAELEDMAN (1991: 46) staat na het lexicon de fonologie onder sterke invloed van de standaardtaal. De fonologie zal meer worden uitgevlakt dan de morfologie en de syntaxis. Die twee laatste componenten zijn de meest gestructureerde, waardoor ze de meeste weerstand kunnen bieden aan standaardtalige invloeden. In deze paragraaf zal onderzocht worden of deze stelling ook klopt voor het dialect van Sint-Niklaas.

Wanneer er wordt het gekeken naar de evolutie van het Sint-Niklase dialect onder invloed van de leeftijd, moet er worden vastgesteld dat TAELEDMANS hypothese klopt. De taalcomponent die het meeste onder invloed staat van de standaardtaal is het lexicon. De jongste generatie levert voor die component maar 14,4% dialectische elementen meer. Het verlies van de dialectwoordenschat begint echter al in de oudste groep. Dat is niet het geval voor de fonologie want daar zet de middengroep het verlies in. Daardoor is het verschil tussen de oudste en de jongste generatie groter voor de fonologie dan voor het lexicon. Als de verschillende generaties worden vergeleken, valt het op dat de grootste terugval wordt waargenomen in de fonologie. Terwijl de oudste generatie nog 87,7% dialectelementen opgeeft, is dat bij de jongeren maar 22,8% meer. Dat levert een verschil van 64,9% op. De middelste generatie zit ertussen met 48,3%. Voor het lexicon wordt er minder verlies waargenomen. Dat is te wijten aan het feit dat de terugval van het dialect in die component al verder is gevorderd bij de oudste groep dan in de fonologie. Tegenover 87,7% fonologische dialectelementen, geven de oudste informanten slecht 67,8% dialectwoorden op. Ook voor deze component wordt het verlies sterk doorgezet door de jongste generatie, maar toch minder sterk dan voor de fonologie. De jongeren geven 14,4% dialectwoordenschat op, tegenover 22,8% dialectfonologie. Tussen de oudste en de jongste generatie is er voor het lexicon een verschil van 53,4%. Dat is bijna 10% minder dan in de fonologie.

TAELEDMANS hypothese dat de dialectfonologie en het dialectlexicon het meeste worden aangetast onder invloed van het Algemeen Nederlands klopt dus. Wanneer de morfologie en de syntaxis worden vergeleken, valt het op dat de dialectsyntaxis het sterkste staat van alle componenten. De jongeren leveren voor de dialectsyntaxis nog een score van 76,7% en voor de morfologie een van 47,4%. Het verschil tussen de oudste en de jongste generatie is ook het

kleinste in de syntaxis. Het bedraagt namelijk slechts 14,6%, terwijl dat voor de morfologie 40% bedraagt.

5.2.2. De gebruiksfrequentie van de dialectwoorden

Volgens TAELEDMANS hypothese (2005: 97) wordt een dialectwoord dat gebruikt wordt voor een weinig frequent concept snel vervangen door een standaardtalig woord. Hoe vaker een begrip benoemd wordt, hoe meer weerstand het dialectwoord zal bieden tegenover de standaardtaal. Bovendien hangen de overlevingskansen van een dialectwoord in hoge mate af van de gebruikssfeer. Een dialectwoord dat naar een dier verwijst zal snel vervangen worden door een standaardtalig woord omdat kinderen vandaag dikwijls de dieren pas op school leren kennen. In de schoolssfeer komt nauwelijks dialect voor, de standaardtaal staat er veel sterker. Dat kinderen de diernamen pas op school leren, is te wijten aan de toenemende vervreemding van de natuur. Dialectwoorden die thuishoren in de huis-, tuin- en keukensfeer zullen veel langer bewaard blijven dan woorden die tot de schoolssfeer behoren. Dat komt doordat die sfeer veel informeler is.

Om na te kunnen gaan of TAELEDMANS hypothese klopt, werd een lijst opgesteld van alle opgevraagde woorden. Er werd voor elk woord gekeken hoeveel mensen spontaan het dialectische equivalent opgaven of er nog een actieve kennis van bezitten. In de onderstaande lijst worden de woorden in dalende lijn van frequentie geordend. Het getal dat naast elk woord staat is de som van het aantal informanten dat het dialectwoord spontaan opgeeft en het aantal informanten dat nog een actieve kennis heeft van het betreffende dialectwoord. Het tweede cijfer geeft enkel de som van informanten weer die het dialectwoord spontaan gebruiken.

1. Talloor	36	36
Verket	36	36
2. Postuurke	35	33
Pielewuite	35	28
3. Puit	34	23
Commissies doen	34	18
4. Merrembol	27	14
Appeltrut	27	12
5. Mierezeker	26	7

6. Stekelvarken	24	18
7. Sul	22	13
8. Marellen	21	8
9. Moorschelp	16	10
10. Pilleke koud	15	1
11. Achtergoaras	14	0
12. Djoeben	11	7
13. Piemane	8	8

De kopgroep van deze lijst bestaat uit twee woorden: *verket* en *talloor*. Deze woorden behoren op zijn minst tot de actieve kennis van alle informanten. *Verket* en *talloor* behoren echter niet tot het algemene taalgebruik van de informanten. Er zijn immers informanten die deze woorden wel meteen opgeven, maar ze in spontane conversaties nooit gebruiken. De staartgroep van de lijst bevat een woord: *piemane*. De acht informanten die het woord tot hun actieve kennis rekenen, gebruiken het ook op een spontane wijze. Bij *achtergoaras* treedt iets merkwaardigs op. Hoewel het woord nog tot de actieve kennis van veertien informanten behoort, wordt het door niemand spontaan gebruikt. In de plaats daarvan spreken alle informanten over een *vroedvrouw*.

Nadat de bovenstaande lijst werd opgesteld, werd voor alle woorden hun gebruiksfrequentie in België onderzocht. Door middel van de zoekmachine Google kan men zien hoeveel hits een bepaald woord oplevert. Daarom werd op de startpagina van Google ‘pagina’s uit België’ aangevinkt. Eerst wordt de tabel met de woorden uit de kopgroep besproken, daarna volgt de tabel met de woorden uit de staartgroep.

Onderzocht woord	Hits op Google
Bord	1.480.000
Vork	77.700
Beeldje	41.900
Regenworm	39.800
Kikker	93.800
Boodschappen doen	315.000

Uit de bovenstaande tabel blijkt dat het woord **bord** de meeste hits heeft op Google. Dat dialectwoord levert bovendien veel meer hits op dan de andere woorden uit de kopgroep. Vanaf **verket** daalt het aantal hits in hoge mate tot het weer een piek heeft voor **boodschappen doen**. Ook **kikker** heeft meer hits dan de andere woorden. Het zorgt bovendien voor veel meer hits dan **regenworm**, terwijl die woorden toch tot dezelfde gebruikssfeer behoren. Dat verschijnsel wijst erop dat de **kikker** een bekender dier is dan de regenworm. Wat ook opvalt, is dat hoewel **vork** en **bord** tot dezelfde gebruikssfeer behoren, het aantal hits sterk verschilt. Terwijl **bord** er nog 1480000 heeft, levert **vork** er slechts 77700 op.

De volgende tabel behandelt de dialectwoorden uit de staartgroep. Als de hypothese over de frequentie klopt, zouden die woorden heel wat minder hits op Google moeten opleveren.

Dialectwoord	Hits op Google
Spatbord	12.100
IJsje	41.100
Vroedvrouw	27.700
Sullige persoon	5.336
Een kale man/kaalkop	4.700

Als de twee tabellen met elkaar vergeleken worden, wordt er inderdaad een heel groot verschil waargenomen in verband met het aantal hits op Google. Toch bevat de staartgroep een uitschieter: **ijsje**. Men kan zich dan afvragen waarom het dialectische equivalent dan toch tot de staartgroep behoort. Dat wordt veroorzaakt door de opkomst van een ander dialectwoord om naar een ijsje te verwijzen, namelijk **crème glace**. **Crème glace** is een dialectwoord uit het Brabants en kent een veel grotere verspreiding dan **pilleke koud**. Op die manier heeft het steeds meer terrein gewonnen op het Sint-Niklase dialectwoord.

Een sullige persoon en **een kale man** leveren het kleinste aantal hits op. Het zijn dus weinig frequente woorden. Daardoor vertonen de dialectische equivalenten voor die woorden een groot verlies: hoe minder het concept benoemd moet worden, hoe sneller het dialectwoord ervoor zal verdwijnen.

Uit de vergelijking van beide tabellen kan worden vastgesteld dat de hypothese in verband met de gebruiksfrequentie klopt. De gebruiksfrequentie van de woorden uit de kopgroep ligt veel hoger dan die van de woorden uit de staartgroep. Die waarneming komt dus overeen met de resultaten van de vragenlijst. De woorden uit de kopgroep zijn immers ook bekender bij de

informanten dan de woorden uit de staartgroep. Toch is er een uitzondering, namelijk *ijsje*. Hoewel dat woord op Google een groot aantal hits opleveren, bevindt het overeenkomstige dialectwoord zich op het in de staartgroep. Dat wil zeggen dat *pilleke koud* heel weinig worden gebruikt door de ondervraagde informanten, terwijl het concept ‘ijsje’ wel heel bekend is.

Vervolgens werden de woorden uit de bovenstaande tabellen opgezocht in Schaerlaerks’ streeflijst woordenschat voor zesjarigen. Daardoor kan worden nagegaan welke woorden al gekend zijn vanaf vroege leeftijd. Uit die streeflijst zijn enkel de percentages genomen die gelden voor België. Niet alle woorden die werden onderzocht op hun frequentie komen voor in de streeflijst. Hoewel *beeldje* veel hits oplevert op Google, komt het niet voor in de streeflijst. De minder frequente woorden *spatbord* en *vroedvrouw* werden er ook niet in opgenomen.

Bord	99%
Vork	99%
Ijsje	99%
Worm	98%
Kikker	97%
Kaal	96%
Boodschappen	90%
Sullig	11%

Als deze tabel vergeleken wordt met de bovenstaande frequentietabellen, kan er worden geconcludeerd dat de frequent gebruikte woorden ook al een hoog percentage opleveren bij zesjarigen. De minder frequent gebruikte woorden hebben een lager percentage bij de zesjarigen. Zo heeft bijvoorbeeld *een sullige persoon* een heel laag kennispercentage bij de zesjarigen en levert het weinig hits op. Wat opvalt in verband met *ijsje*, is dat het betrekkelijk weinig hits oplevert op Google, terwijl het wel een kennispercentage heeft van 99%. Dat is een hoger percentage dan dat van *kikker*, terwijl *kikker* wel meer hits oplevert dan *ijsje*.

6. Algemeen besluit

Voor deze masterproef werd een onderzoek uitgevoerd naar het dialect en het dialectverlies in de stad Sint-Niklaas. Voor elke taalcomponent werden een aantal elementen opgevraagd bij zesendertig informanten. De resultaten van de zesendertig interviews werden daarna in het statistische programma SPSS verwerkt om een zicht te krijgen op de mogelijke evoluties. Bovendien werden de resultaten uitvoerig besproken.

Om mogelijke evoluties waar te nemen, werden drie sociale variabelen gebruikt: het gender, de opleiding en de leeftijd van de informanten. Uit het onderzoek bleek dat het gender de minste invloed heeft op de resultaten. De leeftijd was de meest bepalende factor. Ook de opleiding was een interessante variabele, maar zorgde voor minder verschillen dan de leeftijd. De invloed van de leeftijd als sociale variabele werd gemeten door te werken met drie opeenvolgende generaties. De oudste generatie bestond uit mensen die ouder waren dan zestig jaar; de middelste generatie bestond uit personen tussen vijfendertig en zestig jaar en de jongste uit informanten tussen twintig en vijfendertig jaar oud. In verband met de leeftijd werd er een forse daling van het dialectgebruik waargenomen. Tussen de oudste en de jongste generatie is een verschil van 47,3% in het dialectgebruik. De oudste generatie had namelijk een gemiddelde dialectscore van 84,7%, terwijl die bij de jongeren slechts 37,4% bedroeg. Het dialectverlies werd echter reeds gestart door de informanten van de middelste generatie. Hun gemiddelde dialectscore bedraagt 56,7%. Ze hebben tegenover de oudste generatie al 28% dialect verloren. Wat de verschillende taalcomponenten betreft, is het dialectverlies het grootste in het lexicon. Ook in de fonologie treedt er een aanzienlijk verlies op. Daarna volgt de morfologie. De syntaxis wordt in vergelijking met de andere componenten bijna niet aangetast. TAELEDEMANS hypothese (1998:18) in verband met het dialectverlies over de verschillende generaties klopt dus.

Naast de leeftijd had ook de opleiding een opmerkelijke impact op de resultaten. Met betrekking tot die sociale variabele scoorden de laagopgeleide informanten beter voor het dialect dan de hoogopgeleide personen. Terwijl de groep laagopgeleide informanten een gemiddelde dialectscore van 70,1% behaalde, was dat bij de hoogopgeleiden slechts 49,1%. Het grootste verschil tussen beide groepen werd waargenomen in de morfologie. Het procentuele verschil tussen laag- en hoogopgeleiden bedroeg voor die component 26,9%. Ook in de fonologie was er een interessant verschil tussen beide groepen: de laagopgeleiden scoorden met 22,9% beter dan de hoogopgeleiden. De invloed van de opleiding werd ook nagegaan voor de jongste generatie apart. DEVOS en VANDEKERCKHOVE (2005:147) hadden een hypothese ontwikkeld over het taalgedrag van die groep. Volgens hen werd dat

gedrag sterk bepaald door hun opleiding. Uit dit onderzoek blijkt dat die hypothese klopt voor de jonge inwoners van Sint-Niklaas. De laagopgeleide informanten tussen twintig en vijfendertig jaar haalden een betere dialectscore dan de hoogopgeleide informanten van dezelfde generatie. De gemiddelde dialectscore omgezet in procenten bedraagt door de laagopgeleide jongeren 49,2% en voor de hoogopgeleide jongeren is dat maar 25,7% meer. Het gaat hier dus bijna om een halvering. Bovendien had de groep hoogopgeleide jongeren een meer heterogeen karakter dan de groep laagopgeleiden.

Het gender zorgt niet voor grote verschillen in de antwoorden van de informanten. Wanneer alle componenten in beschouwing worden genomen, is er een verschil van 6% tussen mannen en vrouwen. De mannen hebben dus een iets betere dialectkennis dan de vrouwen. Het grootste verschil werd waargenomen in verband met de fonologie. Mannen produceren 10,6% meer dialectische klanken dan vrouwen. Er kan dus gezegd worden dat TAELEDAMANS hypothese met betrekking tot gender wel klopt, maar dat de impact van het gender op de resultaten bijzonder klein is.

De eerste onderzochte hypothese van TAELEDAMAN over welke component het meeste verlies lijdt, klopt voor de informanten van Sint-Niklaas. Volgens TAELEDAMAN (2005: 99) staat het lexicon het meeste onder invloed van de standaardtaal. Uit dit onderzoek blijkt dat het lexicon het meeste wordt aangepast door de Sint-Niklazenaren. Het verlies van dialectwoordenschat wordt al gestart door de oudste generatie. Voor de fonologie zet de middengroep het verlies in. Daardoor is er op het gebied van de fonologie een groter verschil tussen de oudste en de jongste generatie dan op het vlak van het lexicon.

De tweede onderzochte hypothese in verband met het lexicon gaat ook op voor het dialect van Sint-Niklaas. Hoe meer de zaken waar de dialectwoorden naar verwijzen, moeten benoemd worden, hoe sterker die dialectwoorden staan en hoe minder ze vervangen worden door standaardtalige varianten.

Algemeen beschouwd, moet er worden vastgesteld dat het dialect in Sint-Niklaas sterk op de terugweg is. Het dialectverlies wordt voornamelijk ingezet door de informanten van de middelste generatie. Het merendeel van de dialectische elementen wordt wel nog gebruikt door de oudsten, terwijl de jongeren vooral standaardtalige elementen gebruiken. Die laatste groep krijgt het dialect immers niet meer aangeboden door hun ouders, of met andere woorden, de middelste generatie.

7. Bibliografie

SAND = Barbiers, S., H. Bennis, G. De Vogelaer, M. Devos, M. van der HAM (2005). *Syntactische Atlas van de Nederlandse Dialecten. Deel I*. Amsterdam: University Press.

SAND = Barbiers, S., H. Bennis, G. De Vogelaer, M. Devos, M. van der HAM (2005). *Syntactische Atlas van de Nederlandse Dialecten. Deel II*. Amsterdam: University Press.

Blanquaert, E. en W. Pée (1946). *Dialectatlas van Noord-Oost-Vlaanderen en Zeeuwsch-Vlaanderen*. De Reeks Nederlandse Dialectatlassen

WVD = De Pauw, T., J. Van Keymeulen, V. Van Den Heede (1999). *Woordenboek van de Vlaamse Dialecten. Deel II: Algemene Woordenschat. Aflevering 2: Land- en Waterfauna*. Gent/Tongeren.

MAND = De Schutter, G., B. van den Berg, T. Goeman, T. de Jong (2005). *Morfologische Atlas van de Nederlandse Dialecten. Deel I*. Amsterdam: University Press.

Devos, M., R. Vandekerckhove (2005). *Taal in stad en land: West-Vlaams*. Tiel: Lannoo.

Goossens, J. (1993). Dialecten in het centrale Zuid-Nederlandse stedennetwerk. In: P. Bakkes, J. Goossens, J. Segers (red.): *Mededelingen van de Vereniging voor Limburgse Dialect- en Naamkunde 70*, p. 1-18.

Goossens, J. (1987). *Schets van de meervoudsvorming der substantieven in de Nederlandse dialecten*. In: *Taal en Tongval 39 (3-4)*, p. 141-170.

Goossen, J., J. Taeldeman en G. Verleyen (1998). *Fonologische Atlas van de Nederlandse Dialecten. Deel I*. Gent: Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde.

Hinskens, F. (1985). Neutraliteitsstrategieën als factor in de processen van 'dialect levelling' en verschuivingen in het codegebruik. In: J. Taeldeman en H. Dewulf (eds): *Dialect, standaardtaal en maatschappij*. Leuven / Amersfoort (Acco), p. 136-148

Hinskens, F. (1993). Dialectnivellering en regiolectvorming. Bevindingen en beschouwingen. In: F. Hinskens, C. Hoppenbrouwers en J. Taeldeman (red.): *Dialectverlies en regiolectvorming. Taal en Tongval themanummer 6*, p. 40-61.

Hoppenbrouwers, C. (1990). *Het regiolect. Van dialect tot Algemeen Nederlands*. Muiderberg: Coutinho.

Joos, A. (1979). *Waas idioticon*. Sint-Niklaas: Danthe.

Ooms, M., J. Van Keymeulen (2005). *Taal in stad en land: Vlaams-Brabants en Antwerps*. Tielt: Lannoo.

Ryckeboer, H. (1991). De regionale toptiens van dialectwoorden en begrippen. Oost- en West- en Zeeuws-Vlaanderen. In: H. Cromptvoets en A. Adams (red.): *Het dialectenboek, Kroezels op de bozzem*. Waalre: Stichting Nederlandse Dialecten, p. 167-177.

Schaerlaekens, A. (1999). *Streeflijsjt woordenschat voor zesjarigen*. Lisse: Swets en Zeitlinger.

Schönfeld, M. (1921). *Historische grammatica van het Nederlands*. (editie A. van Loey). Zutphen: N.V. W.T. Thieme & Cie.

Schuermans, L.W. (1865-1970). *Algemeen Vlaamsch Idioticon*. Leuven: Van Linthout.

Taeldeman, J. en H. Dewulf (1985). *Dialect, standaardtaal en maatschappij*. Leuven: Acco.

Taeldeman, J. (1991). Dialect in Vlaanderen. In: H. Cromptvoets en A. Adams (red.): *Het dialectenboek, Kroezels op de bozzem*. Waalre: Stichting Nederlandse Dialecten, p. 34-52.

Taeldeman, J. (1998). De uitvlakking van onze dialecten. In: D. Dewulf, J. van Aspert en C. Verlinde (red.): *Van dialect tot turbotaal; de toekomst van onze dialecten*. Zierikzee: Provinciebestuur van Zeeland, p. 14-19.

Taeldeman, J. (2000-2001). De regenboog van de Vlaamse dialecten. In: Devos, M., J. De Caluwe en J. Taeldeman (red.), *Het taallandschap in Vlaanderen*. Wetenschappelijke nascholing. Academia Press, p. 1-15.

Taeldeman, J. (2005). *Taal in stad en land: Oost-Vlaams*. Tielt: Lannoo.

Van Bree, C. (1985). Onderzoek naar de invloed van de standaardtaal op het dialect. Enkele methodische overwegingen. In: J. Taeldeman en H. Dewulf (red.): *Dialect, standaardtaal en maatschappij*. Leuven/Amersfoort: Acco, p. 203-214.

Van Dale (2005). *Groot Woordenboek der Nederlandse Taal*. 14de herziene druk door Prof. G. Geerts en DR. H. Heestermans. Antwerpen/Utrecht.

Van Keymeulen, J. (2003). Compiling a dictionary of an unwritten language. A non corpus-based approach. In: *Lexikos 13*, p. 183-205.

Willemys, R. (1996). Moet er nog dialect zijn? In: D. Dewulf, J. van Aspert en C. Verlinde (red.): *Van dialect tot turbotaal; de toekomst van onze dialecten*. Zierikzee: Provinciebestuur van Zeeland, p. 9-13.

Faculteit Letteren en Wijsbegeerte
Academiejaar 2009 – 2010

Dialectverlies in Sint-Niklaas

Bijlagen

Robyn Emma

Promotor: Prof. Dr. Jacques Van Keymeulen
Vakgroep Nederlandse Taalkunde

Leescommissarissen: Dr. Gunther De Vogelaer
Julie Van Bogaert

Inhoudsopgave

1. De informanten: gegevens	2
2. De vragenlijst	38
3. Tabellen	58

1. De informanten: gegevens

A. Vrouwen, 60+, laagopgeleid

1. Maria Frencken

Geboortedatum: 18/02/1929

Sekse: Vrouw

Waar bent u opgegroeid? Sint-Niklaas

Hebt u ergens anders dan in Sint-Niklaas gewoond en hoe lang? /

Waar is uw moeder opgegroeid? Sint-Niklaas

Waar is uw vader opgegroeid? Sint-Niklaas

Onderwijs moeder: lagere school

Onderwijs vader: lagere school

Beroep moeder: huisvrouw

Beroep vader: arbeider

Eigen beroep/opleiding: huisvrouw

Indien u werkt, pendelt u?/

Woont uw vriendengroep hoofdzakelijk in Sint-Niklaas of elders, en waar? Sint-Niklaas

Som een aantal van uw interesses op: koffie drinken met vriendinnen, televisieseries

Datum vragenlijst: 14/11/09

2. Miet Foubert

Geboortedatum: 11/05/1932

Sekse: vrouw

Waar bent u opgegroeid? Sint-Niklaas

Hebt u ergens anders dan in Sint-Niklaas gewoond en hoe lang? /

Waar is uw moeder opgegroeid? Sint-Niklaas

Waar is uw vader opgegroeid? Sint-Niklaas

Onderwijs moeder: lagere school

Onderwijs vader: lagere school

Beroep moeder: huisvrouw

Beroep vader: arbeider

Eigen beroep/opleiding: arbeidster

Indien u werkt, pendelt u? /

Woont uw vriendengroep hoofdzakelijk in Sint-Niklaas of elders, en waar? Sint-Niklaas

Som een aantal van uw interesses op: Toneel, film, familie

Datum vragenlijst: 14/11/2009

3. Jacquelin Weyn

Geboortedatum: 18/09/1935

Sekse: vrouw

Waar bent u opgegroeid? Sint-Niklaas

Hebt u ergens anders dan in Sint-Niklaas gewoond en hoe lang? /

Waar is uw moeder opgegroeid? Sint-Niklaas

Waar is uw vader opgegroeid? Sint-Niklaas

Onderwijs moeder: lagere school

Onderwijs vader: lagere school

Beroep moeder: huisvrouw

Beroep vader: arbeider

Eigen beroep/opleiding: arbeidster

Indien u werkt, pendelt u? /

Woont uw vriendengroep hoofdzakelijk in Sint-Niklaas of elders, en waar? Sint-Niklaas

Som een aantal van uw interesses op: familie, televisie kijken, operettes

Datum vragenlijst: 14/11/2009

B. Vrouwen, 60+, hoogopgeleid

4. Nicole Cockelbergh

Geboortedatum: 29/03/1948

Sekse: vrouw

Waar bent u opgegroeid? Sint-Niklaas

Hebt u ergens anders dan in Sint-Niklaas gewoond en hoe lang? /

Waar is uw moeder opgegroeid? Sint-Niklaas

Waar is uw vader opgegroeid? Sint-Niklaas

Onderwijs moeder: Lager middelbaar

Onderwijs vader: Lager middelbaar

Beroep moeder: huisvrouw

Beroep vader: ambtenaar

Eigen beroep/opleiding: ambtenaar op pensioen

Indien u werkt, pendelt u? Brussel

Woont uw vriendengroep hoofdzakelijk in Sint-Niklaas of elders, en waar? Sint-Niklaas

Som een aantal van uw interesses op: interieur, tuin, wandelen

Datum vragenlijst: 20/11/09

5. Diane Cap

Geboortedatum: 19/03/1932

Sekse: vrouw

Waar bent u opgegroeid? Sint-Niklaas

Hebt u ergens anders dan in Sint-Niklaas gewoond en hoe lang? Sint-Niklaas

Waar is uw moeder opgegroeid? Sint-Niklaas

Waar is uw vader opgegroeid? Sint-Niklaas

Onderwijs moeder: lagere school

Onderwijs vader: lager secundair onderwijs

Beroep moeder: wever

Beroep vader: wever

Eigen beroep/opleiding: wever en verpleegster

Indien u werkt, pendelt u? /

Woont uw vriendengroep hoofdzakelijk in Sint-Niklaas of elders, en waar? Sint-Niklaas

Som een aantal van uw interesses op: Toneel, televisie kijken, familie

Datum vragenlijst: 13/03/2010

6. Leona Cockelbergh

Geboortedatum: 19/08/1949

Sekse: vrouw

Waar bent u opgegroeid? Sint-Niklaas

Hebt u ergens anders dan in Sint-Niklaas gewoond en hoe lang? Sint-Niklaas

Waar is uw moeder opgegroeid? Sint-Niklaas

Waar is uw vader opgegroeid? Sint-Niklaas

Onderwijs moeder: lager secundair onderwijs

Onderwijs vader: lager secundair onderwijs

Beroep moeder: bediende

Beroep vader: ambtenaar

Eigen beroep/opleiding: kinesiste

Indien u werkt, pendelt u? /

Woont uw vriendengroep hoofdzakelijk in Sint-Niklaas of elders, en waar? Sint-Niklaas

Som een aantal van uw interesses op: kleinkinderen, film, lezen

Datum vragenlijst: 12/03/2010

C. Mannen, 60+, laagopgeleid

7. Lucien Robyn

Geboortedatum: 17/09/1928

Sekse: man

Waar bent u opgegroeid? Sint-Niklaas

Hebt u ergens anders dan in Sint-Niklaas gewoond en hoe lang? /

Waar is uw moeder opgegroeid? Sint-Niklaas

Waar is uw vader opgegroeid? Sint-Niklaas

Onderwijs moeder: lagere school

Onderwijs vader: lagere school

Beroep moeder: arbeidster

Beroep vader: arbeider

Eigen beroep/opleiding: metaalbewerker

Indien u werkt, pendelt u? /

Woont uw vriendengroep hoofdzakelijk in Sint-Niklaas of elders, en waar? Sint-Niklaas

Som een aantal van uw interesses op: lezen, televisie kijken, familie

Datum vragenlijst: 14/11/2009

8. José Frencken

Geboortedatum: 25/08/1933

Sekse: man

Waar bent u opgegroeid? Sint-Niklaas

Hebt u ergens anders dan in Sint-Niklaas gewoond en hoe lang? /

Waar is uw moeder opgegroeid? Sint-Niklaas

Waar is uw vader opgegroeid? Sint-Niklaas

Onderwijs moeder: lagere school

Onderwijs vader: lagere school

Beroep moeder: huisvrouw

Beroep vader: arbeider

Eigen beroep/opleiding: badmeester

Indien u werkt, pendelt u? /

Woont uw vriendengroep hoofdzakelijk in Sint-Niklaas of elders, en waar? Sint-Niklaas

Som een aantal van uw interesses op: concerten, familie

Datum vragenlijst: 14/11/2009

9. Fons Frencken

Geboortedatum: 15/10/1930

Sekse: man

Waar bent u opgegroeid? Sint-Niklaas

Hebt u ergens anders dan in Sint-Niklaas gewoond en hoe lang? /

Waar is uw moeder opgegroeid? Sint-Niklaas

Waar is uw vader opgegroeid? Sint-Niklaas

Onderwijs moeder: lagere school

Onderwijs vader: lagere school

Beroep moeder: arbeidster

Beroep vader: arbeider

Eigen beroep/opleiding: politieagent

Indien u werkt, pendelt u? /

Woont uw vriendengroep hoofdzakelijk in Sint-Niklaas of elders, en waar? Sint-Niklaas

Som een aantal van uw interesses op: volleybal, televisie kijken

Datum vragenlijst: 14/11/2009

D. Mannen, 60+, hoogopgeleid

10. Hubert Hermans

Geboortedatum: 13/10/1945

Sekse: Man

Waar bent u opgegroeid? Sint-Niklaas

Hebt u ergens anders dan in Sint-Niklaas gewoond en hoe lang? /

Waar is uw moeder opgegroeid? Sint-Niklaas

Waar is uw vader opgegroeid? Sint-Niklaas

Onderwijs moeder: lagere school

Onderwijs vader: lagere school

Beroep moeder: huisvrouw

Beroep vader: ambtenaar

Eigen beroep/opleiding: ambtenaar

Indien u werkt, pendelt u? /

Woont uw vriendengroep hoofdzakelijk in Sint-Niklaas of elders, en waar? Sint-Niklaas

Som een aantal van uw interesses op: tuinieren

Datum vragenlijst: 20/11/09

11. Wilfried Van Geert

Geboortedatum: 02/10/1948

Sekse: man

Waar bent u opgegroeid? Sint-Niklaas

Hebt u ergens anders dan in Sint-Niklaas gewoond en hoe lang? /

Waar is uw moeder opgegroeid? Aalst

Waar is uw vader opgegroeid? Aalst

Onderwijs moeder: lager secundair onderwijs

Onderwijs vader: lager secundair onderwijs

Beroep moeder: huisvrouw

Beroep vader: stationchef

Eigen beroep/opleiding: industrieel ingenieur

Indien u werkt, pendelt u? /

Woont uw vriendengroep hoofdzakelijk in Sint-Niklaas of elders, en waar? Sint-Niklaas

Som een aantal van uw interesses op: wielrennen

Datum vragenlijst: 26/02/2010

12. Louis Cockelbergh

Geboortedatum: 31/12/1923

Sekse: man

Waar bent u opgegroeid? Sint-Niklaas

Hebt u ergens anders dan in Sint-Niklaas gewoond en hoe lang? Vier jaar in Engeland

Waar is uw moeder opgegroeid? Sint-Niklaas

Waar is uw vader opgegroeid? Sint-Niklaas

Onderwijs moeder: lagere school

Onderwijs vader: lagere school

Beroep moeder: huisvrouw

Beroep vader: arbeider

Eigen beroep/opleiding: Ambtenaar

Indien u werkt, pendelt u? /

Woont uw vriendengroep hoofdzakelijk in Sint-Niklaas of elders, en waar? Sint-Niklaas

Som een aantal van uw interesses op: Wielrennen, televisie kijken, geschiedenis

Datum vragenlijst: 08/02/2010

E. Vrouwen, 35-60, laagopgeleid

13. Ingrid Vaerendonck

Geboortedatum: 07/01/1956

Sekse: vrouw

Waar bent u opgegroeid? In Sint-Niklaas

Hebt u ergens anders dan in Sint-Niklaas gewoond en hoe lang? /

Waar is uw moeder opgegroeid? Sinaai

Waar is uw vader opgegroeid? Sint-Niklaas

Onderwijs moeder: lager middelbaar tot veertien jaar

Onderwijs vader: lager onderwijs tot twaalf jaar

Beroep moeder: arbeidster

Beroep vader: arbeider

Eigen beroep/opleiding: lager middelbaar

Indien u werkt, pendelt u? /

Woont uw vriendengroep hoofdzakelijk in Sint-Niklaas of elders, en waar? Sint-Niklaas

Som een aantal van uw interesses op: fietsen, wandelen

Datum vragenlijst: 09/02/2010

14. Rita Robyn

Geboortedatum: 05/03/1951

Sekse: vrouw

Waar bent u opgegroeid? In Sint-Niklaas

Hebt u ergens anders dan in Sint-Niklaas gewoond en hoe lang? Neen

Waar is uw moeder opgegroeid? In Sint-Niklaas

Waar is uw vader opgegroeid? In Sint-Niklaas

Onderwijs moeder: lagere school

Onderwijs vader: lager secundair onderwijs, A3

Beroep moeder: huisvrouw

Beroep vader: metaalbewerker

Eigen beroep/opleiding: winkelbediende

Indien u werkt, pendelt u? Neen

Woont uw vriendengroep hoofdzakelijk in Sint-Niklaas of elders, en waar? In Sint-Niklaas

Som een aantal van uw interesses op: reizen, gidsen

Datum vragenlijst: 17/02/2010

15. Marina van riet

Geboortedatum: 16/09/1959

Sekse: vrouw

Waar bent u opgegroeid? Sint-Niklaas

Hebt u ergens anders dan in Sint-Niklaas gewoond en hoe lang? /

Waar is uw moeder opgegroeid? Sint-Niklaas

Waar is uw vader opgegroeid? Sint-Niklaas

Onderwijs moeder: lagere school

Onderwijs vader: lagere school

Beroep moeder: huisvrouw

Beroep vader: arbeider

Eigen beroep/opleiding: naaister

Indien u werkt, pendelt u? /

Woont uw vriendengroep hoofdzakelijk in Sint-Niklaas of elders, en waar? Sint-Niklaas

Som een aantal van uw interesses op: lopen, mode

Datum vragenlijst: 03/03/2010

F. Vrouwen, 35-60, hoogopgeleid

16. Kathleen Cockelbergh

Geboortedatum: 04/028/1967

Sekse: vrouw

Waar bent u opgegroeid? Sint-Niklaas

Hebt u ergens anders dan in Sint-Niklaas gewoond en hoe lang? Neen

Waar is uw moeder opgegroeid? Sint-Niklaas

Waar is uw vader opgegroeid? Sint-Niklaas

Onderwijs moeder: lager middelbaar

Onderwijs vader: lager

Beroep moeder: huisvrouw

Beroep vader: ambtenaar

Eigen beroep/opleiding: ergotherapie/regentaat Engels en geschiedenis

Indien u werkt, pendelt u? neen

Woont uw vriendengroep hoofdzakelijk in Sint-Niklaas of elders, en waar? Sint-Niklaas

Som een aantal van uw interesses op: lezen, poëzie, toneel, film

17. Sandra Cockelbergh
Geboortedatum: 26/05/1963

Sekse: vrouw

Waar bent u opgegroeid? Sint-Niklaas

Hebt u ergens anders dan in Sint-Niklaas gewoond en hoe lang? Neen

Waar is uw moeder opgegroeid? Sint-Niklaas

Waar is uw vader opgegroeid? Sint-Niklaas

Onderwijs moeder: lager middelbaar

Onderwijs vader: lager onderwijs

Beroep moeder: huisvrouw

Beroep vader: ambtenaar

Eigen beroep/opleiding: onderwijzeres

Indien u werkt, pendelt u? Neen

Woont uw vriendengroep hoofdzakelijk in Sint-Niklaas of elders, en waar? Sint-Niklaas

Som een aantal van uw interesses op: lezen, film, dans

18. Brigitte Van Puymbroeck

Geboortedatum: 16/09/1960

Sekse: vrouw

Waar bent u opgegroeid? In Sint-Niklaas

Hebt u ergens anders dan in Sint-Niklaas gewoond en hoe lang? Neen

Waar is uw moeder opgegroeid? In Sint-Niklaas

Waar is uw vader opgegroeid? In Sint-Gillis-Waas

Onderwijs moeder: lager middelbaar

Onderwijs vader: hoger onderwijs

Beroep moeder: huisvrouw

Beroep vader: kaai expediteur

Eigen beroep/opleiding: Zelfstandig verpleegster

Indien u werkt, pendelt u? Neen

Woont uw vriendengroep hoofdzakelijk in Sint-Niklaas of elders, en waar? In Sint-Niklaas

Som een aantal van uw interesses op: film, lopen, sporten, wandelen met de hond.

Datum vragenlijst: 19/02/2010

G. Mannen, 35-60, laagopgeleid

19. Paul Robyn

Geboortedatum:

Sekse: Man

Waar bent u opgegroeid? Sint-Niklaas

Hebt u ergens anders dan in Sint-Niklaas gewoond en hoe lang? /

Waar is uw moeder opgegroeid? Sint-Niklaas

Waar is uw vader opgegroeid? Sint-Niklaas

Onderwijs moeder: lager onderwijs

Onderwijs vader: lager middelbaar + A3 opleiding

Beroep moeder: huisvrouw

Beroep vader: metaalbewerker

Eigen beroep/opleiding: arbeider/lager middelbaar

Indien u werkt, pendelt u? /

Woont uw vriendengroep hoofdzakelijk in Sint-Niklaas of elders, en waar? Sint-Niklaas

Som een aantal van uw interesses op: lezen, tv kijken

Datum vragenlijst: 17/11/09

20. Luc Van Den Berghe

Geboortedatum: 29/07/1962

Sekse: man

Waar bent u opgegroeid? Sint-Niklaas

Hebt u ergens anders dan in Sint-Niklaas gewoond en hoe lang? Neen

Waar is uw moeder opgegroeid? Sint-Niklaas

Waar is uw vader opgegroeid? Sint-Niklaas

Onderwijs moeder: lager onderwijs

Onderwijs vader: lager onderwijs

Beroep moeder: huisvrouw

Beroep vader: arbeider

Eigen beroep/opleiding: schrijnwerker / bijscholing tot praktijkleraar schrijnwerkerij

Indien u werkt, pendelt u? Neen

Woont uw vriendengroep hoofdzakelijk in Sint-Niklaas of elders, en waar? Sint-Niklaas

Som een aantal van uw interesses op: lopen, skiën, volleybal, fietsen

Datum vragenlijst: 06/02/2010

21. Wilfried Vercauteren

Geboortedatum: 5/10/1952

Sekse: man

Waar bent u opgegroeid? Sint-Niklaas

Hebt u ergens anders dan in Sint-Niklaas gewoond en hoe lang? Neen

Waar is uw moeder opgegroeid? Sint-Niklaas

Waar is uw vader opgegroeid? Haasdonk

Onderwijs moeder: lager onderwijs tot veertien jaar

Onderwijs vader: lager onderwijs tot veertien jaar

Beroep moeder: huisvrouw

Beroep vader: arbeider

Eigen beroep/opleiding: lager middelbaar

Indien u werkt, pendelt u? Neen

Woont uw vriendengroep hoofdzakelijk in Sint-Niklaas of elders, en waar? Sint-Niklaas

Som een aantal van uw interesses op: fietsen, kruiswoordraadsel, wandelen

Datum vragenlijst: 09/02/2010

H. Mannen, 35-60, hoogopgeleid

22. Marc Robyn

Geboortedatum: 02/10/1953

Sekse: man

Waar bent u opgegroeid? In Sint-Niklaas

Hebt u ergens anders dan in Sint-Niklaas gewoond en hoe lang? Neen

Waar is uw moeder opgegroeid? In Sint-Niklaas

Waar is uw vader opgegroeid? In Sint-Niklaas

Onderwijs moeder: lagere school

Onderwijs vader: lager middelbaar

Beroep moeder: huisvrouw

Beroep vader: metaalbewerker

Eigen beroep/opleiding: ambtenaar

Indien u werkt, pendelt u? Neen

Woont uw vriendengroep hoofdzakelijk in Sint-Niklaas of elders, en waar? In Sint-Niklaas

Som een aantal van uw interesses op: lezen, viool spelen, klassieke muziek, documentaires, wandelen, reizen, tuinieren

Datum vragenlijst: 10/01/2010

23. Marc De Gendt

Geboortedatum: 26/11/1962

Sekse: man

Waar bent u opgegroeid? In Sint-Niklaas

Hebt u ergens anders dan in Sint-Niklaas gewoond en hoe lang? Neen

Waar is uw moeder opgegroeid? In Sint-Niklaas

Waar is uw vader opgegroeid? In Sint-Niklaas

Onderwijs moeder: lager secundair onderwijs

Onderwijs vader: hogeschool

Beroep moeder: huisvrouw

Beroep vader: vakbondssecretaris

Eigen beroep/opleiding: vakbondssecretaris

Indien u werkt, pendelt u? Neen

Woont uw vriendengroep hoofdzakelijk in Sint-Niklaas of elders, en waar? In Sint-Niklaas

Som een aantal van uw interesses op: lezen, muziek, film

Datum vragenlijst: 7/02/2010

24. Jean-Paul D'hondt

Geboortedatum: 25/06/1957

Sekse: man

Waar bent u opgegroeid? In Sint-Niklaas

Hebt u ergens anders dan in Sint-Niklaas gewoond en hoe lang? Neen

Waar is uw moeder opgegroeid? In Sint-Niklaas

Waar is uw vader opgegroeid? In Sint-Niklaas

Onderwijs moeder: lager middelbaar

Onderwijs vader: lager middelbaar

Beroep moeder: huisvrouw

Beroep vader: diamantbewerker

Eigen beroep/opleiding: tandarts

Indien u werkt, pendelt u? Neen

Woont uw vriendengroep hoofdzakelijk in Sint-Niklaas of elders, en waar? In Sint-Niklaas

Som een aantal van uw interesses op: duiken, reizen, muziek, lezen, snowboarden, skiën

Datum vragenlijst: 20/02/2010

I. Vrouwen, 20-35, laagopgeleid

25. Nele Robyn

Geboortedatum: 25/04/1985

Sekse: vrouw

Waar bent u opgegroeid? Sint-Niklaas

Hebt u ergens anders dan in Sint-Niklaas gewoond en hoe lang? /

Waar is uw moeder opgegroeid? Sint-Niklaas

Waar is uw vader opgegroeid? Sint-Niklaas

Onderwijs moeder: lager onderwijs

Onderwijs vader: lager middelbaar

Beroep moeder: huisvrouw

Beroep vader: arbeider

Eigen beroep/opleiding: bediende

Indien u werkt, pendelt u? /

Woont uw vriendengroep hoofdzakelijk in Sint-Niklaas of elders, en waar? Sint-Niklaas

Som een aantal van uw interesses op: winkelen, uitgaan, film

Datum vragenlijst: 01/03/2010

26. Sari Wymeersch

Geboortedatum:26/07/1990

Sekse: vrouw

Waar bent u opgegroeid? Sint-Niklaas

Hebt u ergens anders dan in Sint-Niklaas gewoond en hoe lang? /

Waar is uw moeder opgegroeid? Sint-Niklaas

Waar is uw vader opgegroeid? Sint-Niklaas

Onderwijs moeder: hoger secundair onderwijs

Onderwijs vader: handel

Beroep moeder: bediende

Beroep vader: bediende

Eigen beroep/opleiding: verkoop

Indien u werkt, pendelt u? /

Woont uw vriendengroep hoofdzakelijk in Sint-Niklaas of elders, en waar? Sint-Niklaas

Som een aantal van uw interesses op: uitgaan, winkelen, honden, muziek

Datum vragenlijst: 12/03/2010

27. Jessy Walckiers

Geboortedatum: 20/12/2010

Sekse: vrouw

Waar bent u opgegroeid? Sint-Niklaas

Hebt u ergens anders dan in Sint-Niklaas gewoond en hoe lang? Vier jaar in Beveren en Lokeren

Waar is uw moeder opgegroeid? Rupelmonde

Waar is uw vader opgegroeid? Sint-Niklaas

Onderwijs moeder: lager secundair onderwijs

Onderwijs vader: beroeps secundair onderwijs: bakker

Beroep moeder: arbeidster

Beroep vader: bakker

Eigen beroep/opleiding: winkelbeer, etalage, verkoop

Indien u werkt, pendelt u? /

Woont uw vriendengroep hoofdzakelijk in Sint-Niklaas of elders, en waar? Sint-Niklaas

Som een aantal van uw interesses op: winkelen, bioscoop, uitgaan

Datum vragenlijst: 12/03/2010

J. Vrouwen, 20-35, hoogopgeleid

28. Sanne De Cock

Geboortedatum: 21/12/1988

Sekse: vrouw

Waar bent u opgegroeid? Sint-Niklaas

Hebt u ergens anders dan in Sint-Niklaas gewoond en hoe lang? /

Waar is uw moeder opgegroeid? Waasmunster

Waar is uw vader opgegroeid? Sint-Niklaas

Onderwijs moeder: hogeschool

Onderwijs vader: hogeschool

Beroep moeder: muzikleerkracht

Beroep vader: muzikleerkracht

Eigen beroep/opleiding: geneeskunde 1e master

Indien u werkt, pendelt u? /

Woont uw vriendengroep hoofdzakelijk in Sint-Niklaas of elders, en waar? ja

Som een aantal van uw interesses op: muziek (gitaar spelen), scouts, lezen

29. Aline De Keyser

Geboortedatum: 28/08/1989

Sekse: vrouw

Waar bent u opgegroeid? In Sint-Niklaas

Hebt u ergens anders dan in Sint-Niklaas gewoond en hoe lang? Neen

Waar is uw moeder opgegroeid? In Sint-Niklaas

Waar is uw vader opgegroeid? In Sint-Niklaas

Onderwijs moeder: hogeschool: verpleging

Onderwijs vader: universiteit: geneeskunde, specialisatie: internist

Beroep moeder: bediende aankoopdienst Belgisch leger

Beroep vader: internist

Eigen beroep/opleiding: geneeskunde, 2de bachelor

Indien u werkt, pendelt u? /

Woont uw vriendengroep hoofdzakelijk in Sint-Niklaas of elders, en waar? In Sint-Niklaas

Som een aantal van uw interesses op: scouts, ballet, lezen

Datum vragenlijst: 3/02/2010

30. Nele Aps

Geboortedatum: 22/07/1988

Sekse: vrouw

Waar bent u opgegroeid? Sint-Niklaas

Hebt u ergens anders dan in Sint-Niklaas gewoond en hoe lang? nee

Waar is uw moeder opgegroeid? Sint-Niklaas

Waar is uw vader opgegroeid? Sint-Niklaas

Onderwijs moeder: Beroeps, middelbaar afgemaakt

Onderwijs vader: technische, middelbaar niet afgemaakt

Beroep moeder: kuisvrouw

Beroep vader: veiligheidsagent kerncentrale Doel

Eigen beroep/opleiding: schakelprogramma tot master in de vroedkunde en verpleegkunde

Indien u werkt, pendelt u? /

Woont uw vriendengroep hoofdzakelijk in Sint-Niklaas of elders, en waar? Sint-niklaas

Som een aantal van uw interesses op: scouts, muziek luisteren, een goed boek lezen, fuiven

Datum vragenlijst: 12/2/2010

K. Mannen, 20-35, laagopgeleid

31. Jelle Robyn

Geboortedatum: 31/08/1989

Sekse: man

Waar bent u opgegroeid? Sint-Niklaas

Hebt u ergens anders dan in Sint-Niklaas gewoond en hoe lang? /

Waar is uw moeder opgegroeid? Sint-Niklaas

Waar is uw vader opgegroeid? Sint-Niklaas

Onderwijs moeder: lager onderwijs

Onderwijs vader: lager middelbaar

Beroep moeder: huisvrouw

Beroep vader: arbeider

Eigen beroep/opleiding: beroeps secundair onderwijs

Indien u werkt, pendelt u? /

Woont uw vriendengroep hoofdzakelijk in Sint-Niklaas of elders, en waar? Sint-Niklaas

Som een aantal van uw interesses op: bakken, muziek, motors

Datum vragenlijst: 03/03/2010

32. Matthias Van Boven

Geboortedatum: 7/05/1989

Sekse: man

Waar bent u opgegroeid? Sint-Niklaas

Hebt u ergens anders dan in Sint-Niklaas gewoond en hoe lang? /

Waar is uw moeder opgegroeid? Sint-Niklaas

Waar is uw vader opgegroeid? Sint-Niklaas

Onderwijs moeder: lager beroeps secundair onderwijs

Onderwijs vader: lager secundair onderwijs

Beroep moeder: naaister

Beroep vader: arbeider

Eigen beroep/opleiding: beroeps secundair onderwijs

Indien u werkt, pendelt u? /

Woont uw vriendengroep hoofdzakelijk in Sint-Niklaas of elders, en waar? Sint-Niklaas

Som een aantal van uw interesses op: webdesign, uitgaan, winkelen

Datum vragenlijst: 12/03/2010

33. Bart de Stobbeleir

Geboortedatum: 06/04/1984

Sekse: man

Waar bent u opgegroeid? Sint-Niklaas

Hebt u ergens anders dan in Sint-Niklaas gewoond en hoe lang? /

Waar is uw moeder opgegroeid? Sint-Niklaas

Waar is uw vader opgegroeid? Sint-Niklaas

Onderwijs moeder: lager secundair onderwijs

Onderwijs vader: beroeps secundair onderwijs

Beroep moeder: huisvrouw

Beroep vader: elektricien

Eigen beroep/opleiding: technisch tekenaar

Indien u werkt, pendelt u? /

Woont uw vriendengroep hoofdzakelijk in Sint-Niklaas of elders, en waar? Sint-Niklaas

Som een aantal van uw interesses op: lezen, koken, tekenen

Datum vragenlijst: 02/03/2010

L. Mannen, 20-35, hoogopgeleid

34. Joris Robyn

Geboortedatum: 23/08/1983

Sekse: man

Waar bent u opgegroeid? In Sint-Niklaas

Hebt u ergens anders dan in Sint-Niklaas gewoond en hoe lang? Nu, een jaar in Gent

Waar is uw moeder opgegroeid? In Sint-Niklaas

Waar is uw vader opgegroeid? In Sint-Niklaas

Onderwijs moeder: Algemeen secundair onderwijs

Onderwijs vader: Lager middelbaar + bijscholing

Beroep moeder: ambtenaar

Beroep vader: ambtenaar

Eigen beroep/opleiding: biochemie + doctoraat biochemie bij Instituut voor Land- en Veeveelt

Indien u werkt, pendelt u? Van Gent naar Melle

**Woont uw vriendengroep hoofdzakelijk in Sint-Niklaas of elders, en waar?
Hoofdzakelijk in Sint-Niklaas, een paar vrienden in Gent**

Som een aantal van uw interesses op: Klimmen, lezen, cultfilms, musea, geschiedenis, natuur

Datum vragenlijst: 25/01/2010

35. Bart Verelst

Geboortedatum: 17/11/1987

Sekse: man

Waar bent u opgegroeid? Sint-Niklaas

Hebt u ergens anders dan in Sint-Niklaas gewoond en hoe lang? /

Waar is uw moeder opgegroeid? Sint-Niklaas

Waar is uw vader opgegroeid? Heist-op-den-Berg en Ninove

Onderwijs moeder: ASO

Onderwijs vader: ASO

Beroep moeder: Bediende

Beroep vader: Programmeur

Eigen beroep/opleiding: Criminoloog

Indien u werkt, pendelt u? Nee

Woont uw vriendengroep hoofdzakelijk in Sint-Niklaas of elders, en waar? Sint-Niklaas

Som een aantal van uw interesses op: Scouts, uitgaan

Datum vragenlijst: 13/2/2010

36. Benoît Koslowski

Geboortedatum: 09/12/1984

Sekse: Man

Waar bent u opgegroeid? Sint-Niklaas

Hebt u ergens anders dan in Sint-Niklaas gewoond en hoe lang? 1 jaar, Nancy (Frankrijk)

Waar is uw moeder opgegroeid? Sint-Niklaas

Waar is uw vader opgegroeid? Roermond en Sint-Niklaas

Onderwijs moeder: Algemeen secundair onderwijs

Onderwijs vader: Universiteit

Beroep moeder: meewerkende echtgenote

Beroep vader: advocaat

Eigen beroep/opleiding: jurist bij de FOD economie

Indien u werkt, pendelt u? Ja, naar Brussel

**Woont uw vriendengroep hoofdzakelijk in Sint-Niklaas of elders, en waar?
Hoofdzakelijk in Sint-Niklaas**

Som een aantal van uw interesses op: Fietsen, terrasjes, concerten, bloemschikken.

2. Vragenlijst

Morfologie

1. Diminutiefvormen

Wat is de verkleinvorm van de volgende woorden?

Een moeder en haar ...

Man: Kijk, daar staat een klein ...

Meisje

2. Meervoudsvormen

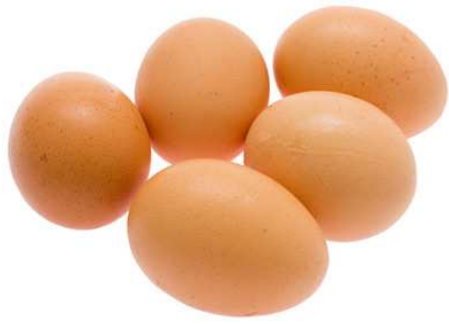
Wat is het meervoud van de volgende afbeeldingen?

Een liter → Twee ...

Een meter → Twee...

Een kilo → Twee...

3. Werkwoordsvervoeging

3.1. Geef de voltooid tegenwoordige tijd en de onvoltooid verleden tijd van:

- Beginnen: Ik deze morgen aan een taak

Ik gisteren aan een taak.

- Bakken: Ik deze morgen een taart

Ik deze morgen een taart.

- Binden: ... hij de bloemen samen?

Ik ... het koord

- Brengen: Ik ... deze morgen de krant

Ik ... deze morgen de krant.

- Hangen: Ik ... deze morgen mijn jas aan de kapstok ...

Ik deze morgen mijn jas aan de kapstok.

3.2. Vul aan voor het werkwoord doen + het:

- Tegenwoordige tijd

Ik

Jij/gij

Hij/zij

Wij

Jullie/Gulder

Zij/zulder

- Verleden tijd

Ik

Jij/gij

Hij/zij

Wij

Jullie

Zij

3.3. De gebiedende wijs:

Beveel iemand om hier te komen

Beveel iemand om te zwijgen

3.4. Vul aan voor het werkwoord zouden:

-We ... die put kunnen vullen op een uur.

-Vul aan voor het werkwoord duwen:

- Tegenwoordige tijd

Ik Jij/gij

Hij/zij

Wij

Jullie

Zij

4. Verbuiging adjectieven

- Nieuw/ nieuwer/ nieuwst →/.....
- Wijd/wijder →/.....
- Moe/moe-er →/.....
- Kwaad/kwader →/.....

Syntaxis

1. Subjectsverdubbeling

- Ik wil dat wel doen.
- Wil jij dat doen?
- Willen jullie?
- Ik doe dat wel.
- Doe jij?

2. Toevoeging van dat-element aan woorden die een bijzin inleiden

Geef een antwoord op de volgende vragen.

Voorbeeld: Hoe gaat het met hem? → Ik weet niet hoe dan't met hem gaat.

- Wanneer komt hij?
- Van waar is hij?

3. Combinatie van de voornaamwoorden *die* en *da*

Maak de zin verwijzend.

Voorbeeld: De vrouw fietst → Er is een vrouw die dat fietst.

- Er komt een man
- De poort gaat niet meer toe

4. Dubbele negatie

Zet de volgende zinnen om in een ontkenning:

- Hij heeft veel mensen gezien
- Hij heeft al veel afgezien
- Hij heeft veel geld gekregen

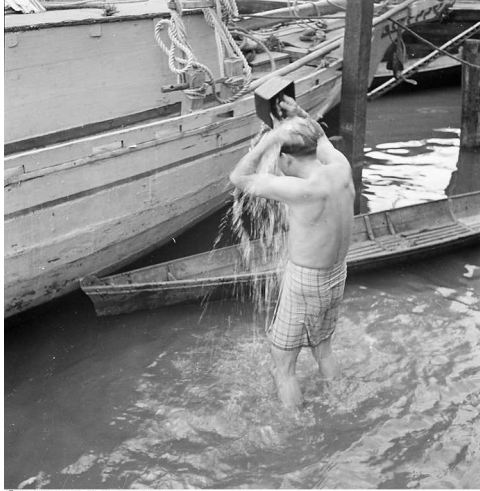
5. Gaan of wezen/weesten

Je broer is net naar binnen gekomen en naar boven gegaan. Iemand vraagt waar hij geweest is en wat hij gedaan heeft.

- hij is gaan vissen
- hij is gaan wandelen

6. De afwezigheid van het reflexieve voornaamwoord *zich*

Een man is zich aan het wassen → hij wast

© Cas Oudhuijs / rifa, coll. Nederlands filomuseum

7. Combinatie adjectief + substantief

- Braaf: het kind.
- Schoon: een ... vrouw.
- Oud: nen vent.

8. Buigingswoorden vóór naamwoord (bezittelijke voornaamwoorden, lidwoorden)

- Een vrouw heeft een man, dan is dat: Man.
- Jullie hebben een knecht, dan is dat knecht.
- Wij hebben een geit, dan is dat geit.
- Dat is jouw hond, dus dat is
- Kijk, daar staat Man
- Kijk, daar staat ... ou man
- Kijk, daar staat ... vrouw
- Kijk, daar staat ... kind

Fonologie

1. De uitspraak van oo als oeë

Er zit een ... in de stof.

Niet klein, maar ...

2. Een meer gesloten uitspraak van de korte e

Britten spreken

Britten wonen in

3. oude a → e vóór r+m

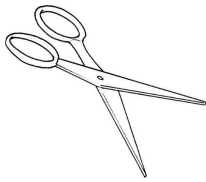
Wanneer het 25° graden is, is het

4. oude a → e vóór -rt/rd

5. De uitspraak van de standaardtalige aa als (j)èè

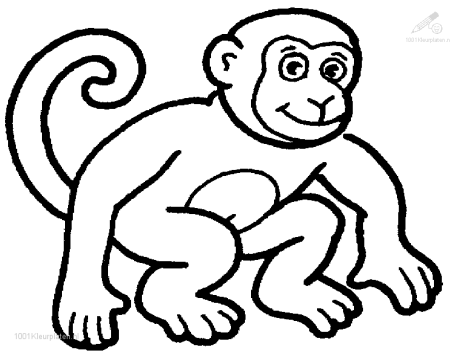

6. Uitspraak van de korte a

7. Uitspraak van de lange a

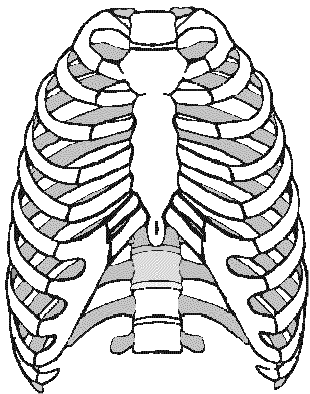

8. De dialectische *ieë*

Honderd jaar is een ...

9. Uitspraak van de standaardtalige *i* als *e*

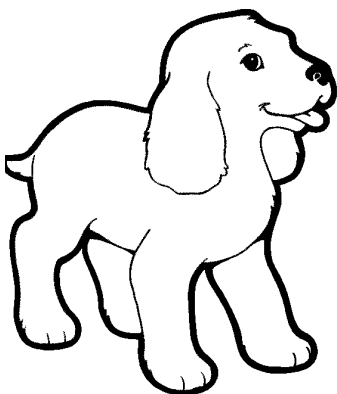

10. Uitspraak van de standaardtalige *oo* als *eu*

Iets kan, dus iets is→

11. Velarisering van de *n*

Wat doen kachels? →

12. Toevoeging van *k* aan het wordeinde

Niet kort maar

13. Deletie van de intervocalische *-j-* en *-w-*

Wat doen deze mensen? → Ze ... een huis.

Wat doen tolleren?

14. Metathesis *sp* → *ps*

15. Insetie van de r

Lexicon

1. Benoem de volgende prentjes

Geen kersen, maar ...

Een sullige, maar goedgehartige persoon is een ...

Tabellen

1. Morfologie

1.1. Diminutiefvormen

Kind

- Frequentie

		Kindje			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Kindje	8	22,2	22,2	22,2
	Kinneke	28	77,8	77,8	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Kindje * Gender

Crosstab

Count

		Kindje		Total
		Kindje	Kinneke	
Gender	Vrouw	5	13	18
	Man	3	15	18
Total		8	28	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Kindje * Opleiding

Crosstab

Count

		Kindje		Total
		Kindje	Kinneke	
Opleiding	Laagopgeleid	2	16	18
	Hoogopgeleid	6	12	18
Total		8	28	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Kindje * Leeftijd

Crosstab

Count

		Kindje		Total
		Kindje	Kinneke	
Leeftijd	Oud	0	12	12
	Midden	3	9	12
	Jong	5	7	12
Total		8	28	36

Chi-Kwadraat: $0,05 > p > 0,01$

Dochter
- **Frequentie**

		Dochtertje			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Dochtertje	13	36,1	36,1	36,1
	Dochterken	23	63,9	63,9	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- **Sociale variabelen**
Dochtertje * Gender

Crosstab

Count

		Dochtertje		Total
		Dochtertje	Dochterken	
Gender	Vrouw	7	11	18
	Man	6	12	18
Total		13	23	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Dochtertje * Opleiding

Crosstab

Count

		Dochtertje		Total
		Dochtertje	Dochterken	
Opleiding	Laagopgeleid	6	12	18
	Hoogopgeleid	7	11	18
Total		13	23	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Dochtertje * Leeftijd

Crosstab

Count

		Dochtertje		Total
		Dochtertje	Dochterken	
Leeftijd	Oud	0	12	12
	Midden	3	9	12
	Jong	10	2	12
Total		13	23	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Huis

- Frequentie

		Huisje			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Huisje	14	38,9	38,9	38,9
	Huizeken	22	61,1	61,1	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Huisje

Crosstab

Count

		Huisje		Total
		Huisje	Huizeken	
Gender	Vrouw	8	10	18
	Man	6	12	18
Total		14	22	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Huisje

Crosstab

Count

		Huisje		Total
		Huisje	Huizeken	
Opleiding	Laagopgeleid	4	14	18
	Hoogopgeleid	10	8	18
Total		14	22	36

Chi-Kwadraat: $0,05 > p > 0,01$

Leeftijd * Huisje

Crosstab

Count

		Huisje		Total
		Huisje	Huizeken	
Leeftijd	Oud	1	11	12
	Midden	4	8	12
	Jong	9	3	12
Total		14	22	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Boom

- Frequentie

		Boompje			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Boompje	8	22,2	22,2	22,2
	Boemken	21	58,3	58,3	80,6
	Boomke	7	19,4	19,4	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Boom

Crosstab

Count

		Boompje			Total
		Boompje	Boemken	Boomke	
Gender	Vrouw	5	10	3	18
	Man	3	11	4	18
Total		8	21	7	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Boom

Crosstab

Count

		Boompje			Total
		Boompje	Boemken	Boomke	
Opleiding	Laagopgeleid	1	12	5	18
	Hoogopgeleid	7	9	2	18
Total		8	21	7	36

Chi-Kwadraat: $0,05 > p > 0,01$

Leeftijd * Boom

Crosstab

Count

		Boompje			Total
		Boompje	Boemken	Boomke	
Leeftijd	Oud	0	12	0	12
	Midden	3	9	0	12
	Jong	5	0	7	12
Total		8	21	7	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Tang

- Frequentie

Tangetje

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Tangetje	1	2,8	2,8	2,8
	Tangskén	35	97,2	97,2	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Tang

Crosstab

Count

		Tangetje		Total
		Tangetje	Tangskén	
Gender	Vrouw	0	18	18
	Man	1	17	18
Total		1	35	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Tang

Crosstab

Count

		Tangetje		Total
		Tangetje	Tangskén	
Opleiding	Laagopgeleid	0	18	18
	Hoogopgeleid	1	17	18
Total		1	35	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Leeftijd * Tang

Crosstab

Count

		Tangetje		Total
		Tangetje	Tangsken	
Leeftijd	Oud	0	12	12
	Midden	0	12	12
	Jong	1	11	12
Total		1	35	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Man

- Frequentie

Mannetje

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Manneken	36	100,0	100,0	100,0

- Sociale variabelen

Gender * Man, Opleiding * Man, Leeftijd * Man

Crosstab

Count

		Mannetje	Total
		Manneken	
Gender	Vrouw	18	18
	Man	18	18
Total		36	36

Chi-Square Tests

	Value
Pearson Chi-Square	. ^a
N of Valid Cases	36

a. No statistics are computed because Mannetje is a constant.

Meisje

- Frequentie

		Meisje			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Meisje	3	8,3	8,3	8,3
	Meisken	33	91,7	91,7	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Meisje

Crosstab

Count

		Meisje		Total
		Meisje	Meisken	
Gender	Vrouw	2	16	18
	Man	1	17	18
Total		3	33	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Meisje

Crosstab

Count

		Meisje		Total
		Meisje	Meisken	
Opleiding	Laagopgeleid	0	18	18
	Hoogopgeleid	3	15	18
Total		3	33	36

Chi-Kwadraat: $0,10 > p > 0,05$

Leeftijd * Meisje

Crosstab

Count

		Meisje		Total
		Meisje	Meisken	
Leeftijd	Oud	0	12	12
	Midden	2	10	12
	Jong	1	11	12
Total		3	33	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

1.2. Meervoudsvormen

Liter

- Frequentie

		Liter			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Liter	11	30,6	30,6	30,6
	Liters	25	69,4	69,4	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Liter

Crosstab

Count

		Liter		Total
		Liter	Liters	
Gender	Vrouw	5	13	18
	Man	6	12	18
Total		11	25	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Liter

Crosstab

Count

		Liter		Total
		Liter	Liters	
Opleiding	Laagopgeleid	1	17	18
	Hoogopgeleid	10	8	18
Total		11	25	36

Chi-Kwadraat: $p = 0,001$

Leeftijd * Liter

Crosstab

Count

		Liter		Total
		Liter	Liters	
Leeftijd	Oud	2	10	12
	Midden	2	10	12
	Jong	7	5	12
Total		11	25	36

Chi-Kwadraat: $0,05 > p > 0,01$

Meter

- Frequentie

		Meter			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Meter	12	33,3	33,3	33,3
	Meters	24	66,7	66,7	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Meter

Crosstab

Count

		Meter		Total
		Meter	Meters	
Gender	Vrouw	5	13	18
	Man	7	11	18
Total		12	24	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Meter

Crosstab

Count

		Meter		Total
		Meter	Meters	
Opleiding	Laagopgeleid	1	17	18
	Hoogopgeleid	11	7	18
Total		12	24	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Leeftijd * Meter

Crosstab

Count

		Meter		Total
		Meter	Meters	
Leeftijd	Oud	2	10	12
	Midden	3	9	12
	Jong	7	5	12
Total		12	24	36

Chi-Kwadraat: 0,10 > p > 0,05

Kilo

- Frequentie

		Kilo			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Kilo	12	33,3	33,3	33,3
	Kilo's	24	66,7	66,7	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Kilo

Crosstab

Count

		Kilo		Total
		Kilo	Kilo's	
Gender	Vrouw	5	13	18
	Man	7	11	18
Total		12	24	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Kilo

Crosstab

Count

		Kilo		Total
		Kilo	Kilo's	
Opleiding	Laagopgeleid	1	17	18
	Hoogopgeleid	11	7	18
Total		12	24	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Leeftijd * Kilo

Crosstab

Count

		Kilo		Total
		Kilo	Kilo's	
Leeftijd	Oud	2	10	12
	Midden	3	9	12
	Jong	7	5	12
Total		12	24	36

Chi-Kwadraat: $0,10 > p > 0,05$

Arm

- Frequentie

		Armen			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Armen	25	69,4	69,4	69,4
	Eiremen	11	30,6	30,6	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Arm

Crosstab

Count

		Armen		Total
		Armen	Eiremen	
Gender	Vrouw	13	5	18
	Man	12	6	18
Total		25	11	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Arm

Crosstab

Count

		Armen		Total
		Armen	Eiremen	
Opleiding	Laagopgeleid	11	7	18
	Hoogopgeleid	14	4	18
Total		25	11	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Leeftijd * Arm

Crosstab

Count

		Armen		Total
		Armen	Eiremen	
Leeftijd	Oud	3	9	12
	Midden	10	2	12
	Jong	12	0	12
Total		25	11	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Appel

- Frequentie

		Appels			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Appels	22	61,1	61,1	61,1
	Appelen	14	38,9	38,9	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale Variabelen Gender * Appel

Crosstab

Count

		Appels		Total
		Appels	Appelen	
Gender	Vrouw	11	7	18
	Man	11	7	18
Total		22	14	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Appel

Crosstab

Count

		Appels		Total
		Appels	Appelen	
Opleiding	Laagopgeleid	6	12	18
	Hoogopgeleid	16	2	18
Total		22	14	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Leeftijd * Appel

Crosstab

Count

		Appels		Total
		Appels	Appelen	
Leeftijd	Oud	5	7	12
	Midden	8	4	12
	Jong	9	3	12
Total		22	14	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Mossel

- Frequentie

		Mossels			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Mossels	1	2,8	2,8	2,8
	Mosselen	35	97,2	97,2	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Mossels/Mosselen

Crosstab

Count

		Mossels		Total
		Mossels	Mosselen	
Gender	Vrouw	0	18	18
	Man	1	17	18
Total		1	35	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Mossels/Mosselen

Crosstab

Count

		Mossels		Total
		Mossels	Mosselen	
Opleiding	Laagopgeleid	1	17	18
	Hoogopgeleid	0	18	18
Total		1	35	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Leeftijd * Mossels/Mosselen

Crosstab

Count

		Mossels		Total
		Mossels	Mosselen	
Leeftijd	Oud	0	12	12
	Midden	0	12	12
	Jong	1	11	12
Total		1	35	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Wortel

- Frequentie

		Wortels			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Wortels	8	22,2	22,2	22,2
	Wortelen	28	77,8	77,8	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Wortels/Wortelen

Crosstab

Count

		Wortels		Total
		Wortels	Wortelen	
Gender	Vrouw	6	12	18
	Man	2	16	18
Total		8	28	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Wortels/Wortelen

Crosstab

Count

		Wortels		Total
		Wortels	Wortelen	
Opleiding	Laagopgeleid	1	17	18
	Hoogopgeleid	7	11	18
Total		8	28	36

Chi-Kwadraat: $0,05 > p > 0,01$

Leeftijd * Wortels/Wortelen

Crosstab

Count

		Wortels		Total
		Wortels	Wortelen	
Leeftijd	Oud	2	10	12
	Midden	3	9	12
	Jong	3	9	12
Total		8	28	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Ei

- Frequentie

		Eieren			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Eieren	17	47,2	47,2	47,2
	Eiren	19	52,8	52,8	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen Gender * Ei

Crosstab

Count

		Eieren		Total
		Eieren	Eiren	
Gender	Vrouw	9	9	18
	Man	8	10	18
Total		17	19	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Ei

Crosstab

Count

		Eieren		Total
		Eieren	Eiren	
Opleiding	Laagopgeleid	6	12	18
	Hoogopgeleid	11	7	18
Total		17	19	36

Chi-Kwadraat: $0,10 > p > 0,05$

Leeftijd * Ei

Crosstab

Count

		Eieren		Total
		Eieren	Eiren	
Leeftijd	Oud	2	10	12
	Midden	6	6	12
	Jong	9	3	12
Total		17	19	36

Chi-Kwadraat: $0,05 > p > 0,01$

Hemd

- Frequentie

		Hemden			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Hemden	21	58,3	58,3	58,3
	Emdes	15	41,7	41,7	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Hemd

Crosstab

Count

		Hemden		Total
		Hemden	Emdes	
Gender	Vrouw	10	8	18
	Man	11	7	18
Total		21	15	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Hemd

Crosstab

Count

		Hemden		Total
		Hemden	Emdes	
Opleiding	Laagopgeleid	8	10	18
	Hoogopgeleid	13	5	18
Total		21	15	36

Chi-Kwadraat: $0,10 > p > 0,05$

Leeftijd * Hemd

Crosstab

Count

		Hemden		Total
		Hemden	Emdes	
Leeftijd	Oud	1	11	12
	Midden	10	2	12
	Jong	10	2	12
Total		21	15	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Kalf

- Frequentie

		Kalveren			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Kalveren	20	55,6	55,6	55,6
	Kalven/Kalfkes	16	44,4	44,4	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Kalf

Crosstab

Count

		Kalveren		Total
		Kalveren	Kalven/Kalfkes	
Gender	Vrouw	8	10	18
	Man	12	6	18
Total		20	16	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Kalf

Crosstab

Count

		Kalveren		Total
		Kalveren	Kalven/Kalfkes	
Opleiding	Laagopgeleid	8	10	18
	Hoogopgeleid	12	6	18
Total		20	16	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Leeftijd * Kalf

Crosstab

Count

		Kalveren		Total
		Kalveren	Kalven/Kalfkes	
Leeftijd	Oud	2	10	12
	Midden	8	4	12
	Jong	10	2	12
Total		20	16	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

1.3. Werkwoorden

Beginnen

- **Frequentie**

Beginnen

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ben begonnen/Begon	15	41,7	41,7	41,7
	Zin begost/begost	21	58,3	58,3	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- **Sociale variabelen**

Gender * Beginnen

Crosstab

Count

		Beginnen		Total
		Ben begonnen/Begon	Zin begost/begost	
Gender	Vrouw	7	11	18
	Man	8	10	18
Total		15	21	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Beginnen

Crosstab

Count

		Beginnen		Total
		Ben begonnen/Begon	Zin begost/begost	
Opleiding	Laagopgeleid	3	15	18
	Hoogopgeleid	12	6	18
Total		15	21	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Leeftijd * Beginnen

Crosstab

Count

		Beginnen		Total
		Ben begonnen/Begon	Zin begost/begost	
Leeftijd	Oud	2	10	12
	Midden	6	6	12
	Jong	7	5	12
Total		15	21	36

Chi-Kwadraat: $0,10 > p > 0,05$

Bakken

- Frequentie

		Bakken			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Heb gebakken/bakte	29	80,6	80,6	80,6
	Heb gebakken/bakten	7	19,4	19,4	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Bakken

Crosstab

Count

		Bakken		Total
		Heb gebakken/bakte	Heb gebakken/bakten	
Gender	Vrouw	14	4	18
	Man	15	3	18
Total		29	7	36

Chi kwadrat: $p > 0,10$

Opleiding * Bakken

Crosstab

Count

		Bakken		Total
		Heb gebakken/bakte	Heb gebakken/bakten	
Opleiding	Laagopgeleid	12	6	18
	Hoogopgeleid	17	1	18
Total		29	7	36

Chi-Kwadrat: $0,05 > p > 0,01$

Leeftijd * Bakken

Crosstab

Count

		Bakken		Total
		Heb gebakken/bakte	Heb gebakken/bakten	
Leeftijd	Oud	5	7	12
	Midden	12	0	12
	Jong	12	0	12
Total		29	7	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Binden

- Frequentie

		Binden			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Bond hij/heb gebonden	26	72,2	72,2	72,2
	Binden hij/heb gebonn	10	27,8	27,8	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Binden

Crosstab

Count

		Binden		Total
		Bond hij/heb gebonden	Binden hij/heb gebonn	
Gender	Vrouw	14	4	18
	Man	12	6	18
Total		26	10	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Binden

Crosstab

Count

		Binden		Total
		Bond hij/heb gebonden	Binden hij/heb gebonn	
Opleiding	Laagopgeleid	10	8	18
	Hoogopgeleid	16	2	18
Total		26	10	36

Chi-Kwadraat: $0,05 > p > 0,01$

Leeftijd * Binden

Crosstab

Count

		Binden		Total
		Bond hij/heb gebonden	Binden hij/heb gebonn	
Leeftijd	Oud	4	8	12
	Midden	10	2	12
	Jong	12	0	12
Total		26	10	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Brengen

- Frequentie

		Brengen			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Heb gebracht/bracht	11	30,6	30,6	30,6
	Heb gebrocht/brocht	25	69,4	69,4	100,0
Total		36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Brengen

Crosstab

Count

		Brengen		Total
		Heb gebracht/bracht	Heb gebrocht/brocht	
Gender	Vrouw	5	13	18
	Man	6	12	18
Total		11	25	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Brengen

Crosstab

Count

		Brengen		Total
		Heb gebracht/bracht	Heb gebrocht/brocht	
Opleiding	Laagopgeleid	1	17	18
	Hoogopgeleid	10	8	18
Total		11	25	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Leeftijd * Brengen

Crosstab

Count

		Brenge		Total
		Heb gebracht/bracht	Heb gebrocht/brocht	
Leeftijd	Oud	0	12	12
	Midden	4	8	12
	Jong	7	5	12
Total		11	25	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Hangen

- Frequentie

		Hangen			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Heb gehangen/hing	10	27,8	27,8	27,8
	Heb gehongen/hong	26	72,2	72,2	100,0
Total		36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Hangen

Crosstab

Count

		Hangen		Total
		Heb gehangen/hing	Heb gehongen/hong	
Gender	Vrouw	5	13	18
	Man	5	13	18
Total		10	26	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Hangen

Crosstab

Count

		Hangen		Total
		Heb gehangen/hing	Heb gehongen/hong	
Opleiding	Laagopgeleid	2	16	18
	Hoogopgeleid	8	10	18
Total		10	26	36

Chi-Kwadraat: $0,05 > p > 0,01$

Leeftijd * Hangen

Crosstab

Count

		Hangen		Total
		Heb gehangen/hing	Heb gehongen/hong	
Leeftijd	Oud	2	10	12
	Midden	5	7	12
	Jong	3	9	12
Total		10	26	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Doen

- Frequentie

Doen				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Doent	36	100,0	100,0

- Sociale variabelen

Gender, Opleiding, Leeftijd * Doen

Crosstab

Count

		Doen	Total
		Doent	
Gender	Vrouw	18	18
	Man	18	18
Total		36	36

Chi-Square Tests

	Value
Pearson Chi-Square	^a
N of Valid Cases	36

a. No statistics are computed because Deden is a constant.

Deden

- Frequentie

Deden				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Deent	36	100,0	100,0

- Sociale variabelen

Gender, Opleiding, Leeftijd * Deden

Crosstab

Count

		Deden	Total
		Deent	
Gender	Vrouw	18	18
	Man	18	18
Total		36	36

Chi-Square Tests

	Value
Pearson Chi-Square	. ^a
N of Valid Cases	36

a. No statistics are computed because Deden is a constant.

Kom

- Frequentie

		Kom			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Kom	5	13,9	13,9	13,9
	Komd	31	86,1	86,1	100,0
Total		36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Kom

Crosstab

Count

		Kom		Total
		Kom	Komd	
Gender	Vrouw	2	16	18
	Man	3	15	18
Total		5	31	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Kom

Crosstab

Count

		Kom		Total
		Kom	Komd	
Opleiding	Laagopgeleid	1	17	18
	Hoogopgeleid	4	14	18
Total		5	31	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Leeftijd * Kom

Crosstab

Count

		Kom		Total
		Kom	Komd	
Leeftijd	Oud	0	12	12
	Midden	3	9	12
	Jong	2	10	12
Total		5	31	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Zwijg
- **Frequentie**

		Zwijg			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Zwijg	4	11,1	11,1	11,1
	Zwijgt	32	88,9	88,9	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- **Sociale variabelen**
Gender * Zwijg

Crosstab

Count

		Zwijg		Total
		Zwijg	Zwijgt	
Gender	Vrouw	2	16	18
	Man	2	16	18
Total		4	32	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Zwijg

Crosstab

Count

		Zwijg		Total
		Zwijg	Zwijgt	
Opleiding	Laagopgeleid	1	17	18
	Hoogopgeleid	3	15	18
Total		4	32	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Leeftijd * Zwijg

Crosstab

Count

		Zwijg		Total
		Zwijg	Zwijgt	
Leeftijd	Oud	0	12	12
	Midden	3	9	12
	Jong	1	11	12
Total		4	32	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Zouden

- Frequentie

		Zouden			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Zouden	7	19,4	19,4	19,4
	Zo'n	29	80,6	80,6	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Zouden

Crosstab

Count

		Zouden		Total
		Zouden	Zo'n	
Gender	Vrouw	4	14	18
	Man	3	15	18
Total		7	29	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Zouden

Crosstab

Count

		Zouden		Total
		Zouden	Zo'n	
Opleiding	Laagopgeleid	0	18	18
	Hoogopgeleid	7	11	18
Total		7	29	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Leeftijd * Zouden

Crosstab

Count

		Zouden		Total
		Zouden	Zo'n	
Leeftijd	Oud	0	12	12
	Midden	1	11	12
	Jong	6	6	12
Total		7	29	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Duwen
- Frequentie

		Duwen			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Duwen	13	36,1	36,1	36,1
	Doagen	23	63,9	63,9	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen
Gender * Duwen

Crosstab

Count

		Duwen		Total
		Duwen	Doagen	
Gender	Vrouw	7	11	18
	Man	6	12	18
Total		13	23	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Duwen

Crosstab

Count

		Duwen		Total
		Duwen	Doagen	
Opleiding	Laagopgeleid	2	16	18
	Hoogopgeleid	11	7	18
Total		13	23	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Leeftijd * Duwen

Crosstab

Count

		Duwen		Total
		Duwen	Doagen	
Leeftijd	Oud	3	9	12
	Midden	4	8	12
	Jong	6	6	12
Total		13	23	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

1.4. Adjectieven

Nieuw

- **Frequentie**

		Nieuw			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Nieuw/nieuwer/nieuwst	12	33,3	33,3	33,3
	Nuuf/nuver/nuufst	24	66,7	66,7	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- **Sociale variabelen**

Gender * Nieuw

Crosstab

Count

		Nieuw		Total
		Nieuw/nieuwer/nieuwst	Nuuf/nuver/nuufst	
Gender	Vrouw	6	12	18
	Man	6	12	18
	Total	12	24	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Nieuw

Crosstab

Count

		Nieuw		Total
		Nieuw/nieuwer/nieuwst	Nuuf/nuver/nuufst	
Opleiding	Laagopgeleid	5	13	18
	Hoogopgeleid	7	11	18
	Total	12	24	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Leeftijd * Nieuw

Crosstab

Count

		Nieuw		Total
		Nieuw/nieuwer/nieuwst	Nuuf/nuver/nuufst	
Leeftijd	Oud	0	12	12
	Midden	3	9	12
	Jong	9	3	12
Total		12	24	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Wijd

- Frequentie

		Wijd			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Wijd/wijder	15	41,7	41,7	41,7
	Wij/wijr	21	58,3	58,3	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Wijd

Crosstab

Count

		Wijd		Total
		Wijd/wijder	Wij/wijr	
Gender	Vrouw	9	9	18
	Man	6	12	18
Total		15	21	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Wijd

Crosstab

Count

		Wijd		Total
		Wijd/wijder	Wij/wijr	
Opleiding	Laagopgeleid	7	11	18
	Hoogopgeleid	8	10	18
Total		15	21	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Leeftijd * Wijd

Crosstab

Count

		Wijd		Total
		Wijd/wijder	Wij/wijr	
Leeftijd	Oud	1	11	12
	Midden	3	9	12
	Jong	11	1	12
Total		15	21	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Moe

- Frequentie

		Moe			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Moe/moe-er	27	75,0	75,0	75,0
	Moei/moeier	9	25,0	25,0	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Moe

Crosstab

Count

		Moe		Total
		Moe/moe-er	Moej/moejer	
Gender	Vrouw	15	3	18
	Man	12	6	18
Total		27	9	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Moe

Crosstab

Count

		Moe		Total
		Moe/moe-er	Moej/moejer	
Opleiding	Laagopgeleid	11	7	18
	Hoogopgeleid	16	2	18
Total		27	9	36

Chi-Kwadraat: $0,10 > p > 0,05$

Leeftijd * Moe

Crosstab

Count

		Moe		Total
		Moe/moe-er	Moej/moejer	
Leeftijd	Oud	5	7	12
	Midden	11	1	12
	Jong	11	1	12
Total		27	9	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Kwaad

- Frequentie

		Kwaad			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Kwaad/kwader	18	50,0	50,0	50,0
	Koad/koar	18	50,0	50,0	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Kwaad

Crosstab

Count

		Kwaad		Total
		Kwaad/kwader	Koad/koar	
Gender	Vrouw	9	9	18
	Man	9	9	18
Total		18	18	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Kwaad

Crosstab

Count

		Kwaad		Total
		Kwaad/kwader	Koad/koar	
Opleiding	Laagopgeleid	8	10	18
	Hoogopgeleid	10	8	18
Total		18	18	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Leeftijd * Kwaad

Crosstab

Count

		Kwaad		Total
		Kwaad/kwader	Koad/koar	
Leeftijd	Oud	2	10	12
	Midden	4	8	12
	Jong	12	0	12
Total		18	18	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

2. Syntaxis

2.1. Subjectsverdubbeling

Ik zal dat wel doen

- Frequentie

Ik zal dat wel doen					
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Valid	Kzal ekik da doen	36	100,0	100,0	100,0

- Sociale variabelen

Gender, Opleiding, Leeftijd * Ik zal dat wel doen

Crosstab

Count

		Ikzal	Total
		Kzal ekik da doen	
Gender	Vrouw	18	18
	Man	18	18
Total		36	36

Chi-Square Tests

	Value
Pearson Chi-Square	. ^a
N of Valid Cases	36

a. No statistics are computed because
Ikzal is a constant.

2.2. Toevoeging dat-element

Ik weet niet wanneer (dat) hij komt, van waar (dat) hij komt, hoe (dan't) met hem is.

- Frequentie

Ik weet niet wanneer (dat) hij komt.

Ik weet niet van waar (dat) hij komt.

Ik weet niet hoe (dan't) met hem is.

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Ik weet niet wanneer da hij komt	36	100,0	100,0	100,0

- Sociale variabelen

Gender, Opleiding, Leeftijd* Ik weet niet wanneer (dat) hij komt

Crosstab

Count

		Dat	Total
		Ik weet niet wanneer da hij komt	
Gender	Vrouw	18	18
	Man	18	18
Total		36	36

Chi-Square Tests

	Value
Pearson Chi-Square	. ^a
N of Valid Cases	36

a. No statistics are computed because Dat is a constant.

2.3. Combinatie 'die dat'

Er is een man (die) (dat) komt.

Er is een poort (die) (dat) niet meer toe is.

- Frequentie

Er is een man (die) (dat) komt.

Er is een poort (die) (dat) niet meer toe is.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	AN	14	38,9	38,9	38,9
	Er is ne man die da komt	22	61,1	61,1	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Die dat

Crosstab

Count

		Diedat		Total
		AN	Er is ne man die da komt	
Gender	Vrouw	9	9	18
	Man	5	13	18
Total		14	22	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Die dat

Crosstab

Count

		Diedat		Total
		AN	Er is ne man die da komt	
Opleiding	Laagopgeleid	5	13	18
	Hoogopgeleid	9	9	18
Total		14	22	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Leeftijd * Die dat

Crosstab

Count

		Die dat		Total
		AN	Er is ne man die da komt	
Leeftijd	Oud	2	10	12
	Midden	7	5	12
	Jong	5	7	12
Total		14	22	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

2.4. Dubbele negatie

Hij heeft niemand (niet) gezien.

- **Frequentie**

Hij heeft niemand (niet) gezien.

Hij heeft nooit geen geld gekregen.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Niemand/nooit	3	8,3	8,3	8,3
	Niemand ni/nooit geen	33	91,7	91,7	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- **Sociale variabelen**

Gender * Dubbele negatie

Crosstab

Count

		Negatie		Total
		Niemand	Niemand ni	
Gender	Vrouw	2	16	18
	Man	1	17	18
Total		3	33	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Dubbele negatie

Crosstab

Count

		Negatie		Total
		Niemand	Niemand ni	
Opleiding	Laagopgeleid	1	17	18
	Hoogopgeleid	2	16	18
Total		3	33	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Leeftijd * Dubbele negatie

Crosstab

Count

		Negatie		Total
		Niemand	Niemand ni	
Leeftijd	Oud	0	12	12
	Midden	2	10	12
	Jong	1	11	12
Total		3	33	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

2.5. Verleden tijd met gaan/weesten

Hij is gaan/weesten vissen, wandelen, ...

- Frequentie

Hij is gaan/weesten vissen, wandelen, ...

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Gaan	18	50,0	50,0	50,0
Weesten	18	50,0	50,0	100,0
Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Gaan/weesten

Crosstab

Count

		Gaan		Total
		Gaan	Weesten	
Gender	Vrouw	10	8	18
	Man	8	10	18
Total		18	18	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Gaan/weesten

Crosstab

Count

		Gaan		Total
		Gaan	Weesten	
Opleiding	Laagopgeleid	5	13	18
	Hoogopgeleid	13	5	18
Total		18	18	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Leeftijd * Gaan/weesten

Crosstab

Count

		Gaan		Total
		Gaan	Weesten	
Leeftijd	Oud	2	10	12
	Midden	8	4	12
	Jong	8	4	12
Total		18	18	36

Chi-Kwadraat: $0,05 > p > 0,01$

2.6. Reflexief voornaamwoord zich

Hij wast zich/em

- Frequentie

		Hij wast zich/em			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Zich	5	13,9	13,9	13,9
	Em	31	86,1	86,1	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Zich/em

Crosstab

Count

		Zich		Total
		Zich	Em	
Gender	Vrouw	3	15	18
	Man	2	16	18
Total		5	31	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Zich

Crosstab

Count

		Zich		Total
		Zich	Em	
Opleiding	Laagopgeleid	0	18	18
	Hoogopgeleid	5	13	18
Total		5	31	36

Chi-Kwadraat: $0,05 > p > 0,01$

Leeftijd * Zich

Crosstab

Count

		Zich		Total
		Zich	Em	
Leeftijd	Oud	0	12	12
	Midden	4	8	12
	Jong	1	11	12
Total		5	31	36

Chi-Kwadraat: $0,05 > p > 0,01$

2.7. Combinatie adjectief - substantief

Het brave/braaf kind

- Frequentie

Het brave kind/ Het braaf kind

De oude man/ Den ou man

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Brave/oude	3	8,3	8,3	8,3
	Braaf/ou	33	91,7	91,7	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Brave/braaf/Oude/ou

Crosstab

Count

		Combinatie Adj-Subst		Total
		Brave/schone/oude	Braaf/ou	
Gender	Vrouw	2	16	18
	Man	1	17	18
Total		3	33	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Brave/braaf/Oude/ou

Crosstab

Count

		Combinatie Adj-Subst		Total
		Brave/schone/oude	Braaf/ou	
Opleiding	Laagopgeleid	1	17	18
	Hoogopgeleid	2	16	18
Total		3	33	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Leeftijd * Brave/braaf/Oude/ou

Crosstab

Count

		Combinatie Adj-Subst		Total
		Brave/schone/oude	Braaf/ou	
Leeftijd	Oud	0	12	12
	Midden	1	11	12
	Jong	2	10	12
Total		3	33	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

2.8. Bezittelijke voornaamwoorden en lidwoorden

Haar man

- Frequentie

		Haar			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Haar man	8	22,2	22,2	22,2
	Eure man	28	77,8	77,8	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Haar man

Crosstab

Count

		Haar		Total
		Haar man	Eure man	
Gender	Vrouw	4	14	18
	Man	4	14	18
Total		8	28	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Haar man

Crosstab

Count

		Haar		Total
		Haar man	Eure man	
Opleiding	Laagopgeleid	2	16	18
	Hoogopgeleid	6	12	18
Total		8	28	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Leeftijd * Haar man

Crosstab

Count

		Haar		Total
		Haar man	Eure man	
Leeftijd	Oud	0	12	12
	Midden	0	12	12
	Jong	8	4	12
Total		8	28	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Jullie knecht

- Frequentie

Jullie

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Uldere knecht	36	100,0	100,0	100,0

- Sociale variabelen

Gender, Opleiding, Leeftijd * Jullie knecht

Crosstab

Count

		Jullie	Total
		Uldere knecht	
Gender	Vrouw	18	18
	Man	18	18
Total		36	36

Chi-Square Tests

	Value
Pearson Chi-Square	. ^a
N of Valid Cases	36

a. No statistics are computed because

Jullie is a constant.

Onze geit

- Frequentie

		Onze			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Onze	4	11,1	11,1	11,1
	Ongs/ons	32	88,9	88,9	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Onze geit

Crosstab

Count

		Onze		Total
		Onze	Ongs/ons	
Gender	Vrouw	3	15	18
	Man	1	17	18
Total		4	32	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Onze geit

Crosstab

Count

		Onze		Total
		Onze	Ongs/ons	
Opleiding	Laagopgeleid	0	18	18
	Hoogopgeleid	4	14	18
Total		4	32	36

Chi-Kwadraat: $0,05 > p > 0,01$

Leeftijd * Onze geit

Crosstab

Count

		Onze		Total
		Onze	Ongs/ons	
Leeftijd	Oud	0	12	12
	Midden	0	12	12
	Jong	4	8	12
Total		4	32	36

Chi-Kwadraat: $0,05 > p > 0,01$

Jouw hond
 - **Frequentie**

		Jouwe			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Den ohnen	29	80,6	80,6	80,6
	Den uwen	7	19,4	19,4	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- **Sociale variabelen**
Gender * Jouw hond

Crosstab

Count

		Jouwe		Total
		Den ohnen	Den uwen	
Gender	Vrouw	15	3	18
	Man	14	4	18
Total		29	7	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Jouw hond

Crosstab

Count

		Jouwe		Total
		Den ohnen	Den uwen	
Opleiding	Laagopgeleid	17	1	18
	Hoogopgeleid	12	6	18
Total		29	7	36

Chi-Kwadraat: $0,05 > p > 0,01$

Leeftijd * Jouw hond

Crosstab

Count

		Jouwe		Total
		Den ohnen	Den uwen	
Leeftijd	Oud	12	0	12
	Midden	12	0	12
	Jong	5	7	12
Total		29	7	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Een man

- Frequentie

Eenman

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Ne man	36	100,0	100,0	100,0

- Sociale variabelen

Gender, Opleiding, Leeftijd * Een man

Crosstab

Count

		Eenman	Total
		Ne man	
Gender	Vrouw	18	18
	Man	18	18
Total		36	36

Chi-Square Tests

	Value
Pearson Chi-Square	. ^a
N of Valid Cases	36

a. No statistics are computed because Eenman is a constant.

Een oude man

- Frequentie

Eenoudeman

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Nen oude man	36	100,0	100,0	100,0

- Sociale variabelen

Gender, Opleiding, Leeftijd * Een oude man

Crosstab

Count

		Eenoudeman	Total
		Nen oude man	
Gender	Vrouw	18	18
	Man	18	18
Total		36	36

Chi-Square Tests

	Value
Pearson Chi-Square	. ^a
N of Valid Cases	36

a. No statistics are computed because Eenoudeman is a constant.

Een vrouw

- Frequentie

Eenvrouw

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Een vrouw	36	100,0	100,0	100,0

- Sociale variabelen

Gender, Opleiding, Leeftijd * Een vrouw

Chi-Square Tests

	Value
Pearson Chi-Square	. ^a
N of Valid Cases	36

a. No statistics are computed because

Eenvrouw is a constant.

Een kind

- Frequentie

		Eenkind			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	E kind	36	100,0	100,0	100,0

- Sociale variabelen

Gender, Opleiding, Leeftijd * Een kind

Crosstab

Count

		Eenkind		Total
		E kind		
Gender	Vrouw	18		18
	Man	18		18
Total		36		36

Chi-Square Tests

	Value
Pearson Chi-Square	. ^a
N of Valid Cases	36

a. No statistics are computed because Eenkind is a constant.

3. Fonologie

3.1.1. De scherplange oo: oo → oëe

Boom

- Frequentie

		Boom			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Boom	11	30,6	30,6	30,6
	Boëem	25	69,4	69,4	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Boom/Boëem

Crosstab

Count

		Boom		Total
		Boom	Boëem	
Gender	Vrouw	6	12	18
	Man	5	13	18
Total		11	25	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Boom/Boëem

Crosstab

Count

		Boom		Total
		Boom	Boëem	
Opleiding	Laagopgeleid	5	13	18
	Hoogopgeleid	6	12	18
Total		11	25	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Leeftijd * Boom/Boëem

Crosstab

Count

		Boom		Total
		Boom	Boëem	
Leeftijd	Oud	0	12	12
	Midden	3	9	12
	Jong	8	4	12
Total		11	25	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Doos

- Frequentie

		Doos			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Doos	9	25,0	25,0	25,0
	Doëes	27	75,0	75,0	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Doos/Doëes

Crosstab

Count

		Doos		Total
		Doos	Doëes	
Gender	Vrouw	6	12	18
	Man	3	15	18
Total		9	27	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Doos/Doëes

Crosstab

Count

		Doos		Total
		Doos	Doëes	
Opleiding	Laagopgeleid	3	15	18
	Hoogopgeleid	6	12	18
Total		9	27	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Leeftijd * Doos/Doëes

Crosstab

Count

		Doos		Total
		Doos	Doëes	
Leeftijd	Oud	0	12	12
	Midden	2	10	12
	Jong	7	5	12
Total		9	27	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Plooi

- Frequentie

		Plooi			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Plooi	10	27,8	27,8	27,8
	Ploëe	26	72,2	72,2	100,0
Total		36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Plooi/Ploëe

Crosstab

Count

		Plooi		Total
		Plooi	Ploëe	
Gender	Vrouw	6	12	18
	Man	4	14	18
Total		10	26	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Plooi/Ploëe

Crosstab

Count

		Plooi		Total
		Plooi	Ploëe	
Opleiding	Laagopgeleid	4	14	18
	Hoogopgeleid	6	12	18
Total		10	26	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Leeftijd * Plooi/Ploëe

Crosstab

Count

		Plooi		Total
		Plooi	Ploëe	
Leeftijd	Oud	0	12	12
	Midden	2	10	12
	Jong	8	4	12
Total		10	26	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Brood

- Frequentie

		Brood			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Brood	9	25,0	25,0	25,0
	Broëed	27	75,0	75,0	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Brood/Broëed

Crosstab

Count

		Brood		Total
		Brood	Broëed	
Gender	Vrouw	6	12	18
	Man	3	15	18
Total		9	27	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Brood/Broëed

Crosstab

Count

		Brood		Total
		Brood	Broëed	
Opleiding	Laagopgeleid	2	16	18
	Hoogopgeleid	7	11	18
Total		9	27	36

Chi-Kwadraat: $0,10 > p > 0,05$

Leeftijd * Brood/Broëed

Crosstab

Count

		Brood		Total
		Brood	Broëed	
Leeftijd	Oud	0	12	12
	Midden	3	9	12
	Jong	6	6	12
Total		9	27	36

Chi-Kwadraat: $0,05 > p > 0,01$

Groot

- Frequentie

		Groot			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Groot	11	30,6	30,6	30,6
	Groëet	25	69,4	69,4	100,0
Total		36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Groot/Groëet

Crosstab

Count

		Groot		Total
		Groot	Groëet	
Gender	Vrouw	7	11	18
	Man	4	14	18
Total		11	25	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Groot/Groëet

Crosstab

Count

		Groot		Total
		Groot	Groëet	
Opleiding	Laagopgeleid	4	14	18
	Hoogopgeleid	7	11	18
Total		11	25	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Leeftijd * Groot/Groët

Crosstab

Count

		Groot		Total
		Groot	Groët	
Leeftijd	Oud	0	12	12
	Midden	4	8	12
	Jong	7	5	12
Total		11	25	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

3.1.2. Een gesloten uitspraak van de korte e: i

Engels

- **Frequentie**

		Engels			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Engels	29	80,6	80,6	80,6
	Ingels	7	19,4	19,4	100,0
Total		36	100,0	100,0	

- **Sociale variabelen**

Gender * Engels/Ingels

Crosstab

Count

		Engels		Total
		Engels	Ingels	
Gender	Vrouw	15	3	18
	Man	14	4	18
Total		29	7	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Engels/Ingels

Crosstab

Count

		Engels		Total
		Engels	Ingels	
Opleiding	Laagopgeleid	12	6	18
	Hoogopgeleid	17	1	18
Total		29	7	36

Chi-Kwadraat: $0,05 > p > 0,01$

Leeftijd * Engels/Ingels

Crosstab

Count

		Engels		Total
		Engels	Ingels	
Leeftijd	Oud	5	7	12
	Midden	12	0	12
	Jong	12	0	12
Total		29	7	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Engeland

- Frequentie

		Engeland			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Engeland	29	80,6	80,6	80,6
	Ingeland	7	19,4	19,4	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Engeland/Ingeland

Crosstab

Count

		Engeland		Total
		Engeland	Ingeland	
Gender	Vrouw	15	3	18
	Man	14	4	18
Total		29	7	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Engeland/Ingeland

Crosstab

Count

		Engeland		Total
		Engeland	Ingeland	
Opleiding	Laagopgeleid	12	6	18
	Hoogopgeleid	17	1	18
Total		29	7	36

Chi-Kwadraat: $0,05 > p > 0,01$

Leeftijd * Engeland/Ingeland

Crosstab

Count

		Engeland		Total
		Engeland	Ingeland	
Leeftijd	Oud	5	7	12
	Midden	12	0	12
	Jong	12	0	12
Total		29	7	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

3.1.3. Oude a → e vóór r+m

Arm

- **Frequentie**

		Arm			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Arm	19	52,8	52,8	52,8
	Eirem	17	47,2	47,2	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- **Sociale variabelen**

Gender * Arm/Eirem

Crosstab

Count

		Arm		Total
		Arm	Eirem	
Gender	Vrouw	9	9	18
	Man	10	8	18
Total		19	17	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Arm/Eirem

Crosstab

Count

		Arm		Total
		Arm	Eirem	
Opleiding	Laagopgeleid	7	11	18
	Hoogopgeleid	12	6	18
Total		19	17	36

Chi-Kwadraat: $0,10 > p > 0,05$

Leeftijd * Arm/Eirem

Crosstab

Count

		Arm		Total
		Arm	Eirem	
Leeftijd	Oud	1	11	12
	Midden	8	4	12
	Jong	10	2	12
Total		19	17	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Warm

- Frequentie

		Warm			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Warm	17	47,2	47,2	47,2
	Weirem	19	52,8	52,8	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Warm/Weirem

Crosstab

Count

		Warm		Total
		Warm	Weirem	
Gender	Vrouw	8	10	18
	Man	9	9	18
Total		17	19	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Warm/Weirem

Crosstab

Count

		Warm		Total
		Warm	Weirem	
Opleiding	Laagopgeleid	6	12	18
	Hoogopgeleid	11	7	18
Total		17	19	36

Chi-Kwadraat: $0,10 > p > 0,05$

Leeftijd * Warm/Weirem

Crosstab

Count

		Warm		Total
		Warm	Weirem	
Leeftijd	Oud	0	12	12
	Midden	7	5	12
	Jong	10	2	12
Total		17	19	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

3.1.4. Oude a → e vóór -rt/rd

Hart

- Frequentie

		Hart			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Hart	21	58,3	58,3	58,3
	Hert	15	41,7	41,7	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Hart/Hert

Crosstab

Count

		Hart		Total
		Hart	Hert	
Gender	Vrouw	11	7	18
	Man	10	8	18
Total		21	15	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Hart/Hert

Crosstab

Count

		Hart		Total
		Hart	Hert	
Opleiding	Laagopgeleid	9	9	18
	Hoogopgeleid	12	6	18
Total		21	15	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Leeftijd * Hart/Hert

Crosstab

Count

		Hart		Total
		Hart	Hert	
Leeftijd	Oud	1	11	12
	Midden	8	4	12
	Jong	12	0	12
Total		21	15	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

3.1.5. Aa → (j)èè

Paard

- Frequentie

		Paard			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Paard	16	44,4	44,4	44,4
	Pjeird	20	55,6	55,6	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Paard/Pjeird

Crosstab

Count

		Paard		Total
		Paard	Pjeird	
Gender	Vrouw	9	9	18
	Man	7	11	18
Total		16	20	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Paard/Pjeird

Crosstab

Count

		Paard		Total
		Paard	Pjeird	
Opleiding	Laagopgeleid	7	11	18
	Hoogopgeleid	9	9	18
Total		16	20	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Leeftijd * Paard/Pjeird

Crosstab

Count

		Paard		Total
		Paard	Pjeird	
Leeftijd	Oud	2	10	12
	Midden	5	7	12
	Jong	9	3	12
Total		16	20	36

Chi-Kwadraat: $0,05 > p > 0,01$

Kaars

- Frequentie

		Kaars			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Kaars	18	50,0	50,0	50,0
	Kjeirs	18	50,0	50,0	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Kaars/Kjeirs

Crosstab

Count

		Kaars		Total
		Kaars	Kjeirs	
Gender	Vrouw	10	8	18
	Man	8	10	18
Total		18	18	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Kaars/Kjeirs

Crosstab

Count

		Kaars		Total
		Kaars	Kjeirs	
Opleiding	Laagopgeleid	7	11	18
	Hoogopgeleid	11	7	18
Total		18	18	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Leeftijd * Kaars/Kjeirs

Crosstab

Count

		Kaars		Total
		Kaars	Kjeirs	
Leeftijd	Oud	2	10	12
	Midden	7	5	12
	Jong	9	3	12
Total		18	18	36

Chi-Kwadraat: $0,05 > p > 0,01$

Schaar

- Frequentie

		Schaar			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Schaar	9	25,0	25,0	25,0
	Schjeir	27	75,0	75,0	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Schaar/Schjeir

Crosstab

Count

		Schaar		Total
		Schaar	Schjeir	
Gender	Vrouw	5	13	18
	Man	4	14	18
Total		9	27	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Schaar/Schjeir

Crosstab

Count

		Schaar		Total
		Schaar	Schjeir	
Opleiding	Laagopgeleid	2	16	18
	Hoogopgeleid	7	11	18
Total		9	27	36

Chi-Kwadraat: $0,10 > p > 0,05$

Leeftijd * Schaar/Schjeir

Crosstab

Count

		Schaar		Total
		Schaar	Schjeir	
Leeftijd	Oud	0	12	12
	Midden	3	9	12
	Jong	6	6	12
Total		9	27	36

Chi-Kwadraat: $0,05 > p > 0,01$

3.1.6. A → o

Tafel

- Frequentie

		Tafel			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Tafel	6	16,7	16,7	16,7
	Toffel	30	83,3	83,3	100,0
Total		36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Tafel/Toffel

Crosstab

Count

		Tafel		Total
		Tafel	Toffel	
Gender	Vrouw	5	13	18
	Man	1	17	18
Total		6	30	36

Chi-Kwadraat: 0,10 > p > 0,05

Opleiding * Tafel/Toffel

Crosstab

Count

		Tafel		Total
		Tafel	Toffel	
Opleiding	Laagopgeleid	1	17	18
	Hoogopgeleid	5	13	18
Total		6	30	36

Chi-Kwadraat: 0,10 > p > 0,05

Leeftijd * Tafel/Toffel

Crosstab

Count

		Tafel		Total
		Tafel	Toffel	
Leeftijd	Oud	0	12	12
	Midden	1	11	12
	Jong	5	7	12
Total		6	30	36

Chi-Kwadraat: $0,05 > p > 0,01$

3.1.7. Aa → òò

Aap

- Frequentie

		Aap			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Aap	5	13,9	13,9	13,9
	Òòp	31	86,1	86,1	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Aap/Òòp

Crosstab

Count

		Aap		Total
		Aap	Òòp	
Gender	Vrouw	4	14	18
	Man	1	17	18
Total		5	31	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Aap/Òòp

Crosstab

Count

		Aap		Total
		Aap	Òòp	
Opleiding	Laagopgeleid	0	18	18
	Hoogopgeleid	5	13	18
Total		5	31	36

Chi-Kwadraat: $0,05 > p > 0,01$

Leeftijd * Aap/Òòp

Crosstab

Count

		Aap		Total
		Aap	Òòp	
Leeftijd	Oud	0	12	12
	Midden	1	11	12
	Jong	4	8	12
Total		5	31	36

Chi-Kwadraat: $0,05 > p > 0,01$

Kaas

- Frequentie

		Kaas			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Kaas	7	19,4	19,4	19,4
	Kòòs	29	80,6	80,6	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Kaas/Kòòs

Crosstab

Count

		Kaas		Total
		Kaas	Kòòs	
Gender	Vrouw	5	13	18
	Man	2	16	18
Total		7	29	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Kaas/ Kòòs

Crosstab

Count

		Kaas		Total
		Kaas	Kòòs	
Opleiding	Laagopgeleid	1	17	18
	Hoogopgeleid	6	12	18
Total		7	29	36

Chi-Kwadraat: $0,05 > p > 0,01$

Leeftijd * Kaas/ Kòòs

Crosstab

Count

		Kaas		Total
		Kaas	Kóóq	
Leeftijd	Oud	0	12	12
	Midden	3	9	12
	Jong	4	8	12
Total		7	29	36

Chi-Kwadraat: $p = 0,10$

Haan

- Frequentie

		Haan			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Haan	5	13,9	13,9	13,9
	Òòn	31	86,1	86,1	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Haan/ Òòn

Crosstab

Count

		Haan		Total
		Haan	Òòn	
Gender	Vrouw	4	14	18
	Man	1	17	18
Total		5	31	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Haan/ Òòn

Crosstab

Count

		Haan		Total
		Haan	Òòn	
Opleiding	Laagopgeleid	0	18	18
	Hoogopgeleid	5	13	18
Total		5	31	36

Chi-Kwadraat: $0,05 > p > 0,01$

Leeftijd * Haan/ Òòn

Crosstab

Count

		Haan		Total
		Haan	Òòn	
Leeftijd	Oud	0	12	12
	Midden	1	11	12
	Jong	4	8	12
Total		5	31	36

Chi-Kwadraat: $p \ 0,05 > p > 0,01$

3.1.8. E/ei → iëe

Eikel

- Frequentie

		Eikel			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Eikel	25	69,4	69,4	69,4
	Iëekel	11	30,6	30,6	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Eikel/Iëekel

Crosstab

Count

		Eikel		Total
		Eikel	Iëekel	
Gender	Vrouw	14	4	18
	Man	11	7	18
Total		25	11	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Eikel/Iëekel

Crosstab

Count

		Eikel		Total
		Eikel	Iëekel	
Opleiding	Laagopgeleid	10	8	18
	Hoogopgeleid	15	3	18
Total		25	11	36

Chi-Kwadraat: $0,10 > p > 0,05$

Leeftijd * Eikel/Iëkel

Crosstab

Count

		Eikel		Total
		Eikel	Iëkel	
Leeftijd	Oud	3	9	12
	Midden	10	2	12
	Jong	12	0	12
Total		25	11	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Emmer

- Frequentie

		Emmer			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Emmer	15	41,7	41,7	41,7
	Iëemer	21	58,3	58,3	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Emmer/Iëemer

Crosstab

Count

		Emmer		Total
		Emmer	Iëemer	
Gender	Vrouw	9	9	18
	Man	6	12	18
Total		15	21	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Emmer/Iëemer

Crosstab

Count

		Emmer		Total
		Emmer	Iëemer	
Opleiding	Laagopgeleid	4	14	18
	Hoogopgeleid	11	7	18
Total		15	21	36

Chi-Kwadraat: $0,05 > p > 0,01$

Leeftijd * Emmer/Iëemer

Crosstab

Count

		Emmer		Total
		Emmer	Iëemer	
Leeftijd	Oud	0	12	12
	Midden	7	5	12
	Jong	8	4	12
Total		15	21	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Eeuw

- Frequentie

		Eeuw			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Eeuw	23	63,9	63,9	63,9
	Iëe	13	36,1	36,1	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Eeuw/ Iëe

Crosstab

Count

		Eeuw		Total
		Eeuw	Iëe	
Gender	Vrouw	12	6	18
	Man	11	7	18
Total		23	13	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Eeuw/Iëe

Crosstab

Count

		Eeuw		Total
		Eeuw	Iëe	
Opleiding	Laagopgeleid	9	9	18
	Hoogopgeleid	14	4	18
Total		23	13	36

Chi-Kwadraat: $0,10 > p > 0,05$

Leeftijd * Eeuw/Iëe

Crosstab

Count

		Eeuw		Total
		Eeuw	Iëe	
Leeftijd	Oud	2	10	12
	Midden	9	3	12
	Jong	12	0	12
Total		23	13	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

3.1.9. I → e vóór p/b

Lip

- Frequentie

		Lip			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Lip	23	63,9	63,9	63,9
	Lep	13	36,1	36,1	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Lip/Lep

Crosstab

Count

		Lip		Total
		Lip	Lep	
Gender	Vrouw	13	5	18
	Man	10	8	18
Total		23	13	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Lip/Lep

Crosstab

Count

		Lip		Total
		Lip	Lep	
Opleiding	Laagopgeleid	9	9	18
	Hoogopgeleid	14	4	18
Total		23	13	36

Chi-Kwadraat: $0,10 > p > 0,05$

Leeftijd * Lip/Lep

Crosstab

Count

		Lip		Total
		Lip	Lep	
Leeftijd	Oud	3	9	12
	Midden	9	3	12
	Jong	11	1	12
Total		23	13	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Rib(ben)

- Frequentie

		Ribben			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ribben	24	66,7	66,7	66,7
	Rebben	12	33,3	33,3	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Ribben/Rebben

Crosstab

Count

		Ribben		Total
		Ribben	Rebben	
Gender	Vrouw	13	5	18
	Man	11	7	18
Total		24	12	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Ribben/Rebben

Crosstab

Count

		Ribben		Total
		Ribben	Rebben	
Opleiding	Laagopgeleid	10	8	18
	Hoogopgeleid	14	4	18
Total		24	12	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Leeftijd * Ribben/Rebben

Crosstab

Count

		Ribben		Total
		Ribben	Rebben	
Leeftijd	Oud	3	9	12
	Midden	9	3	12
	Jong	12	0	12
Total		24	12	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

3.1.10. Oo → eu

Molen

- Frequentie

		Molen			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Molen	17	47,2	47,2	47,2
	Meulen	19	52,8	52,8	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabele

Gender * Molen/Meulen

Crosstab

Count

		Molen		Total
		Molen	Meulen	
Gender	Vrouw	9	9	18
	Man	8	10	18
Total		17	19	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Molen/Meulen

Crosstab

Count

		Molen		Total
		Molen	Meulen	
Opleiding	Laagopgeleid	6	12	18
	Hoogopgeleid	11	7	18
Total		17	19	36

Chi-Kwadraat: $0,10 > p > 0,05$

Leeftijd * Molen/Meulen

Crosstab

Count

		Molen		Total
		Molen	Meulen	
Leeftijd	Oud	1	11	12
	Midden	6	6	12
	Jong	10	2	12
Total		17	19	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Mogelijk
- **Frequentie**

		Mogelijk			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Mogelijk	17	47,2	47,2	47,2
	Meugelek	19	52,8	52,8	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- **Sociale variabelen**
Gender * Mogelijk/Meugelek

Crosstab

Count

		Mogelijk		Total
		Mogelijk	Meugelek	
Gender	Vrouw	9	9	18
	Man	8	10	18
Total		17	19	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Mogelijk/Meugelek

Crosstab

Count

		Mogelijk		Total
		Mogelijk	Meugelek	
Opleiding	Laagopgeleid	6	12	18
	Hoogopgeleid	11	7	18
Total		17	19	36

Chi-Kwadraat: $0,10 > p > 0,05$

Leeftijd * Mogelijk/Meugelek

Crosstab

Count

		Mogelijk		Total
		Mogelijk	Meugelijk	
Leeftijd	Oud	1	11	12
	Midden	6	6	12
	Jong	10	2	12
Total		17	19	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

3.2.1. -Nd → ngd

Hond

- Frequentie

		Hond			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Hond	19	52,8	52,8	52,8
	Ongd	17	47,2	47,2	100,0
Total		36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Hond/Ongd

Crosstab

Count

		Hond		Total
		Hond	Ongd	
Gender	Vrouw	12	6	18
	Man	7	11	18
Total		19	17	36

Chi-Kwadraat: $0,10 > p > 0,05$

Opleiding * Hond/Ongd

Crosstab

Count

		Hond		Total
		Hond	Ongd	
Opleiding	Laagopgeleid	8	10	18
	Hoogopgeleid	11	7	18
Total		19	17	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Leeftijd * Hond/Ongd

Crosstab

Count

		Hond		Total
		Hond	Ongd	
Leeftijd	Oud	1	11	12
	Midden	7	5	12
	Jong	11	1	12
Total		19	17	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Gans

- Frequentie

		Gans			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Gans	18	50,0	50,0	50,0
	Gangs	18	50,0	50,0	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Gans/Gangs

Crosstab

Count

		Gans		Total
		Gans	Gangs	
Gender	Vrouw	11	7	18
	Man	7	11	18
Total		18	18	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Gans/Gangs

Crosstab

Count

		Gans		Total
		Gans	Gangs	
Opleiding	Laagopgeleid	7	11	18
	Hoogopgeleid	11	7	18
Total		18	18	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Leeftijd * Gans/Gangs

Crosstab

Count

		Gans		Total
		Gans	Gangs	
Leeftijd	Oud	1	11	12
	Midden	6	6	12
	Jong	11	1	12
Total		18	18	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Donker

- Frequentie

		Donker			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Donker	20	55,6	55,6	55,6
	Dongker	16	44,4	44,4	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Donker/Dongker

Crosstab

Count

		Donker		Total
		Donker	Dongker	
Gender	Vrouw	11	7	18
	Man	9	9	18
Total		20	16	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Donker/Dongker

Crosstab

Count

		Donker		Total
		Donker	Dongker	
Opleiding	Laagopgeleid	8	10	18
	Hoogopgeleid	12	6	18
Total		20	16	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Leeftijd * Donker/Dongker

Crosstab

Count

		Donker		Total
		Donker	Dongker	
Leeftijd	Oud	1	11	12
	Midden	8	4	12
	Jong	11	1	12
Total		20	16	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Drinken
- **Frequentie**

		Drinken			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Drinken	20	55,6	55,6	55,6
	Dringken	16	44,4	44,4	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- **Sociale variabelen**
Gender * Drinken/Dringken

Crosstab

Count

		Drinken		Total
		Drinken	Dringken	
Gender	Vrouw	11	7	18
	Man	9	9	18
Total		20	16	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Drinken/Dringken

Crosstab

Count

		Drinken		Total
		Drinken	Dringken	
Opleiding	Laagopgeleid	8	10	18
	Hoogopgeleid	12	6	18
Total		20	16	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Leeftijd * Drinken/Dringken

Crosstab

Count

		Drinken		Total
		Drinken	Dringken	
Leeftijd	Oud	1	11	12
	Midden	8	4	12
	Jong	11	1	12
Total		20	16	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Branden

- Frequentie

		Branden			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Branden	17	47,2	47,2	47,2
	Brangen	19	52,8	52,8	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Branden/Brangen

Crosstab

Count

		Branden		Total
		Branden	Brangen	
Gender	Vrouw	10	8	18
	Man	7	11	18
Total		17	19	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Branden/Brangen

Crosstab

Count

		Branden		Total
		Branden	Brangen	
Opleiding	Laagopgeleid	6	12	18
	Hoogopgeleid	11	7	18
Total		17	19	36

Chi-Kwadraat: $0,10 > p > 0,05$

Leeftijd * Branden/Brangen

Crosstab

Count

		Branden		Total
		Branden	Brangen	
Leeftijd	Oud	1	11	12
	Midden	6	6	12
	Jong	10	2	12
Total		17	19	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

3.2.2. -ng → -nk

Lang

- Frequentie

		Lang			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Lang	25	69,4	69,4	69,4
	Langk	11	30,6	30,6	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Lang/Lank

Crosstab

Count

		Lang		Total
		Lang	Langk	
Gender	Vrouw	14	4	18
	Man	11	7	18
Total		25	11	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Lang/Lank

Crosstab

Count

		Lang		Total
		Lang	Langk	
Opleiding	Laagopgeleid	9	9	18
	Hoogopgeleid	16	2	18
Total		25	11	36

Chi-Kwadraat: $0,05 > p > 0,01$

Leeftijd * Lang/Lank

Crosstab

Count

		Lang		Total
		Lang	Langk	
Leeftijd	Oud	4	8	12
	Midden	9	3	12
	Jong	12	0	12
Total		25	11	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Haring

- Frequentie

		Haring			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Haring	24	66,7	66,7	66,7
	Hjeirink	12	33,3	33,3	100,0
Total		36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Haring/Hjeirink

Crosstab

Count

		Haring		Total
		Haring	Hjeirink	
Gender	Vrouw	13	5	18
	Man	11	7	18
Total		24	12	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Haring/Hjeirink

Crosstab

Count

		Haring		Total
		Haring	Hjeirink	
Opleiding	Laagopgeleid	9	9	18
	Hoogopgeleid	15	3	18
Total		24	12	36

Chi-Kwadraat: $0,05 > p > 0,01$

Leeftijd * Haring/Hjeirink

Crosstab

Count

		Haring		Total
		Haring	Hjeirink	
Leeftijd	Oud	3	9	12
	Midden	9	3	12
	Jong	12	0	12
Total		24	12	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

3.3.3. Deletie –w- en –j-

Bouwen

- **Frequentie**

		Bouwen			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Bouwen	13	36,1	36,1	36,1
	Boun	23	63,9	63,9	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- **Sociale variabelen**

Gender * Bouwen/Boun

Crosstab

Count

		Bouwen		Total
		Bouwen	Boun	
Gender	Vrouw	7	11	18
	Man	6	12	18
Total		13	23	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Bouwen/Boun

Crosstab

Count

		Bouwen		Total
		Bouwen	Boun	
Opleiding	Laagopgeleid	5	13	18
	Hoogopgeleid	8	10	18
Total		13	23	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Leeftijd * Bouwen/Boun

Crosstab

Count

		Bouwen		Total
		Bouwen	Boun	
Leeftijd	Oud	0	12	12
	Midden	4	8	12
	Jong	9	3	12
Total		13	23	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Draaien

- Frequentie

		Draaien			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Draaien	15	41,7	41,7	41,7
	Drwaan	21	58,3	58,3	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Draaien/Drwaan

Crosstab

Count

		Draaien		Total
		Draaien	Drwaan	
Gender	Vrouw	8	10	18
	Man	7	11	18
Total		15	21	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Draaien/Drwaan

Crosstab

Count

		Draaien		Total
		Draaien	Drwaan	
Opleiding	Laagopgeleid	6	12	18
	Hoogopgeleid	9	9	18
Total		15	21	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Leeftijd * Draaien/Drwaan

Crosstab

Count

		Draaien		Total
		Draaien	Drwaan	
Leeftijd	Oud	1	11	12
	Midden	5	7	12
	Jong	9	3	12
Total		15	21	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

3.2.4. Metathesis *-sp* → *-ps*

Wesp/hesp/geraspt

- Frequentie

		Wesp			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Wesp/Hesp/ Geraspt	13	36,1	36,1	36,1
	Weps/Heps/ Gerapst	23	63,9	63,9	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Wesp/Weps-Hesp/Heps-Geraspt/Gerapst

Crosstab

Count

		Wesp		Total
		Wesp/Hesp/Geraspt	Weps/Heps/Gerapst	
Gender	Vrouw	6	12	18
	Man	7	11	18
Total		13	23	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Wesp/Weps-Hesp/Heps-Geraspt/Gerapst

Crosstab

Count

		Wesp		Total
		Wesp/Hesp/Gerasp t	Weps/Heps/Geraps t	
Opleiding	Laagopgeleid	4	14	18
	Hoogopgeleid	9	9	18
Total		13	23	36

Chi-Kwadraat: $0,10 > p > 0,05$

Leeftijd * Wesp/Weps-Hesp/Heps-Geraspt/Gerapst

Crosstab

Count

		Wesp		Total
		Wesp/Hesp/Geraspt	Weps/Heps/Gerapst	
Leeftijd	Oud	0	12	12
	Midden	5	7	12
	Jong	8	4	12
Total		13	23	36

Chi-Kwadraat: $0,05 > p > 0,01$

3.2.5. Insertie van de r

Konijn/Venijn

- Frequentie

		Konijn			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Konijn/ Venijn	33	91,7	91,7	91,7
	Kornijn/ Fernijn	3	8,3	8,3	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Konijn/Kornijn – Venijn/Fernijn

Crosstab

Count

		Konijn		Total
		Konijn/venijn	Kornijn/fernijn	
Gender	Vrouw	17	1	18
	Man	16	2	18
Total		33	3	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Konijn/Kornijn – Venijn/Fernijn

Crosstab

Count

		Konijn		Total
		Konijn/Venijn	Kornijn/Fernijn	
Opleiding	Laagopgeleid	18	0	18
	Hoogopgeleid	15	3	18
Total		33	3	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Leeftijd * Konijn/Kornijn – Venijn/Fernijn

Crosstab

Count

		Konijn		Total
		Konijn/Venijn	Kornijn/Fernijn	
Leeftijd	Oud	9	3	12
	Midden	12	0	12
	Jong	12	0	12
Total		33	3	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

4. Lexicon

Zadel

- Frequentie

Zadel

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Sul (spontaan)	13	38,9	38,9	38,9
	Actieve kennis (AN)	9	25,0	25,0	63,9
	Passieve kennis	2	5,6	5,6	69,4
	Niet kennen/herkennen	9	22,2	22,2	91,7
	Ander dialectwoord: zòl	3	8,3	8,3	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Zadel/Sul

Crosstab

Count

		Zadel					Total
		Sul	Kennen, niet gebruiken (AN)	Herkennen	Niet kennen/herkenne n	Ander dialectwoord: Zòl	
Gender	Vrouw	8	4	0	5	1	18
	Man	5	5	2	4	2	18
Total		14	9	2	8	3	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Zadel/Sul

Crosstabulation

Count

		Zadel					Total
		Dialectwoord	Kennen, niet gebruiken	Herkennen	Niet kennen/herkenne n	Ander dialectwoord	
Opleiding	Laagopgeleid	9	2	2	3	2	18
	Hoogopgeleid	5	7	0	5	1	18
Total		14	9	2	8	3	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Leeftijd * Zadel/Sul

Crosstab

Count

		Zadel					Total
		Sul	Kennen, niet gebruiken	Herkennen	Niet kennen/herkennen	Ander dialectwoord	
Leeftijd	Oud	10	1	0	0	1	12
	Midden	3	4	2	1	2	12
	Jong	0	4	0	8	0	12
Total		13	9	2	9	3	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

IJsje

- Frequentie

IJsje

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Pilleke koud (spontaan)	1	2,8	2,8	2,8
	Actieve kennis (AN)	14	38,9	38,9	41,7
	Niet kennen/herkennen	2	5,6	5,6	47,2
	Ander dialectwoord: crème glacé	19	52,8	52,8	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * IJsje/Pilleke koud

Crosstab

Count

		IJsje				Total
		Pilleke koud	Kennen, niet gebruiken (AN)	Niet kennen/herkennen	Ander dialectwoord	
Gender	Vrouw	1	8	1	8	18
	Man	0	6	1	11	18
Total		1	14	2	19	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * IJsje/Pilleke koud

Crosstab

Count

		IJsje				Total
		Pilleke koud	Kennen, niet gebruiken (AN)	Niet kennen/herkennen	Ander dialectwoord	
Opleiding	Laagopgeleid	0	7	1	10	18
	Hoogopgeleid	1	7	1	9	18
Total		1	14	2	19	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Leeftijd * IJsje/Pilleke koud

Crosstab

Count

		IJsje			Total	
		Pilleke koud	Kennen, niet gebruiken	Niet kennen/herkennen		Ander dialectwoord
Leeftijd	Oud	1	5	0	6	12
	Midden	0	2	0	10	12
	Jong	0	7	2	3	12
Total		1	14	2	19	36

Chi-Kwadraat: $p = 0,05$

Regenworm

- **Frequentie**

Regenworm

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Pielewuiter (spontaan)	28	77,8	77,8	77,8
	Actieve kennis (AN)	7	19,4	19,4	97,2
	Passieve kennis	1	2,8	2,8	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- **Sociale variabelen**
Gender * Regenworm/Pielewuiter

Crosstab

Count

		Regenworm			Total
		Pielewuiter	Kennen, niet gebruiken (AN)	Herkennen	
Gender	Vrouw	13	4	1	18
	Man	15	3	0	18
	Total	28	7	1	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Regenworm/Pielewuiter

Crosstab

Count

		Regenworm			Total
		Pielewuiter	Kennen, niet gebruiken (AN)	Herkennen	
Opleiding	Laagopgeleid	14	3	1	18
	Hoogopgeleid	14	4	0	18
	Total	28	7	1	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Leeftijd * Regenworm/Pielewuiteer

Crosstab

Count

		Regenworm			Total
		Pielewuiteer	Kennen, niet gebruiken	Herkennen	
Leeftijd	Oud	11	0	1	12
	Midden	10	2	0	12
	Jong	7	5	0	12
Total		28	7	1	36

Chi-Kwadraat: $0,10 > p > 0,05$

Beeldje
- **Frequentie**

Beeldje

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Postuurke (spontaan)	33	91,7	91,7	91,7
	Actieve kennis (AN)	2	5,6	5,6	97,2
	Niet kennen/herkennen	1	2,8	2,8	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- **Sociale variabelen**
Gender * Beeldje/Postuurke

Crosstab

Count

		Beeldje			Total
		Postuurke	Kennen, niet gebruiken (AN)	Niet kennen/herkennen	
Gender	Vrouw	17	0	1	18
	Man	16	2	0	18
Total		33	2	1	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Beeldje/Postuurke

Crosstab

Count

		Beeldje			Total
		Postuurke	Kennen, niet gebruiken (AN)	Niet kennen/herkennen	
Opleiding	Laagopgeleid	18	0	0	18
	Hoogopgeleid	15	2	1	18
Total		33	2	1	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Leeftijd * Beeldje/Postuurke

Crosstab

Count

		Beeldje			Total
		Postuurke	Kennen, niet gebruiken	Niet kennen/herkennen	
Leeftijd	Oud	12	0	0	12
	Midden	11	1	0	12
	Jong	10	1	1	12
Total		33	2	1	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Spatbord
- **Frequentie**

Spatbord

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Moorschaalp (spontaan)	10	27,8	27,8	27,8
	Actieve kennis (AN)	6	16,7	16,7	44,4
	Passieve kennis	5	13,9	13,9	58,3
	Niet kennen/herkennen	13	36,1	36,1	94,4
	Ander dialectwoord: moorplaat/gardeboue	2	5,6	5,6	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- **Sociale variabelen**
Gender * Spatbord/Moorschaalp

Crosstab

Count

		Spatbord					Total
		Moorschaalp	Kennen, niet gebruiken (AN)	Herkennen	Niet kennen/herkennen	Ander dialectwoord: moorplaat/ gardeboue	
Gender	Vrouw	2	2	4	10	0	18
	Man	8	4	1	3	2	18
Total		10	6	5	13	2	36

Chi-Kwadraat: $0,05 > p > 0,01$

Opleiding * Spatbord/Moorschaalp

Crosstab

Count

		Spatbord					Total
		Moorschaalp	Kennen, niet gebruiken (AN)	Herkennen	Niet kennen/herkenne n	Ander dialectwoord	
Opleiding	Laagopgeleid	6	0	3	7	2	18
	Hoogopgeleid	4	6	2	6	0	18
Total		10	6	5	13	2	36

Chi-Kwadraat: $0,10 > p > 0,05$

Leeftijd * Spatbord/Moorschaalp

Crosstab

Count

		Spatbord				Total	
		Moorschaalp	Kennen, niet gebruiken	Herkennen	Niet kennen/herkennen		Ander dialectwoord
Leeftijd	Oud	6	2	3	1	0	12
	Midden	3	3	1	3	2	12
	Jong	1	1	1	9	0	12
Total		10	6	5	13	2	36

Chi-Kwadraat: $0,05 > p > 0,01$

Knikker
- **Frequentie**

Knikker

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Merrembol (spontaan)	14	38,9	38,9	38,9
	Actieve kennis (AN)	13	36,1	36,1	75,0
	Passieve kennis	4	11,1	11,1	86,1
	Niet kennen/herkennen	5	13,9	13,9	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- **Sociale variabelen**
Gender * Knikker/Merrembol

Crosstab

Count

		Knikker				Total
		Merrembol	Kennen, niet gebruiken (AN)	Herkennen	Niet kennen/herkennen	
Gender	Vrouw	5	6	4	3	18
	Man	9	7	0	2	18
	Total	14	13	4	5	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Knikker/Merrembol

Crosstab

Count

		Knikker				Total
		Merrembol	Kennen, niet gebruiken (AN)	Herkennen	Niet kennen/herkennen	
Opleiding	Laagopgeleid	9	5	1	3	18
	Hoogopgeleid	5	8	3	2	18
	Total	14	13	4	5	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Leeftijd * Knikker/Merrembol

Crosstab

Count

		Knikker			Total	
		Merrembol	Kennen, niet gebruiken	Herkennen		Niet kennen/herkennen
Leeftijd	Oud	10	1	1	0	12
	Midden	4	7	1	0	12
	Jong	0	5	2	5	12
Total		14	13	4	5	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Mier

- Frequentie

Mier

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Miereziëker (spontaan)	7	19,4	19,4	19,4
	Actieve kennis (AN)	19	52,8	52,8	72,2
	Passieve kennis	3	8,3	8,3	80,6
	Niet kennen/herkennen	7	19,4	19,4	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Mier/Miereziëker

Crosstab

Count

		Mier				Total
		Miereziëker	Actieve kennis (AN)	Passieve kennis	Niet kennen/Passieve kennis	
Gender	Vrouw	3	8	3	4	18
	Man	4	11	0	3	18
	Total	7	19	3	7	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Mier/Miereziëker

Crosstab

Count

		Mier				Total
		Miereziëker	Actieve kennis (AN)	Passieve kennis	Niet kennen/Passieve kennis	
Opleiding	Laagopgeleid	6	7	2	3	18
	Hoogopgeleid	1	12	1	4	18
	Total	7	19	3	7	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Leeftijd * Mier/Miereziëker

Crosstab

Count

		Mier				Total
		Miereziëker	Kennen, niet gebruiken	Passieve kennis	Niet kennen/Passieve kennis	
Leeftijd	Oud	5	6	1	0	12
	Midden	2	10	0	0	12
	Jong	0	3	2	7	12
Total		7	19	3	7	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Vork

- Frequentie

		Vork			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Verket (spontaan)	17	47,2	47,2	47,2
	Actieve kennis (AN)	19	52,8	52,8	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Vork/Verket

Crosstab

Count

		Vork		Total
		Verket	Actieve kennis (AN)	
Gender	Vrouw	9	9	18
	Man	8	10	18
Total		17	19	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Vork/Verket

Crosstab

Count

		Vork		Total
		Vork	Actieve kennis (AN)	
Opleiding	Laagopgeleid	13	5	18
	Hoogopgeleid	4	14	18
Total		17	19	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Leeftijd * Vork/Verket

Crosstab

Count

		Vork		Total
		Verket	Kennen, niet gebruiken	
Leeftijd	Oud	7	5	12
	Midden	6	6	12
	Jong	4	8	12
Total		17	19	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Etensbord
- **Frequentie**

		Etensbord			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Talloor (spontaan)	21	58,3	58,3	58,3
	Actieve kennis (AN)	15	41,7	41,7	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- **Sociale variabelen**
Gender * Etensbord/Talloor

Crosstab

Count

		Etensbord		Total
		Talloor	Actieve kennis (AN)	
Gender	Vrouw	10	8	18
	Man	11	7	18
Total		21	15	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Etensbord/Talloor

Crosstab

Count

		Etensbord		Total
		Talloor	Actieve kennis (AN)	
Opleiding	Laagopgeleid	13	5	18
	Hoogopgeleid	8	10	18
Total		21	15	36

Chi-Kwadraat: $0,10 > p > 0,05$

Leeftijd * Etenbord/Talloor

Crosstab

Count

		Etenbord		Total
		Talloor	Kennen, niet gebruiken	
Leeftijd	Oud	10	2	12
	Midden	7	5	12
	Jong	4	8	12
Total		21	15	36

Chi-Kwadraat: $0,05 > p > 0,01$

Kikker

- Frequentie

Kikker

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Puit (spontaan)	23	63,9	63,9	63,9
	Actieve kennis (AN)	11	30,6	30,6	94,4
	Passieve kennis	2	5,6	5,6	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Kikker/Puit

Crosstab

Count

		Kikker			Total
		Puit	Actieve kennis (AN)	Passieve kennis	
Gender	Vrouw	10	6	2	18
	Man	13	5	0	18
Total		23	11	2	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Kikker/Puit

Crosstab

Count

		Kikker			Total
		Puit	Actieve kennis (AN)	Passieve kennis	
Opleiding	Laagopgeleid	13	4	1	18
	Hoogopgeleid	10	7	1	18
Total		23	11	2	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Leeftijd * Kikker/Puit

Crosstab

Count

		Kikker			Total
		Puit	Kennen, niet gebruiken	Passieve kennis	
Leeftijd	Oud	12	0	0	12
	Midden	9	3	0	12
	Jong	2	8	2	12
Total		23	11	2	36

Chi kwadaat: $p < 0,01$

Appelmoes

- **Frequentie**

		Appelmoes			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Appeltrut (spontaan)	12	33,3	33,3	33,3
	Actieve kennis (AN)	15	41,7	41,7	75,0
	Passieve kennis	5	13,9	13,9	88,9
	Niet kennen/herkennen	4	11,1	11,1	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- **Sociale variabelen**
Gender * Appelmoes/Appeltrut

Crosstab

Count

		Appelmoes				Total
		Appeltrut	Actieve kennis (AN)	Passieve kennis	Niet kennen/Passieve kennis	
Gender	Vrouw	6	7	3	2	18
	Man	6	8	2	2	18
	Total	12	15	5	4	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Appelmoes/Appeltrut

Crosstab

Count

		Appelmoes				Total
		Appeltrut	Actieve kennis (AN)	Passieve kennis	Niet kennen/Passieve kennis	
Opleiding	Laagopgeleid	8	6	2	2	18
	Hoogopgeleid	4	9	3	2	18
	Total	12	15	5	4	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Leeftijd * Appelmoes/Appeltrut

Crosstab

Count

		Appelmoes				Total
		Appeltrut	Kennen, niet gebruiken	Passieve kennis	Niet kennen/Passieve kennis	
Leeftijd	Oud	10	1	1	0	12
	Midden	2	9	1	0	12
	Jong	0	5	3	4	12
Total		12	15	5	4	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Egel

- Frequentie

Egel

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Stekelvarken (spontaan)	18	50,0	50,0	50,0
	Actieve kennis (AN)	6	16,7	16,7	66,7
	Passieve kennis	3	8,3	8,3	75,0
	Niet kennen/herkennen	9	25,0	25,0	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Egel/Stekelvarken

Crosstab

Count

		Egel				Total
		Stekelvarken	Actieve kennis (AN)	Passieve kennis	Niet kennen/herkennen	
Gender	Vrouw	9	2	1	6	18
	Man	9	4	2	3	18
	Total	18	6	3	9	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Egel/Stekelvarken

Crosstab

Count

		Egel				Total
		Stekelvarken	Actieve kennis (AN)	Passieve kennis	Niet kennen/herkennen	
Opleiding	Laagopgeleid	10	2	1	5	18
	Hoogopgeleid	8	4	2	4	18
	Total	18	6	3	9	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Leeftijd * Egel/Stekelvarken

Crosstab

Count

		Egel				Total
		Stekelvarken	Kennen, niet gebruiken	Passieve kennis	Niet kennen/herkennen	
Leeftijd	Oud	12	0	0	0	12
	Midden	5	6	0	1	12
	Jong	1	0	3	8	12
Total		18	6	3	9	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Kale man
- **Frequentie**

Kale_man

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Kale man(spontaan)	8	22,2	22,2	22,2
	Niet kennen/herkennen	28	77,8	77,8	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- **Sociale variabelen**
Gender * Kale man/Piemoane

Crosstab

Count

		Kale man		Total
		Piemoane	Niet kennen/herkennen	
Gender	Vrouw	4	14	18
	Man	4	14	18
Total		8	28	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Kale man/Piemoane

Crosstab

Count

		Kale_man		Total
		Piemoane	Niet kennen/herkennen	
Opleiding	Laagopgeleid	6	12	18
	Hoogopgeleid	2	16	18
Total		8	28	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Leeftijd * Kale man/Piemoane

Crosstab

Count

		Kale_man		Total
		Piemoane	Niet kennen/herkennen	
Leeftijd	Oud	8	4	12
	Midden	0	12	12
	Jong	0	12	12
Total		8	28	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Inkopen doen

- **Frequentie**

Inkopen doen/ Commissies doen

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Commissies (spontaan)	18	50,0	50,0	50,0
	Actieve kennis (AN)	16	44,4	44,4	94,4
	Passieve kennis	1	2,8	2,8	97,2
	Niet kennen/herkennen	1	2,8	2,8	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- **Sociale variabelen**
Gender * Inkopen/Commissies

Crosstab

Count

		Inkopen				Total
		Commissies	Actieve kennis (AN)	Passieve kennis	Niet kennen/Passieve kennis	
Gender	Vrouw	9	8	0	1	18
	Man	9	8	1	0	18
	Total	18	16	1	1	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Inkopen/Commissies

Crosstab

Count

		Inkopen				Total
		Commissies	Actieve kennis (AN)	Passieve kennis	Niet kennen/Passieve kennis	
Opleiding	Laagopgeleid	12	5	1	0	18
	Hoogopgeleid	6	11	0	1	18
	Total	18	16	1	1	36

Chi-Kwadraat: $p = 0,10$

Leeftijd * Inkopen/Commissies

Crosstab

Count

		Inkopen				Total
		Commissies	Kennen, niet gebruiken	Passieve kennis	Niet kennen/Passieve kennis	
Leeftijd	Oud	11	1	0	0	12
	Midden	6	5	1	0	12
	Jong	1	10	0	1	12
Total		18	16	1	1	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Een sullige persoon

- Frequentie

Sullige persoon

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Djoeben (spontaan)	7	19,4	19,4	19,4
	Actieve kennis (AN)	4	11,1	11,1	30,6
	Passieve kennis	12	33,3	33,3	63,9
	Niet kennen/herkennen	13	36,1	36,1	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- Sociale variabelen

Gender * Sullige persoon/Djoeben

Crosstab

Count

		Karakterloos				Total
		Djoeben	Actieve kennis (AN)	Passieve kennis	Niet kennen/Passieve kennis	
Gender	Vrouw	2	1	7	8	18
	Man	5	3	5	5	18
	Total	7	4	12	13	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Sullige persoon/Djoeben

Crosstab

Count

		Karakterloos				Total
		Djoeben	Actieve kennis (AN)	Passieve kennis	Niet kennen/Passieve kennis	
Opleiding	Laagopgeleid	5	1	6	6	18
	Hoogopgeleid	2	3	6	7	18
	Total	7	4	12	13	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Leeftijd * Sullige persoon/Djoeben

Crosstab

Count

		Karakterloos				Total
		Djoeben	Kennen, niet gebruiken	Passieve kennis	Niet kennen/Passieve kennis	
Leeftijd	Oud	5	2	4	1	12
	Midden	2	2	6	2	12
	Jong	0	0	2	10	12
Total		7	4	12	13	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Krieken

- **Frequentie**

Krieken					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Marellen-Merrebloaren (spontaan)	8	22,2	22,2	22,2
	Actieve kennis (AN)	13	36,1	36,1	58,3
	Niet kennen/herkennen	15	41,7	41,7	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- **Sociale variabelen**
Gender * Krieken/Marellen-Merrebloaren

Crosstab

Count

		Krieken			Total
		Marellen-Merrebloaren	Actieve kennis (AN)	Niet kennen/herkennen	
Gender	Vrouw	4	6	8	18
	Man	4	7	7	18
Total		8	13	15	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Krieken/Marellen-Merrebloaren

Crosstab

Count

		Krieken			Total
		Marellen-Merrebloaren	Actieve kennis	Niet kennen/herkennen	
Opleiding	Laagopgeleid	6	5	7	18
	Hoogopgeleid	2	8	8	18
Total		8	13	15	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Leeftijd * Krieken/Marellen-Merrebloaren

Crosstab

Count

		Krieken			Total
		Marellen-Merrebloaren	Actieve kennis (AN)	Niet kennen/herkennen	
Leeftijd	Oud	8	4	0	12
	Midden	0	9	3	12
	Jong	0	0	12	12
Total		8	13	15	36

Chi-Kwadraat: $p < 0,01$

Een vroedvrouw
- **Frequentie**

		Vroedvrouw			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Actieve kennis (AN)	14	38,9	38,9	38,9
	Niet kennen/herkennen	22	61,1	61,1	100,0
	Total	36	100,0	100,0	

- **Sociale variabelen**
Gender * Vroedvrouw/Achtergoaras

Crosstab

Count

		Vroedvrouw		
		Kennen, niet gebruiken	Niet kennen/Passieve kennis	Total
Gender	Vrouw	8	10	18
	Man	6	12	18
	Total	14	22	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Opleiding * Vroedvrouw/Achtergoaras

Crosstab

Count

		Vroedvrouw		
		Kennen, niet gebruiken	Niet kennen/Passieve kennis	Total
Opleiding	Laagopgeleid	8	10	18
	Hoogopgeleid	6	12	18
	Total	14	22	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,10$

Leeftijd * Vroedvrouw/Achtergoaras

Crosstab

Count

		Vroedvrouw		Total
		Kennen, niet gebruiken	Niet kennen/Passieve kennis	
Leeftijd	Oud	9	3	12
	Midden	4	8	12
	Jong	1	11	12
Total		14	22	36

Chi-Kwadraat: $p > 0,01$